

דברי הכנסת

הישיבה המאה-ושבעים-ושלוש של הכנסת הארבע-עשרה

יום שני, ו' בשבט התשנ"ח (2 בפברואר 1998)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:03

תוכן העניינים

דברי היושב-ראש

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

דיווח משלחת הכנסת למועצת אירופה

בחירת סגנים ליושב-ראש הכנסת

הצעת חוק המתווכים במקרקעין (תיקון מס' 2), התשנ"ח-1998

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הצעת חוק בתי-דין רבניים (קיום פסקי-דין של גירושין)

(הוראת שעה) (תיקון מס' 3), התשנ"ח-1998

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הצעת חוק מס הכנסה (פטור ממס על הכנסה מהשכרת דירת מגורים)

(הוראת שעה) (תיקון מס' 6), התשנ"ח-1998

(קריאה ראשונה)

הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון מס' 12), התשנ"ח-1998

(קריאה ראשונה)

הצעת החלטה בדבר חלוקת הצעת חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה

(תיקון מס' 2), התשנ"ז-1997

שאלות ותשובות

חשש לרשלנות בתחום הווטרינריה

הגבלת פעילות ספינות דיג בים התיכון

יער הקופים ביודפת

ייבוא בשר עוף מחוץ-לארץ

נזקי מזג האוויר בשטחי כפר-רפאל

הקמת רפת חלב בגוש-קטיף

שלולית החורף בדרום נתניה

פינוי פסולת נייר ומיחזור

זיהום אוויר באזורים בתל-אביב

מפעל הדשנים ממערב לטול-כרם

זיהום מי נחל-אלכסנדר

טיפול בחומרים כימיים מסוכנים ברמת-חובב

דליפת חומר כימי מסוכן ממשאיות

תוכנית להעברת פסולת לאתרים מעבר ל"קו הירוק"

מידע על זיהום אוויר מרמת-חובב

איסוף אשפה בזמן השביתות ברשויות המקומיות

זיהום הים במי ביוב על-ידי ישראל

העברת הפסולת מאתר חירייה

אבק אסבסט באתר בניית "מדינת הילדים" בנהרייה

המצב בתחום נחל-קישון
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 20)
התשנ"ח-1998
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
שאלות ותשובות
בית-ספר המשך לבית-הספר "התומר" בנס-ציונה
ניקוי בית-הספר על-ידי תלמידים
חוק הרשות הלאומית לתרבות יידיש ולדינו, התשנ"ו-1996
הריהוט בבתי-הספר
גידול בעבריינות ובמספר התאונות בקרב בני נוער
המינהל לחינוך ערכי
תשלום המשכורות בבית-הספר התיכון בערערה
תקצוב תיאטרון "חמסין"
פרויקט "אומץ" בדרום
שירותי עזר לילדים מן החינוך המיוחד המשולבים בחינוך הרגיל
שירותי עזר לילדים עם תסמונת דאון המשולבים בכיתות רגילות
בחינות בגרות של תלמידי בתי-הספר התעשייתיים
בחינה פסיכומטרית בשפה אמהרית
תוצאות בחינות הבגרות של תלמידים ממזרח-ירושלים
כינוס תלמידים לטקס הסרת קללה
יחס משרד החינוך למוסדות החינוך של ש"ס
מדיניות הקצאת התקציבים המיוחדים לרשויות המקומיות
דיווח מנהלי בתי-ספר על אלימות בבתי-הספר
הרחת דבק מגע על-ידי תלמידים
שעות לחינוך מיוחד בבית-הספר קריית חינוך ותרבות – "דרור"
האקדמיה ללשון העברית
מצב החינוך הערבי ביפו
תשדיר טלוויזיה בעניין הפרסומות בערוץ השני
שיעורי העשרה ביהדות בבתי-ספר חילוניים
המכינות הקדם-אקדמיות במכללות האזוריות
פרויקט הכשרת קצינים פורשים למנהלי בתי-ספר
יום לימודים ארוך בבית-הספר "נירים" בחיפה
המכינות הקדם-אקדמיות במכללות האזוריות

דברי היושב-ראש

היו"ר מ' שטרית: רבותי חברי הכנסת, אחר-צהריים טוב. היום יום שני, ו' בשבט התשנ"ח, 2 בפברואר 1998. אני מתכבד בזה לפתוח את ישיבת הכנסת.

בראשית הדברים אני מבקש למסור, כנהוג בכנסת, את סיכום תאונות הדרכים במשך השבוע האחרון.

צוותי מגן-דוד-אדום טיפלו במהלך השבוע האחרון ב-684 תאונות דרכים ברחבי הארץ. כל פעם שאני שומע את המספר, זה מזעזע אותי מחדש. 684 תאונות דרכים בשבוע אחד.

בתאונות הללו: 13 פצועים קשה, 45 פצועים באורח בינוני והשאר במצב קל. סך הכול – 962 נפגעים. הקשיבו רבותי למספרים: 962 נפגעים בשבוע. אני לא מכיר שום מלחמה או טרור שגורמים פגיעות כאלה, ואני מוכרח להגיד שכל ה-שעושים במלחמה בתאונות הדרכים – אני לא רואה את התוצאות שלהם, ואולי צריך לנקוט טיפול שונה או גישה שונה, לא קונבנציונלית. 962 נפגעים השבוע בתאונות דרכים.

ע' זיסמן (הדרך השלישית):

מה אומר שר התחבורה?

היו"ר מ' שטרית:

מתוכם, ידידי חבר הכנסת זיסמן, נהרגו השבוע האנשים הבאים, זיכרונם לברכה: פוטיבודה שלמה, הינד אבו-רמילה, בדר אחמד, גולדשטיין אלכסנדר, פופלייד טימור, אברהמים אל-גוגל, אלקבס צפורה. יהי זכרם ברוך.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר מ' שטרית:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסדר-היום. הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת א' האנ:

ברשות ממלא-מקום יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת –

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה: הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 22), התשנ"ח-1998; הצעת חוק מס הכנסה (פטור ממס על הכנסה מהשכרת דירת מגורים) (הוראת שעה) (תיקון מס' 6), התשנ"ח-1998.

לדיון מוקדם: הצעת חוק הדיינים (תיקון – הצהרת אמונים לחוקי המדינה), התשנ"ח-1998, מאת חברת הכנסת דליה איציק; הצעת חוק גיל הנישואין (תיקון – היתר נישואין), התשנ"ח-1998, מאת חברת הכנסת דליה איציק; הצעת חוק המוזיאונים (תיקון – מסירת מידע בשפות שונות), התשנ"ח-1998, מאת חבר הכנסת צבי ויינברג; הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם) (תיקון), התשנ"ח-1998, מאת חברי הכנסת יהודה הראל, עמנואל זיסמן ואלכסנדר לובוצקי; הצעת חוק הפסיכולוגים (תיקון – פרסום), התשנ"ח-1998, מאת חברת הכנסת דליה איציק; הצעת חוק זכויות הילד וטובתו, התשנ"ח-1998, מאת חבר הכנסת אבנר חי שאקי וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – הבטחת שכר מינימום למשרת במילואים), התשנ"ח-1998, מאת חבר הכנסת אמנון רובינשטיין; הצעת חוק העונשין (תיקון – החזקה בדרכון), התשנ"ח-1998, מאת חברת הכנסת נעמי בלומנטל; הצעת חוק הסעה בטיחותית לילדים נכים (תיקון – מימון מתקציב האוצר), התשנ"ח-1998, מאת חבר הכנסת אברהם יחזקאל וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק חובת המכרזים (תיקון – הדדיות ושוויון במכרז), התשנ"ח-1998, מאת חברי הכנסת יונה יהב ושאול יהלום; הצעת חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] (תיקון – זכות למענק לידה), התשנ"ח-1998, מאת חברי הכנסת אברהם הירשזון ואברהם פורז; הצעת חוק סדרי המינהל (החלטות והנמקות) (תיקון – שינוי תחולה), התשנ"ח-1998, מאת חברי הכנסת חיים אורון, נעמי חזן וענת מאור; הצעת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון – ביטול התיישנות על פשע של חטיפת ילדים), התשנ"ח-1998, מאת חבר הכנסת שמריהו בן-צור; הצעת חוק עובדים זרים (העסקה שלא כדין) (תיקון – קנס בשל העסקת עובד זר), התשנ"ח-1998, מאת חבר הכנסת רומן ברונפמן.

עוד אודיעכם, כי ביום רביעי, א' בשבט התשנ"ח, 28 בינואר 1998, הונחו על שולחן הכנסת – הצעת חוק רשות הדואר (תיקון מס' 7), התשנ"ח-1998, שהחזירה ועדת הכלכלה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית; וכן, מסקנות ועדת העבודה והרווחה בנושאים: א. מצוקת החירשים בישראל; ב. גילויים חדשים בנושא סרטן הערמונית; ג. האבטלה במשק. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה למזכיר הכנסת.

דיווח משלחת הכנסת למועצת אירופה

היו"ר מ' שטרית:

דין-וחשבון משלחת הכנסת למועצת אירופה. אני מזמין את חבר הכנסת שבח וייס למסור למליאה דין-וחשבון.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הכנסת מקיימת זה שנים רבות קשר הדוק מאוד עם מועצת אירופה. במועצת אירופה אנחנו במעמד של משקיפים. המעמד הזה מקנה לנו אפשרות להשתתף בכל הדיונים – גם במליאה, גם בוועדות. זה איננו מאפשר לנו, כמובן, את זכות ההצבעה, כי אנחנו לא חברים בקהילה האירופית, אבל יש לנו שם מידה מסוימת של השפעה; לפעמים אפילו מידה מסוימת של השפעה בעניינים שנוגעים לנו, ובמידה, הייתי אומר, שמתייחסים אלינו כאל חברים מלאים, אף שאיננו חברים מלאים.

כאמור, זאת מסורת שנמשכת כבר כ-20 שנה. הכנסת פועלת במועצת אירופה באמצעות משלחת של ארבעה-חמישה חברי כנסת, שמייצגים באופן מאוזן את הקואליציה ואת האופוזיציה, ובדרך כלל אנחנו משתתפים בכנסים של המליאה שלוש-ארבע פעמים בשנה, בהרכבים של אחד או שניים, ובוועדות חשובות שמתכנסות בין הזמנים. כאשר עולה נושא ישראלי, נוסע אחד מחברי המשלחת שלנו, לפעמים שניים. מובן שלעתים אנחנו לא מצליחים להגיע.

כידוע לכם, המרכז של מועצת אירופה הוא בשטרסבורג, וחלק מן הישיבות מתקיימות בבירות שונות של אירופה.

הפעם היתה לי הזכות לייצג את הכנסת במוסד החשוב הזה. בפעם הראשונה התמניתי על-ידי יושב-ראש הכנסת לעניין זה ב-1984, והייתי חבר במשלחות אחדות, עד שנבחרתי ליושב-ראש הכנסת. מובן שבאותה תקופה לא שימשתי בתפקיד הזה, ועכשיו שבתי לתפקיד הזה יחד עם חברים אחרים. הפעם ייצגנו את ישראל סגן שר הביטחון, חבר הכנסת סילבן שלום, ואנוכי.

בראשית הדיווח הקצר אני רוצה להדגיש ולציין את מידת שיתוף הפעולה בינינו. סגן השר מייצג כמובן את הממשלה, אני מייצג את מפלגתי, את מפלגת העבודה. הייצוג שם הוא על-פי מפלגות, אבל אנחנו מייצגים את הכנסת. יש לנו גם פגישות עם הקבוצות הפוליטיות. מתקיימות פגישות, נאמר של הקבוצה השמרנית, של הקבוצה הליברלית או של הקבוצה הסוציאליסטית, וכל אחד מאתנו משתתף בפגישות של הקבוצות שלו.

אנחנו עושים שם מאמץ קבוע לשקף שיקוף נכון ומדויק גם את חילוקי הדעות שהיו קיימים כאן, וגם כמובן את העניינים שבהם יש לנו מכנה משותף, תוך ניסיון שלדעתי מצליח, הייתי אומר להפנים חלק מחילוקי הדעות הקשים שיש בינינו כאן כך ששם לא נעשה דווקא הפגנות של שסע בינינו. בדרך כלל זה מצליח. אני משער שזו בעיה של כל משלחת ישראלית בכל מוסד בין-לאומי פרלמנטרי, בוודאי גם ובפרלמנט האירופי עצמו. IPU-

החשיבות של מועצת אירופה היא בכך, שכ-600 חברי פרלמנטים מאירופה משתתפים בהתכנסויות האלה. יושבים שבוע ימים בצוותא בשטרסבורג, שומעים זה את זה, משמיעים דברים, מאזינים זה לזה, נפגשים בפגישות של עשרות ועדות ובהרבה מאוד שיחות של עין בעין. זוהי במה בעלת חשיבות יוצאת מן הכלל להסברה ולקשירת קשרים מדיניים. 600 חברי פרלמנטים, בדרך כלל מוותיקי החברים בפרלמנטים, או מן הבולטים שבין חברי הפרלמנטים, חברי וראשי ועדות חשובות של פרלמנטים.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

זה שאמרת שמקשיבים זה לזה – זה נשמע קצת מוגזם.

שבח וייס (העבודה):

כן. הפעם היתה לי אפילו הפתעה: לפני שלוש שנים בערך עמדתי בראש משלחת של הכנסת ברוסיה, בדומה. נאמתי שם בשם הבית והודיתי לצבא האדום על חלקו בשחרור אירופה מעול גרמניה הפאשיסטית והנאצית, ואז ז'ירינבסקי הוציא את הסיעה שלו מהדומה תוך כדי דברי, ואמר להם: ילדים בואו. הוא יצא לאות הפגנה. הפעם הוא בא עם המשלחת שלו והקשיב לדברים וגם הקשיבו לו, אם כי הדברים שהוא משמיע די ידועים.

אני רוצה לציין את העבודה היסודית, החשובה, הפעלתנית והעמלנית שעושה שם למען מדינת ישראל ולמעננו השגריר אריה גבאי, שהוא קונסול ישראל במרסיי, וגם הממונה על כל הקשרים בין הכנסת, בין משרד החוץ – בין ישראל למועצת אירופה. אנחנו נשענים הרבה מאוד על העבודה השוטפת היוצאת מן הכלל שהוא עושה.

סגן השר סילבן שלום קשר שם קשרים עם אנשים מרכזיים בפרלמנטים שלהם. אני השתמשתי קצת בקשרים שהיו לי קודם, ואני רוצה, ברשותך, אדוני, לציין ארבעה עניינים שעסקתי בהם, וזאת בקיצור נמרץ.

1. היתה לנו פגישה טובה מאוד עם הנשיאה, עם ד"ר לני פישר, נשיאת מועצת אירופה, ידידה גדולה של ישראל. דובר שם על אפשרות של הצגת תערוכת יובל להקמת מדינת ישראל, דבר שיכול לתת לנו הזדמנות יוצאת מן הכלל לפרוס את תמצית ההיסטוריה של עצמאותנו, על ההישגים, על המבוכות, על הקשיים, על הדם, על היזע, על הדמעות ועל השמחה, בפני ציבור חשוב כל כך.

יש אפשרות שהדבר הזה יהיה קשור לביקורו של ראש הממשלה. אני רוצה לציין כאן, שקיימת הזמנה עומדת לראש ממשלת ישראל, לבוא ולנאום בפני העצרת, בפני המליאה. זו הזדמנות יוצאת מן הכלל להבהיר את עמדת ישראל. היא לא תמיד פשוטה, צריך להשיב גם על שאלות, אבל עשו את זה ראשי ממשלה קודמים. עשה את זה בזמנו יצחק רבין, זיכרונו לברכה, עשה את זה בזמנו נשיא מדינת ישראל, חיים הרצוג, זיכרונו לברכה, ואישים אחרים. אני חושב שחשוב שהוא יבוא וייתייבב שם. הבקשה הזו הועברה שוב לראש הממשלה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

גם שמיר.

שבח וייס (העבודה):

בוודאי, גם כחבר מועצת אירופה וגם כראש הממשלה. יש מסורת חשובה מאוד, צריך להקפיד עליה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

גם דוד לוי כשר החוץ.

שבח וייס (העבודה):

שרי חוץ הופיעו שם. הזכרתי שניים-שלושה אישים, יש כמובן יותר.

דבר שני: ב-12 בחודש יתכנס בשטרסבורג כינוס של יומיים, שיוקדש לבדיקת תהליך השלום במזרח התיכון בצורה רחבה ביותר. היוזמה אומנם איננה ישירה של מועצת אירופה, אבל היא מאוד קשורה, והיא מקבלת את ברכתה של גברת פיישר. מאחורי היוזמה הזו עומדים גורמים שונים, ביניהם מכון השלום של שמעון פרס, אשר ישתתף גם הוא. הוזמנו שרי חוץ של מדינות אחדות: שר החוץ עמרו מוסא, שר החוץ התוניסאי ושרי חוץ נוספים ואישים מירדן. עדיין אין ידיעה ברורה כמה מהם יבואו. תהיה גם משלחת ישראלית. נדמה לי שגם אתה, ידידי סגן יושב-ראש הכנסת, מאיר שטרית, תשתתף שם. גם יהודה לנקרי, גם יוסי ביילין ואחרים.

הופנתה אלינו בקשה שתהיה גם נציגות רשמית של ממשלת ישראל. הבקשה הזו הועברה עלי-ידי סגן השר סילבן שלום לראש הממשלה, ונדמה לי שמשוה מתקדם גם בכיוון של השתתפות רשמית, או באמצעותך, על-ידי הסמכתך כנציג רשמי, או בדרך אחרת. אני משאיר את זה כמובן לשיקולו של ראש הממשלה. אני חושב שחשוב מאוד להשתתף בדיון כזה.

– תציג בעוד חודשיים דין-CIVIL RIGHTS AND LEGAL AFFAIRS דבר שלישי: ועדה לזכויות האדם – וחשבון יסודי מאוד על בעיית הפליטים הפלסטינים. אגב כך יתקיים כמובן שוב דיון בענייננו; אלה דיונים קשים, שלפעמים צריך להשתתף בהם ולהציג את עמדותינו.

דבר רביעי: הוקמה ועדה חדשה לענייני המזרח התיכון, שהיא חלק מהוועדה המדינית, שהיא הוועדה החשובה ביותר. בראש הוועדה המדינית עומד נציג הונגריה ברשון או ברשוני, חבר וידיד שלנו. הוא היה כאן גם בפורום של חברי פרלמנטים יהודים, שיושב-ראש הכנסת כינס על-פי המסורת לפני כשבועיים. היושב-ראש יהיה כנראה בן מבלגיה, והדווח – שהוא תפקיד מפתח – יהיה נציג רוסיה

לוקין. זו ועדה שיש לה השפעה רבה מאוד על הצגת העמדות השונות של המזרח התיכון בפני הפורום החשוב ביותר של הפרלמנטרים באירופה.

אלה פני הדברים: התעניינות רבה מאוד בתהליך השלום, ציפייה גדולה מאוד לחידוש תנופתו, וזוהי האמת. ביקורת, הייתי אומר פחות תקיפה מאשר זו שהיתה עלינו בתקופת האינתיפאדה, אבל ביקורת, מכיוון שמועצת אירופה ליוותה באהדה יוצאת מן הכלל את תהליך השלום כאשר היה בשיא תנופתו, והייתי אומר שיש ציפייה דרוכה לחידושו. זוהי האווירה במוסד הזה. אני מקווה שנצליח לייצג שם את עמדותינו, איש-איש על-פי השקפתו הפוליטית, איש-איש על-פי השתייכותו כאן בבית הזה למפלגה כזו או אחרת, ויחד בצורה אינטגרטיבית את עמדתה של מדינת ישראל.

אני מודה לך מאוד, אדוני היושב-ראש, על שאפשרת לי להציג את הדברים.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת שבח וייס.

בחירת סגנים ליושב-ראש הכנסת

היו"ר מ' שטרית:

אני מזמין את יושב-ראש ועדת הכנסת, חבר הכנסת פנחסי, למסור הודעה מטעם ועדת הכנסת על מינוי סגנים ליושב-ראש הכנסת.

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ועדת הכנסת אישרה בישיבתה היום את הצעת יושב-ראש הכנסת להגדיל את מספר סגני יושב-ראש הכנסת מתשעה ל-11. חברי הכנסת אליעזר זנדברג ואפי אושעיה יכהנו כסגני יושב-ראש הכנסת. אבקש אישור הכנסת.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה.

ובכן, רבותי, נצביע. מי בעד מינויו של חבר הכנסת זנדברג לסגן יושב-ראש הכנסת? מי נגד?

הצבעה מס' 1

בעד הצעת ועדת הכנסת – 8

נגד – 2

נמנעים – 1

הצעת ועדת הכנסת לבחור בחבר הכנסת א' זנדברג לסגן יושב-ראש הכנסת נתקבלה.

היו"ר מ' שטרית:

ובכן, שמונה בעד, שניים נגד, אחד נמנע. אני מודיע בזאת, שחבר הכנסת זנדברג נבחר.

אבקש להצביע עבור בחירתו של חבר הכנסת אפי אושעיה לסגן יושב-ראש הכנסת. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 2

בעד הצעת ועדת הכנסת – 10

נגד – 2

נמנעים – 1

הצעת ועדת הכנסת לבחור בחבר הכנסת א' אושעיה לסגן יושב-ראש הכנסת נתקבלה.

היו"ר מ' שטרית:

ובכן, עשרה קולות בעד, שניים נגד, אחד נמנע. אני מודיע בזאת, שגם חבר הכנסת אפי אושעיה נבחר לסגן יושב-ראש הכנסת. אני מברך את שני סגני היושב-ראש החדשים, חבר הכנסת אליעזר זנדברג וחבר הכנסת אפי אושעיה, בהצלחה בתפקידם.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אפשר להוסיף את הקולות שלנו?

היו"ר מ' שטרית:

אני מוסיף את הקולות של חברי הכנסת אלי גולדשמידט וחיים רמון.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

גם את קולי.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

— — —

היו"ר מ' שטרית:

גם את הקול של חברת הכנסת בלומנטל. חבר הכנסת זיסמן נגד.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

גם עבור חבר הכנסת זנדברג.

היו"ר מ' שטרית:

הוספתי, גם לזנדברג אני מוסיף את קולך.

הצעת חוק המתווכים במקרקעין (תיקון מס' 2), התשנ"ח-1998

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר מ' שטרית:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: הצעת חוק המתווכים במקרקעין (תיקון מס' 2), בקריאה שנייה ושלישית. יציג את הצעת החוק יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, בינתיים, שאול יהלום. אני מקווה שאני לא עושה לך נזק. אין הסתייגויות לחוק הזה.

שאול יהלום (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להביא בפני המליאה את הצעת חוק המתווכים במקרקעין (תיקון מס' 2), התשנ"ח-1998, בקריאה שנייה ושלישית, ללא הסתייגויות, לאחר שעברה פה אחד בוועדת החוקה. אני רוצה לשבח את היוזם שלה, חבר הכנסת אפי אושעיה.

חוק המתווכים במקרקעין, התשנ"ו-1996, מסדיר את העיסוק בענף התיווך במקרקעין. בחוק נקבע, כי עמידה בבחינה לקראת קבלת רשיון תיווך מקרקעין היא תנאי לקבלת הרשיון.

בהוראת מעבר קובע החוק תנאים אשר העומדים בהם זכאים לפטור מן הבחינה. לדוגמה: אזרח או תושב ישראל, שעסקו בתיווך במקרקעין לפני תחילת החוק, יוכלו לעסוק בתיווך במקרקעין גם ללא רשיון במשך שנתיים נוספות מתחילת החוק, כלומר עד 1 באפריל 1999. אולם מתווכים ותיקים, אשר עסקו במקצוע במשך שנים וצברו ותק רב בענף, אחרי שנתיים מיום תחילת החוק יצטרכו גם הם לעמוד בבחינות. דרישה זו פוגעת במתווכים הוותיקים.

החוק שאני רוצה להביא כאן בפניכם הוא לטובת המתווכים הוותיקים, שעסקו במקצוע שנים רבות, ואין ספק שמכל מיני סיבות, לפעמים סיבות של גיל, אנחנו רוצים לפטור אותם מהבחינה.

החוק הזה אומר, שיש להוסיף לסעיף 20 הוראה המאפשרת לרשם לפטור מבחינה את מי שעסק בתיווך במקרקעין כעיסוק עיקרי במשך תקופה של ארבע שנים לפחות מתוך שש שנים לפני תחילתו של החוק, ובמשך שנתיים מהיום הוא מגיש בקשה לפטור הזה. זאת אומרת, האפשרות לא עומדת לרשותו לנצח, אלא שנתיים מהיום, כשהוא היה צריך לעסוק בתחום ארבע מתוך שש השנים האחרונות. במקרים מיוחדים נתנו אפשרות להגיש את הבקשה גם אחרי שנתיים, למשל במקרים שהאדם היה בחוץ-לארץ.

החוק הזה מתחשב במתווכים ותיקים. החוק הזה קובע הרבה דברים לעתיד, אבל עם כל זאת הוא אומר, שלוותק יש כבוד שמאפשר לוותיקים להמשיך בעבודתם גם ללא בחינה, ואנחנו מתחשבים בהם.

אני מבקש מהמליאה לקבל את החוק, שכאמור התקבל פה אחד בוועדת החוקה, חוק ומשפט. אני חוזר ומודה לחבר הכנסת אפי אושעיה ומשבח אותו.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת יהלום, יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

רבותי, אנחנו עוברים להצבעה על החוק בקריאה שנייה. נצביע על כל החוק, על סעיף 1, לרבות שם החוק. מי בעד? מי נגד? בבקשה להצביע בקריאה שנייה.

הצבעה מס' 3

בעד סעיף 1 – 11

נגד – 1

נמנעים – אין

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר מ' שטרית:

11 קולות בעד, אחד נגד. החוק אושר בקריאה שנייה.

אדוני יושב-ראש ועדת החוקה, אני יכול להצביע בקריאה שלישית? ובכן, רבותי, אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שלישית על חוק המתווכים במקרקעין (תיקון מס' 2), התשנ"ח-1998. להצביע – מי בעד ומי נגד.

הצבעה מס' 4

בעד החוק – 12

נגד – 1

נמנעים – אין

חוק המתווכים במקרקעין (תיקון מס' 2), התשנ"ח-1998, נתקבל.

היו"ר מ' שטרית:

אני קובע, שברוב של 12 קולות בעד, אחד נגד, אין נמנעים – החוק אושר בזאת בקריאה שלישית.

הצעת חוק בתי-דין רבניים (קיום פסקי-דין של גירושין)

(הוראת שעה) (תיקון מס' 3), התשנ"ח-1998

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר מ' שטרית:

רבותי, אנחנו עוברים לחוק הבא בסדר-היום: הצעת חוק בתי-דין רבניים (קיום פסקי-דין של גירושין) (הוראת שעה) (תיקון מס' 3), התשנ"ח-1998, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. יציג את החוק יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר הכנסת שאול יהלום. בבקשה.

שאול יהלום (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב-ראש, אני מתכבד להביא בפני המליאה את הצעת חוק בתי-דין רבניים (קיום פסקי-דין של גירושין) (הוראת שעה) (תיקון מס' 3), התשנ"ח-1998.

הצעת החוק הזאת היא הצעה שבזמנה, לפני למעלה משנתיים, גרמה מהפכה מסוימת נגד סרבני גט. כידוע לכולם, על-פי ההלכה, כאשר הגבר מסרב ליתן גט, האשה נמצאת לפעמים ללא גט והדבר גורם סבל רב. לפני למעלה משנתיים נתקבלה הצעת חוק שאפשרה לבתי-הדין הרבניים להטיל סנקציות על סרבני הגט. לאחר אי-קיום פסק-הדין ניתן להטיל על סרבן גט כל אחת מסנקציות אלה, כלומר לפגוע בכל אחת מזכויות אלה: יציאה מן הארץ; קבלת דרכון ישראלי או תעודת מעבר; קבלה, אחזקה או חידוש רשיון נהיגה; התמנות או היבחרות למשרה על-פי דין או למשרה בגוף מבוקר; עיסוק בעסק הטעון רישוי או היתר על-פי דין או עיסוק בעסק המוסדר על-פי דין; פתיחה או אחזקה של חשבון או משיכת שיקים מחשבון בנקאי; אם הוא אסיר – קבלת רשיון לחופשה מיוחדת או להתהלך חופשי.

אנחנו באים ואומרים שהחוק הזה – יש כאן טבלאות שהוצגו על-ידי הנהלת בתי-הדין הרבניים – נתן מכשיר נגד הסרבנים. ואכן, לפי הסטטיסטיקה השתמשו בו פעמים מספר, ומתוך 106 פעמים שהשתמשו בו מאז קבלתו, בכ-40% – 43 מקרים – אכן נתנו הסרבנים את הגט.

צריך להביא בחשבון, שהחוק היה במסגרת של הוראת שעה, כי רצו לראות אם הוא יעיל או לא. הצעת החוק הזאת הופכת את הוראת השעה לחוק קבוע – זה עיקרה, ללא שום שינוי. החוק התקבל פה-אחד בוועדת החוקה, חוק ומשפט. החוק הזה הוא מהפכה, אלא שהוא היה רק הוראת שעה. החוק יכול לתת מזור לנשים שבעליהן מסרבים ליתן את הגט לאחר פסק-הדין; במקרים מסוימים זה גם פועל הפוך.

יש לחוק שתי הסתייגויות, וכאן אני מפסיק, כדי לאפשר למסתייגים להגיש הסתייגויותיהם, ואם יהיה צורך, אשיב לאחר מכן.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

האם זה בבחינת המשפט העברי ש"כופין אותו עד שיאמר רוצה אני"?

שאל יהלום (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כן. זה חוק שנותן מובנים מודרניים למשפט העברי, לאותה הלכה שאדוני ציטט.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת יהלום.

אני מזמין את חבר הכנסת דדי צוקר, שיש לו הסתייגות אחת לשם החוק. בבקשה, אדוני.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, החוק הזה – מייד אעמוד על התיקון שלו – הוא דוגמה מובהקת כיצד ניתן להעביר דרך מסננת אזרחית דמוקרטית הלכות מן המשפט העברי ולהתאים אותן לחיים המודרניים. זו דוגמה כיצד אפשר לעשות את זה כאשר המשפט העברי מהווה מקור. המבחן הוא מבחן דמוקרטי, שוויוני. אתה מחוקק חוק מודרני, שנועד לסייע בעיקר לנשים. 90% מן המקרים של מסורבי הגט הם נשים, רק 10% הם גברים, וזוהי דוגמה מובהקת כיצד כנסת, מוסד חילוני, מסוגל לעשות עבודה בלי להתנער מן המקורות העבריים ובלי להתנער מן המחויבות הדמוקרטית שלו ולסייע לקבוצת אנשים, לקבוצת נשים בעיקר, שהיא במצוקה עמוקה, שנשללת מהן בעצם הזכות לבנות חיים חדשים, להקים משפחה חדשה. זו שלילה של אחת הזכויות הכי בסיסיות, הכי עמוקות, הכי חשובות של האדם.

זה בעצם העיקרון של החוק. ההלכה, חבר הכנסת ריבלין, באמת אומרת, שכל הסנקציות נגד סרבן הגט צריכות להיעשות באופן שלא יעשה את הגט למעושה, אלא שהגט יינתן מתוך רצון חופשי. יש פה איזון עדין מבחינת ההלכה. אבל הלכנו פה, וזו הבעיה שלשמה רציתי לעלות, על שביל מאוד דק, אדוני יושב-ראש ועדת החוקה, לנקוט סנקציות מאוד קשות, אבל עדיין להשאיר את החוק הזה במבחן החוקתיות של כבוד האדם וחירותו.

זה בעצם המבחן המאוד-עדין שבו הלכנו, סנקציות חריפות מאין-כמותן על סרבן הגט. זה יכול להיות פיטוריו של האדם ממקום העבודה, זה יכול להיות שלילת רשיון הנהיגה שלו, שלילת כרטיס האשראי שלו. סנקציות מאוד חריפות, אבל איך להפוך אותן לחוקתיות בלי שבית-המשפט יפסול אותן על בסיס עקרונות כבוד אדם וחירותו.

הבסיס העיקרי לנקיטת הסנקציות החריפות הללו, בלי שבית-המשפט העליון יפסול אותו בשל אי-חוקיות, היה, שבכל דקה נתונה יכול האדם להסיר מעצמו את הסנקציות הללו. ירצה וייתן את הגט, הוא לא יחויב באותן סנקציות שבאמת אין להן תקדים במשפט הישראלי. לסנקציות הללו אין תקדים בחריפותן.

אני חושב שהכנסת עשתה כאן בתבונה, היא הלכה בזהירות רבה, באיזון בין ההלכה לבין הדמוקרטיה, בין המשפט העברי לבין בית-המשפט העליון. היא עשתה כך, וטוב שעשתה.

התיקון לחוק עכשיו מבקש בעצם לבטל את הוראת השעה. קבענו הוראת שעה לארבע שנים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

חבר הכנסת צוקר, זה כנראה לא מספיק אם רק 40% – – –

דוד צוקר (מרצ):

אני רוצה לומר איפה איתרנו את הבעיה. יש בעיה, יושב-ראש הוועדה מודע לה והנהלת בתי-הדין הרבניים מודעת לה. בתל-אביב, שהוא בית-הדין הגדול, כמעט שום הרכב לא השתמש בסנקציות הללו, בשעה שאתה רואה שימוש תכוף מאוד ומרשים מאוד בחיפה, נדמה לי שבבאר-שבע זה החל. רוב ההרכבים הבינו שמותר לעשות שימוש בעניין הזה. בתל-אביב יש רק הרכב אחד שעושה שימוש בזה, מתוך שמונה או תשעה הרכבים. החובה עכשיו היא במבחן הציבורי. אתה לא יכול לאלץ שופט, במקרה הזה דיין, לפסוק הלכה. אבל מוטלת עלינו החובה, כחברי כנסת, אם אנחנו חושבים שהחוק הזה הוא טוב – אני חושב שהוא טוב והיתה פה הסכמה רחבה עליו – לתבוע מכל ההרכבים בבית-הדין הרבני בתל-אביב לעשות מעשה, לנקוט את הסנקציות הללו ולהציל עשרות נשים ומספר קטן הרבה יותר של גברים ולאפשר להם להקים משפחה. זו החובה שלנו.

עכשיו אנחנו מבטלים את הוראת השעה, ואני בעד זה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

על-פי עקרון אחדות העונשין, להבדיל מאחדות – – –

דוד צוקר (מרצ):

זה מה שצריך לתבוע מהם, על-פי עקרון אחדות הפסיקה. לא ייתכן ששבעה-שמונה הרכבים בתל-אביב לא יעשו שימוש בסנקציות הללו.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה לחבר הכנסת צוקר. אני מבין שאתה מסיר את ההסתייגות שלך.

דוד צוקר (מרצ):

עכשיו אני רוצה לשקול את זה.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת משה גפני איננו, ולכן הסתייגותו לא קיימת. אדוני, בבקשה.

שאל יהלום (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני מודה על דבריו של חבר הכנסת צוקר, שיד היתה לו, כיושב-ראש הקודם של ועדת החוקה, חוק ומשפט, בקבלת הוראת השעה. אני מודה לו על שיתוף הפעולה.

אני רוצה לומר לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי, ששאלתך לא נגעה לאלה שלא משתמשים אלא דווקא לאלה שכן משתמשים. ובכן, צריך להבין שהשימוש הוא תקופתי. זאת אומרת, נניח שאומרים לאדם: אתה לא תקבל דרכון. מנסים חודש-חודשיים. יש גם עלייה בסנקציות. מאסר, לדוגמה, כשרואים שא', ב', ג' לא הצליחו – רשיון נהיגה, דרכון – נוקטים מאסר. מאסר ננקט רק ב-15 מקרים. זאת אומרת, זה שאנחנו רואים שמתוך 106 מקרים – – –

דוד צוקר (מרצ):

15 מקרים זה פי 15 – – –

שאל יהלום (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

ברור. כשאנחנו רואים 106 מקרים, הרי זה אומר רק אחת מהסנקציות, לפעמים יותר, ולו הקלה ביותר. לכן, זהו תהליך. אבל אם אנחנו רואים 43 מקרים נכון ליום הדוח, הרי ודאי שזו התקדמות, כמובן, לעומת העבר. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה ליושב-ראש ועדת החוקה.

חבר הכנסת צוקר, אחרי שיקול דעת, האם אתה עומד על הסתייגותך או מסיר אותה?

דוד צוקר (מרצ):

מסיר אותה.

היו"ר מ' שטרית:

ובכן רבותי, אנחנו עוברים להצבעה על חוק בתי-דין רבניים (קיום פסקי-דין של גירושין) (הוראת שעה) (תיקון מס' 3), התשנ"ח-1998, בקריאה שנייה. אני מבקש להצביע. מי בעד ומי נגד הצעת החוק הזו?

הצבעה מס' 5

בעד סעיפים 2-1 – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיפים 2-1 נתקבלו.

היו"ר מ' שטרית:

אני קובע שכל הסעיפים של החוק ושם החוק מאושרים ברוב של שבעה קולות בעד, אין נמנעים ואין מתנגדים.

אדוני יושב-ראש ועדת החוקה, אני יכול להעמיד להצבעה בקריאה שלישית?

שאל יהלום (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כן.

היו"ר מ' שטרית:

ובכן, רבותי, אנחנו עוברים להצבעה על החוק הזה בקריאה שלישית. אני מבקש להצביע – מי בעד ומי נגד.

הצבעה מס' 6

בעד החוק – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק בתי-דין רבניים (קיום פסקי-דין של גירושין) (הוראת שעה) (תיקון מס' 3), התשנ"ח-1998, נתקבל.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר מ' שטרית:

ובכן, שישה קולות בעד, אין נמנעים, אין מתנגדים. אני מצרף את קולו של חבר הכנסת ריבלין, שבעה קולות בעד. על כן אני קובע בזאת, שהצעת חוק בתי-דין רבניים (קיום פסקי-דין של גירושין) (הוראת שעה) (תיקון מס' 3), התשנ"ח-1998, מאושרת בזאת בקריאה שנייה ושלישית.

אני מברך את היוזם, חבר הכנסת שאול יהלום. אני חושב שהחוק הזה חשוב מאוד. הוא אולי מציל נשים רבות מעגירות וממצוקתן. ויבואו היוזמים על הברכה.

דוד צוקר (מרצ):

זו לא עגינות, זו סרבנות גט.

היו"ר מ' שטרית:

אמרתי מציל נשים מעגונות, כי אם היא לא מקבלת גט, זה מצב של עגונות מסוימת.

הצעת חוק מס הכנסה (פטור ממס על הכנסה מהשכרת דירת מגורים)

(הוראת שעה) (תיקון מס' 6), התשנ"ח-1998

(קריאה ראשונה)

היו"ר מ' שטרית:

רבותי, הצעת החוק של אברהם יחזקאל, שהיתה בסדר-היום, הוסרה, לפי בקשתו. על כן, אנחנו עוברים להצעת החוק הבאה: הצעת חוק מס הכנסה (פטור ממס על הכנסה מהשכרת דירת מגורים) (הוראת שעה) (תיקון מס' 6), התשנ"ח-1998, קריאה ראשונה. יציג את החוק השר יולי אדלשטיין, בבקשה.

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביוני 1990 פורסם חוק מס הכנסה (פטור ממס על הכנסה מהשכרת דירת מגורים) (הוראת שעה), התש"ן-1990.

מטרת החוק היא לעודד בעלי דירות מגורים, שאינן משמשות למגורי בעליהן, להשכיר את הדירות, ועל-ידי כך לגרום להיצע גדול יותר של דירות מגורים להשכרה ולהקל, ולו במידת מה, את מצוקת הדיור שנוצרה בעקבות גלי העלייה של סוף שנות ה-80 ותחילת שנות ה-90.

החוק קובע, כי יחיד שהיתה לו בשנת המס הכנסה מדמי שכירות מהשכרת דירות מגורים שאינן משמשות בעסקו, יהיה פטור ממס על הכנסה זו עד לתקרה הקבועה בחוק. תקרה זו מתעדכנת בתחילת כל רבעון על-פי שיעור עליית המדד.

הסכום הפטור היום הוא 6,350 שקלים חדשים לחודש.

אנו מציעים להמשיך את תחולת החוק הקיים לשנת אחת, עד לתום שנת המס 1998.

אבקש מחברי הכנסת לאשר את הצעת החוק בקריאה ראשונה ולהעבירה לוועדת הכספים לשם הכנתה לקריאה שנייה ושלישית.

אני רוצה לציין, שבעקבות הפרסומים על ביטול הארכת הפטור הזה, כבר פנו אלינו חברי כנסת שונים בנושא הזה, לגבי מקרים של גלגול ההפרשים על שוכרי הדירה – במקרה זה כידוע מדובר בזוגות צעירים, בעולים חדשים, ואנחנו חושבים, שלפני שמגיעים לרפורמה כוללת יותר, יהיה זה לא נכון היום לבטל חד-צדדית את הפטור. כפי שאמרתי, כבר יש טיוטות חוזים שהגיעו אלינו, שבעלי הדירות להשכרה מגלגלים את הפרש הכספים על הדיירים, ואנחנו חושבים שההצעה הזאת גם נכונה מיידית, וגם שבסך הכול ההארכה המוצעת היא עד תום שנת 1998.

חיים אורון (מרצ):

אדוני השר לא יודע שמדובר ב-110 מיליון שקל בשנה?

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

בדקנו את הדברים; לא מדובר באיזו רפורמה כוללת, מדובר כאן בשמירת – – –

חיים אורון (מרצ):

זה עולה 110 מיליון שקל בשנה.

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

זה לא מה שאומר האוצר. האוצר אומר שמדובר בסכומים פחותים מזה. וחוץ מזה, חבר הכנסת אורון, דווקא אתה, שמכיר את הדברים – אני חושב שלגלגל זאת שוב על השכבות החלשות ועל העולים החדשים ועל הזוגות הצעירים, זה יהיה קצת לא נכון.

חיים אורון (מרצ):

6,300 שקל פטור ממס, זה שתי משכורות של עובד.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת אורון, עוד מעט יגיע תורך לדבר. ברשותך.

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

מכיוון שאנחנו מעוניינים שהדבר הזה יופעל מייד, חבר הכנסת אורון, אני עונה לך. אני בהחלט מבין שאפשר גם להגיע לסכום נמוך ממה שמוצע, אבל כרגע אם אנחנו נתחיל לעסוק בחקיקה חדשה, בינתיים האנשים בשטח ישלמו את ההפרשים לבעלי הדירות, וזה המצב שאנחנו מנסים למנוע.

אדוני היושב-ראש, תודה רבה. כפי שאמרתי, אני מבקש להצביע ולהעביר את הצעת החוק הנ"ל. לוועדת הכספים.

היו"ר מ' שטרית:

תודה, אדוני השר. אני מודיע בזאת שרשימת הדוברים נעולה. אלה שביקשו לדבר יבואו על הברכה. ראשון הדוברים – חבר הכנסת שבח וייס. מסגרת זמן הדיבור לכל אחד, רבותי, שלוש דקות. אחריו – חבר הכנסת עזמי בשארה. ואם הוא לא יהיה – חבר הכנסת אופיר פינס-פז. ואם הוא לא יהיה, יבוא אחריו חבר הכנסת אברהם שוחט.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אנחנו מקיימים כאן דיון שני בחוק, כידוע לך מסיבות ידועות, ולכן אני רוצה להציג עניין אחר. בדיון הראשון השתתפתי, ואז השתתף שר האוצר. היתה כאן תמיכה רחבה, אבל היו כאן חברי כנסת שביקשו לעשות בדיקה, וחשוב לעשות את הבדיקה הזאת, למידה אמיתית ומדוקדקת של הצורך בחוק הזה גם בעת הזאת. אתה כנראה למדת מהפרוטוקול את ההערות האלה, וכבר הערת שיש כאן גלגול.

זה דבר מאוד חשוב, משום שאנחנו חוקקנו אז את החוק הזה, אני זוכר בתקופה של עלייה כל כך גדולה וחשובה, ורצינו לסייע מאוד לעולים. אמרנו, נעשה הקלה. נכון שלחלק מהאנשים יש דירה נוספת, חלקם הם יורשים, חלקם אנשים אמידים, לאו דווקא אנשים אמידים, תהיה להם הקלה מסוימת במס הכנסה וירווח לעולים בחלק מן המצוקה הקשה של הדיור שפקדה אותם; היא תצטמצם, זאת היתה הכוונה.

אני גם הפעם אתמוך, ועם זאת אני מאוד מבקש שהשנה תפעילו מנגנון בדיקה. יכול להיות שבשנה הבאה, כאשר נבוא ונראה את הדברים כפי שהם, נמצא דרך שגם תעשה צדק לגבי המיסוי, ומובן שהעיקרון הסוציאלי החשוב של הסיוע באותה הזדמנות לא רק לעולים, אלא גם לקשי-דיור למיניהם – הרי מה שקורה, אני אומר תמיד, מעולה לעולה כוח הוותיקים עולה, לרבות ותיקים שמצבם לא טוב, עולה מאוד כוחם של ותיקים במצב טוב מאוד, כי העלייה היא כמובן סולם אדיר לעלייה במעמד במדינת ישראל. כך שלוותיקים לעולם אין על מה להתלונן שהם תורמים לעולים. העולים תורמים מאוד בעקיפין לעולים הוותיקים גם בהקשר זה. אני אתמוך הפעם, תעקבו אחרי זה. תודה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת שבח וייס. חבר הכנסת עזמי בשארה – איננו; חבר הכנסת אופיר פינס-פז – איננו; חבר הכנסת אברהם שוחט – איננו. אני מזמין את חבר הכנסת יונה יהב לשאת את דבריו.

אחריו ידבר חבר הכנסת ראובן ריבלין. חבר הכנסת יהב, הצעת החוק היא פטור ממס הכנסה על השכרת דירות.

יונה יהב (העבודה):

אדוני היושב-ראש, תרשה לי בהזדמנות זו להודות לך על המאמצים לגבי הפגישה בנושאים החשובים של יום האתמול.

דוד צוקר (מרצ):

מה הרמיזות?

יונה יהב (העבודה):

אתמול, על-פי מאמציו של היושב-ראש, חבר הכנסת מאיר שטרית, נועדנו עם שר הביטחון, ארבעה חברי כנסת שעוסקים בחוק להחזרת הזכויות לאלמנות צה"ל שנישאו בשנית. אומנם לא באתי על סיפוקי, אבל הדברים שהוסדרו שם היו בהחלט חשובים, ונתתי לכך היום פרסום; ודאי שמעת על כך בחדשות.

שבח וייס (העבודה):

אני חושב שאתה עושה עבודת קודש.

יונה יהב (העבודה):

תודה רבה, חברי.

לגבי הדירות והפטור ממס, אני בהחלט עומד כאן ומצדד בהארכת התוקף של פטור במס על השכרת דירות. אני לא כל כך מודע לגובה הגג שהוחלט עליו לגבי הפטור. כמה זה?

היו"ר מ' שטרית:

6,300 שקלים.

יונה יהב (העבודה):

6,300 שקלים. אני גם הרבה יותר ליברלי לגבי אותו גג שהמדינה קבעה, כי אני בסך הכול מעוניין ותומך מאוד במגמה שעומדת מאחורי החוק הזה, להכניס לשוק השכרת הדירות מאגרים גדולים ככל שניתן של דירות שבעלי-בתים מחזיקים בהן.

חיים אורון (מרצ):

למה לא לבנות ממס הכנסה?

היו"ר מ' שטרית:

זה רעיון מצוין.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

צריך כסף ליהודה ושומרון.

יונה יהב (העבודה):

חבר הכנסת אורון, הרעיון שלך בהחלט שווה מאמץ של מחשבה, והלוואי שהיו מגיעים לעניין הזה. ככל שהעם בישראל יתרגל, שהזוג לא חייב מייד, בתום שבעה ימים לחגיגות הנישואין, להוציא 200,000 דולר ולקנות דירת מגורים – אפשר בהחלט לחיות שנים לא מעטות בשכר דירה. ברגע שאנחנו נאפשר אותם פטורים, ואני בהחלט בעד ביטול הגג בפטור הזה – 6,300 שקלים, זה בהחלט לא עניין מהותי, זה 1,800 דולר.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

כמה עולה פנטהאוז?

יונה יהב (העבודה):

לגבי שכר הדירה, אם את משקיעה את הכסף במסלול השקעה סולידי, את מוציאה יותר ממה שאת מקבלת בתור שכר דירה, אפילו שהוא פטור ממס, על דירה שהשקעת בה את הכסף הזה. זאת אומרת, היום מבחינת השקעה, התשואה שאדם מקבל – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אז שימכור. מישהו מכריח אותנו להחזיק את הדירה?

יונה יהב (העבודה):

אני לא מבין את התפיסה שלך. זה נוגד את התפיסה החברתית שלך. הרי אנחנו בסך הכול מעוניינים שמקסימום אנשים ישכרו דירות ויהיה להם במאגר – – –

חיים אורון (מרצ):

מ-2,000 דולר לחודש?

היו"ר מ' שטרית:

חברים, עוד מעט תהיה לכם האפשרות להביע את דעתכם. אתם לא חייבים להסכים.

יונה יהב (העבודה):

הלוואי שהיינו מגיעים לאוטופיה שהמדינה בונה. למדינה אין האמצעים לבנות. אני לא רואה אותה אוטופיה שלמדינה יש אמצעים לבנות שיכון ציבורי. אנחנו מעוניינים ששכר הדירה יהיה נמוך ככל הניתן, במיוחד לנזקקים ובמיוחד לזוגות צעירים. לכן, אני לא רק בעד הצעת החוק הזאת, אני גם בעד הורדת אותו גג, הרף שמעליו המיסוי יחול.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת יונה יהב. אני מזמין את חבר הכנסת ראובן ריבלין. אחריו – חבר הכנסת דוד צוקר.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני ממלא-מקום יושב-ראש הכנסת, היושב בראש, חברי וחברותי חברי הכנסת, לא היינו צריכים לדון בחוק הזה עכשיו, משום שחוק זה היה צריך לעבור כבר לקריאה שנייה ושלישית. ייתכן שהאופוזיציה רצתה להעניש את הקואליציה על כך שהיא סמכה על אנשי מפלגת העבודה שיתמכו

בחוק זה. כפי שהובאו הדברים על-ידי חבר הכנסת יונה יהב, הוא תמך בכל לבו אפילו בתקרה גבוהה יותר או בביטול התקרה. באותה עת שבה הובאה הצעת החוק לקריאה שנייה ושלישית, אחרי שעברה קריאה ראשונה, היו אנשי העבודה צריכים להצביע עם הקואליציה, משום שפה מדובר בחוק שנחקק עוד בתקופת ממשלת האחדות הלאומית, וטעמו עמו.

עכשיו נשאלת באמת השאלה: האם החוק הזה עדיין נחוץ? וכך אמרנו גם בקריאה הראשונה, בפעם הקודמת כשהובא חוק זה, לפני כשבועיים ימים, באחד מהלילות – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

ביקשתם ולא קיבלנו.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

במשך השנה הזאת אמרנו לשר האוצר: הואיל ואנחנו מאריכים את תוקפו של חוק זה לשנה אחת, יואיל בטובו, יחד עם משרדו, לבוא ולערוך את כל אותם סקרים ולהביא בפנינו את כל אותם ממצאים. זאת כדי לדעת אם ממשלת ישראל ומדינת ישראל עדיין זקוקות באמת לאותו חוק שחוקק בזמן העלייה ההמונית של יהודים מברית-המועצות ומאתיופיה.

אני מוכרח לומר, שההיגיון שהיה מאחורי חוק זה עדיין קיים. נכון, נשאלת השאלה: מה זה, לא משלמים מס הכנסה? ודאי שצריכים לשלם מס הכנסה. יש אנשים שמשלמים את המס שהוא מס אמת, והעול כבד מאוד על ראשם. לצערי הרב, לא כל אזרחי מדינת ישראל משלמים את מס האמת. לפעמים הרף הגבוה, הנטל הגבוה גורם לאנשים לנסות, לצערנו הרב, להתחמק מתשלום מס, או חלילה להעלים מס.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אנחנו מדברים על 10% בלבד.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מוכן, בקריאה ראשונה, פעם נוספת – הואיל והחוק כבר עבר, והוא רק לשנה – באמת לשאול: האם 2,000 דולר הוא הסכום שלגביו צריך לתת את הפטור, שהוא 10%? אבל יש איזו תגובת שרשרת, ותגובת השרשרת היא זו, שכאשר יש ביקוש גדול לדירות והיצע מצומצם – שכר הדירה עולה. התמריץ להשכרת הדירות, כפי שהוא בא לידי ביטוי עוד אז, בתקופה ההיא, כאשר חוקקנו חוק זה, ב-1980, קיים גם היום. הוא קיים גם היום בתגובת השרשרת, וכאשר מתפנות דירות – – –

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת ריבלין, אם מותר לי, הרשה לי להפריע לך לרגע. אני מבקש להבהיר משהו ואחר כך אחזיר לך את הזמן. לא אוכל לדבר בדיון עצמו.

על-פי המצב הקיים היום, גם אם מבטלים את החוק, החוק קובע, שמי שמשכיר דירה משלם 10% מס הכנסה. מרוב אלה שמשכירים דירות באופן כזה, בדרך כלל אין לך אחד שההוצאות השנתיות שלו על אחזקת הדירה לא עולות על 10% הללו.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

נכון.

היו"ר מ' שטרית:

כך שברוב המקרים זה פטור. מה היה ההיגיון בחקיקת החוק? אני פשוט זוכר את ה"קייס"; כשהגיעה העלייה הגדולה הייתי גזבר הסוכנות. אנשים רבים החזיקו דירות סגורות ולא הסכימו להשכיר אותן מסיבה אחת בלבד – בגלל העובדה שהם לא רצו שיהיה דיווח למס הכנסה על הדירות שהם מחזיקים. הם חששו.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אבל הדירות האלה רשומות בטאבו.

חיים אורון (מרצ):

יש הפסד מס – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חברי חברי הכנסת, חברת הכנסת הנכבדה תמר גוז'נסקי, בעבר לא היה נפתח לאנשים האלה תיק מס הכנסה, משום שלא היו להם הכנסות שהיו צריכות הצהרה, אלא אם כן הם השכירו את דירתם. כתוצאה מכך הם נמנעו מלהשכיר דירות. אם תראו את דברי ההסבר בהצעת החוק דאז – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

הם השכירו בכסף שחור.

היו"ר מ' שטרית:

או בשוק שחור. בדיוק.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מעשייה במרמה לא נובעת שום זכות, וכבית-המחוקקים איננו צריכים לדבר על אותם אנשים שהעלימו מס. ודאי שאין להתעלם מכך שבאנו ועשינו זאת יחד, בממשלת אחדות לאומית. אין פה עניין של השקפה סוציאליסטית לעומת השקפה קפיטליסטית. באנו לתת פה תמריץ לאנשים שסגרו את דירותיהם מהטעם הפשוט, שהם לא רצו – – –

שבח וייס (העבודה):

יש אצלנו חברים שלא רוצים לתת את ההנחה הזאת – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

ייתכן מאוד. אם כך הדבר, חבר הכנסת שבח וייס, אדוני סגן יושב-ראש הכנסת, אני מבין. אבל אם זו היתה הסיבה לכך שחבריך באו והצביעו נגד חוק זה בשבוע שעבר, כאשר נעדרת מכאן בשליחותנו במועצת אירופה – – –

שבח וייס (העבודה):

לא אמרתי זאת ברצינות.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני אומר, שאם זו היתה הסיבה – לפחות יש היגיון פוליטי.

אני מציע לאשר את החוק פעם נוספת בקריאה ראשונה, משום שעדיין לא נס ליחו.

דוד צוקר (מרצ):

זה אישור פעם ראשונה בקריאה ראשונה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

החוק הובא פעם נוספת בקריאה ראשונה.

היו"ר מ' שטרית:

זו פעם שנייה שהוא מובא לקריאה ראשונה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

זו כבר פעם שנייה, ויש פעם נוספת, שכן, הוא פעם שלישית בקריאה ראשונה. יותר נכון, לא פעם שלישית אלא פעם רביעית בקריאה ראשונה. אני מבקש לאפשר להעבירו לקריאה שנייה ושלישית, כמובן.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה. אני מזמין את חבר הכנסת דדי צוקר. אחריו – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אחריה – חבר הכנסת חיים אורון.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אכן, מקורה של הצעת החוק המקורית – ולא הארכת תוקפה עכשיו – היה בתקופה שבה היה מחסור בדירות. היתה בהלה שמא לא יהיה מספר דירות מתאים למספר העולים. נכנסו לפאניקה גם בנושא המגורונים, גם בנושא הקרוונים וגם בנושא הזה. היום אין בעיה כזאת. זה היה נכון לפני שש, שבע ושמונה שנים; אם זה היה נכון, ולא ברור שזה היה נכון. זה לא נכון היום.

מה קורה פה עוד, חברי הכנסת ממפלגת העבודה?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

יש לך סטטיסטיקה?

דוד צוקר (מרצ):

כן. אני רוצה לומר, חברי הכנסת ממפלגת העבודה, שזו עוד דוגמה לכך, ששוב הון ורכוש אינם ממוסים, ורק עבודה ממוסה. זה בעצם הסיפור. הרי מדובר על רכוש, על הון שנושא רווחים, ושוב באים אנחנו מתנועת העבודה ואומרים: מי שיש לו רכוש – אנחנו לא נמסה אותו.

אם אתה הולך לעבוד באותם 2,000 דולר – את זה אנחנו נמסה. זה שחבר הכנסת ריבלין אומר זאת – בסדר. הוא גם מייצג ימין כלכלי. אני מבין זאת. אבל אנחנו, שנבוא ונאמר שגם במקרה הזה, חבר הכנסת יהב, לא נמסה רכוש? אני לא מבין את האוריינטציה הזאת. אני באמת לא מבין אותה.

יונה יהב (העבודה):

אתה לא צריך.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

כן צריך.

דוד צוקר (מרצ):

לכן, אני מציע לבוא ולומר, שמי שיש לו רכוש שנושא פירות בסכום של 2,000 דולר בשנה – זה לא רכוש קל ערך, והוא יכול להרשות לעצמו למסות אותו בשיעור קטן. זה לא שיעור גבוה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

זה לא 2,000 דולר בשנה.

דוד צוקר (מרצ):

אם הפטורים הללו עולים 100 מיליון שקל בשנה – טוב, זה בכל אופן כסף.

חיים אורון (מרצ):

זה 2,000 דולר בחודש. זה 20,000 דולר בשנה.

דוד צוקר (מרצ):

המחיר המצטבר שהמדינה מוותרת עליו, המחיר של הפטורים, הוא 100 מיליון שקל.

בכל הכבוד, אם יש 100 מיליון שקל, מוכרחים לחלק אותם למי שיש להם שתי דירות? זו ממש חובה? זה בעשרת הדיברות שאת 100 מיליון השקל נחלק דווקא לאנשים האלה?

אם אנחנו תנועת העבודה, ואם אנחנו חושבים שרכוש חייב גם הוא במס – – –

קריאה:

– – –

דוד צוקר (מרצ):

אלא מה? אתה לא תנועת העבודה?

אני מציע ברצינות – אם אנחנו חושבים שאנחנו תנועת העבודה ושכסף לא מחלקים דווקא לבעלי רכוש – להתנגד להצעת החוק הזאת.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה. אחריה – חבר הכנסת חיים אורון.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנושא של דירות בשכירות הוא נושא רציני. השאלה מדוע – – –

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת צוקר, התעלמת מהבקשה שלי.

דוד צוקר (מרצ):

לא, אני מכבד אותה מעומק הלב.

היו"ר ש' בן-צור:

אז הט אוזנך ושמע.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

השאלה מדוע אנשים נאלצים לשלם שכר דירה גבוה היא שאלה מאוד רצינית, כמו גם השאלה מדוע מחירי הדירות בארץ כל כך גבוהים.

אבל, חבר הכנסת ריבלין, אני רוצה להזכיר לך משהו. כשבאה העלייה בתחילת שנות ה-90, אתה יודע איפה נעצר הרף של מחיר הדירות? הוא נעצר בדיוק באותו סכום שהמדינה קבעה שהיא מסבסדת את העולים בשכר דירה. אני רוצה לומר, שמה שקרה אז זה לא עניין של היצע וביקוש, אלא מאחר שהמדינה החליטה כפי שהחליטה, ראו בעלי הדירות כי טוב ואפשר לדרוש 470 דולר לדירה שקודם לקחו בשבילה רק 300 דולר. פתאום קפץ מחירה בשכירות ל-470 דולר. אלה הדברים אפרופו הנושא הזה.

הנושא השני – מלאי הדירות להשכרה. מדוע מלאי הדירות להשכרה כל כך קטן?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מפחד שכתוצאה מכך אותם עולים חדשים ישלמו הרבה יותר.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

מלאי הדירות להשכרה קטן מאוד, כי אין בנייה ממשלתית עירונית כפי שמקובל בארצות אחרות.

הנקודה השלישית שאני רוצה לומר – אם כבר אנחנו רוצים לסבסד מישהו, מדוע לסבסד את בעל הדירה?

הי"ר ש' בן-צור:

אני מבקש שקט במליאה. אני מבקש שקט.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אם נניח שהמדינה החליטה לסבסד ב-100 מיליון שקל את התחום הזה, בואו נסבסד את השוכר. בואו ניתן לשוכר הדירה, לזוג הצעיר, למשפחה מרובת הילדים, לחד-הורית, לגרושה, לכל אלה שלא יכולים – בואו נסבסד אותם – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אני אגיד לך מדוע. היום יש כלל, שזוג צעיר ששוכר דירה מקבל סיוע ממשד הבינוי והשיכון בגבולות מסוימים, לתקופה מסוימת. זה הגיוני. הוא לא יכול לקנות דירה, ולכן אומרים לו: אתה יודע מה? אתה לא יכול לקנות דירה, בוא נעזור לך לשכור דירה; בינתיים תחסוך כסף – תקנה דירה. מה אנחנו עושים פה?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אני בעד זה – להגדיל את הסבסוד הזה שנותן משרד הבינוי והשיכון, למשל; זה סבסוד הגיוני שהולך ישר לצרכן. אבל לסבסד בעל דירה? מה הרחמים האלה עליו? הוא מחזיק רכוש, הוא יכול להחזיק את הרכוש הזה במניות, הוא יכול להחזיק אותו בדרכים אחרות. הוא מחליט להחזיק דירה. אתה יודע שברוב המקרים הוא מחזיק דירה מתוך הנחה שמחירה יעלה. בבורסה יש תנודות, אבל במחירי הדיור, אתה יודע, אדוני, אין תנודות, המחירים לא יורדים. אולי הם עולים לאט, אבל הם לא יורדים – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

לכן הוא מחזיק את הכסף כרכוש. בינתיים הוא משכיר את הרכוש הזה. אז מה ה"ביג דיל" ב-10%? אני לא רואה בזה שום עוול – זה לא יפגע במחירים, זה לא יעלה את המחירים. לדעתי, הממשלה התעקשה, משום שהיא לא רוצה למצוא פתרונות אמיתיים למצוקת הדיור. תודה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. ויהי שקט.

חבר הכנסת חיים אורון, בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני חושב שגם על הממשלה מוטלת חובה של גילוי נאות. רק עכשיו, לאט לאט, עולה על סדר-היום של הדיון הזה גם שאלת המחיר, ואני, כאשר הערתי את תשומת לבו של חבר הכנסת רובי ריבלין לכך שמדובר ב-100 מיליון שקל – אגב, הנתון הוא מתוך ספר התקציב, פטור להשכרת דירות מגורים, חבר הכנסת יהב, והוא 100 מיליון שקל. אתם יודעים כמה עלות כל הפטור על משפחות חד-הוריות? כל הפטור למשפחות חד-הוריות הוא 30 מיליון שקל. כל עלות הפטור שרבים עליו בוועדת הכספים, על כל התרומות שניתנות בכל הארץ לכל הגופים המוסדיים הציבוריים הפטורים ממס – כל הסכום הזה יחד הוא 100 מיליון שקל. וכמה רבים בוועדת הכספים אולי להעלות קצת את השיעור.

וכאן בא לכנסת שר הקליטה ואומר: בואו נמשיך. שאלתי בוועדת הכספים, אני שואל אותו גם פה מה שכבר שאלה חברת הכנסת גוז'נסקי: נאמר שאנחנו נותנים לך 100 מיליון שקל – – –

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת חגי. חבר הכנסת חגי מירום, באמת, יש גבול.

חיים אורון (מרצ):

חברה, אני נורא צרוד, תעזרו לי.

רק לדירות, רק למטרה כזאת, אתה מחלק אותן ככה? לדירות של 1,800 דולר בחודש? מה זה?

אמרו לנו כבר לפני שנתיים, נוריד את הסף. יכול להיות שהיה מקום, בשביל ליצור תחושה של הזרמת דירות לשוק; בשנות העלייה הגדולה היה אולי מקום לחוקק חוק בכנסת. גם אז הייתי מסויג. אבל עכשיו? ובשיעורים כאלה? בסכומים כאלה?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חיים אורון (מרצ):

אז על מה מתווכחים?

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת חגי מירום, באמת, יש גבול.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, לא יכול להיות – ובזה אני רוצה לסיים – אמר את זה חבר הכנסת דדי צוקר: לא יכול להיות, שבכל פעם שמגיעים לאיזה מיסוי שקשור בהון, שקשור ברכוש – המערכת לא יכולה לעבוד. אי-אפשר לגעת בזה.

מה זה 6,300 שקל בחודש? אלה שתי משכורות של משפחות מסוימות בחודש אחד. בסכום הזה כבר יש סף מס הכנסה. במחצית הסכום יש סף מס הכנסה. אז מי שירוויח 4,300 שקל בשכר משלם מס לא של 10%, של 20%, של 30%; ומי שמרוויח 65,000 שקל בשנה פטור. אני מקווה שגם הפעם יהיה פה רוב נגד החוק הזה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת גולדמן. חבר הכנסת גולדמן, באמת, יש גבול.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חיים אורון (מרצ):

רבים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

רבים, ואמרו שצריך לזכור שרבים משוכרי הדירות הם — — — כדי לעבור ממוקום למקום — — —

חיים אורון (מרצ):

אבל זה לא מגיע לשוכרי הדירות. הרי זה לא מגיע לשוכרי הדירות.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אופיר פינס-פז (העבודה):

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

חיים אורון (מרצ):

זה לא מגיע לשוכרי הדירות, זה נשאר במקום אחר.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

קריאות:

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת עמיר פרץ, בבקשה.

חבר הכנסת גולדמן, באמת, מה קרה?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת גולדמן, מיכה גולדמן.

אתה יודע מה הנושא, נכון?

עמיר פרץ (העבודה):

ודאי. שלום, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בשמו של אופיר אני בהחלט לוקח את כל ההערות, שחלילה כל אחד פה – רכוש בוודאי איננו עומד לדין כאן.

חברי הכנסת, ודאי הציבור הרחב שמביט בנו שואל למה אנחנו איננו מתפנים לטפל בבעיה הכאובה ביותר אולי – –

דוד צוקר (מרצ):

הציבור – – –

עמיר פרץ (העבודה):

– – של יצירת איזו הזדמנות לזוגות הצעירים בישראל למצוא פתרון לדרך שבה יהיה להם גם מקום קבוע לגור בו בלי להרגיש כאילו חזרנו להיות עם נודד.

זה באמת נשמע מאוד לא פשוט שאנחנו באים לקבוע היום איזה סוג של פטור ממס לשכירות כזאת או אחרת, כאשר הקשר המיידי להגדלת מספר הדירות שיעמדו לרשות זוגות צעירים שיבואו לשכור דירות ולמצוא להם בית לא ברור.

מאז ומתמיד השאלות של מיסוי הון, הון פרטי – האם יש בכלל אפשרות לעשות מיסוי כזה? האם צריך לקבוע שיטה של מיסוי של הון כזה? האם צריך לפטור אותו? – הן שאלות לא פשוטות ומורכבות, ובוודאי כאשר באים ובעצם מציעים הנחה שבעיני חלק מאתנו נחשבת למשמעותית מאוד, ויש כאלה שאולי מקלים בה ראש.

אני חושב שאסור היה לנו לקיים את הדיון היום בלי לקיים דיון רחב בכלל הבעיה של מה מצב הזוגות הצעירים בישראל – האם הם מצליחים למצוא את ביתם? האם כל מעגל השכירות בישראל צריך להשתנות? האם מדינת ישראל צריכה להתחיל מחדש לבנות בתים לשכירות, כדי לאפשר איזה איזון בשוק, כיוון שכבר יש אזורים שזוג צעיר בישראל, גם אם שני בני הזוג עובדים – מחיר שכר הדירה למעשה לוקח מהם כמעט למעלה מחצי המשכורות שהם מצליחים להכניס הביתה.

אני מקווה, שהכנסת לא תסתפק בדיון הזה, יהיו תוצאותיו אשר יהיו, אלא תבוא ותקיים דיון משמעותי בשאלה, איך מטפלים בכל הנושא של מבנה הדיור בישראל, ובוודאי – איך נותנים הזדמנות לזוגות הצעירים להצליח להתפרנס בכבוד וגם לשכור דירה, אבל שיישאר להם מספיק כדי להתקיים בצורה נורמלית. תודה, אדוני.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה לחבר הכנסת עמיר פרץ. חבר הכנסת אברהם שוחט, בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

מי אחריו?

היו"ר ש' בן-צור:

אחריו – חבר הכנסת אלי גולדשמידט.

דוד צוקר (מרצ):

זהו?

היו"ר ש' בן-צור:

לא, לא, יש עוד כמה.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת – – –

היו"ר ש' בן-צור:

אני צריך לשמוע גם אחרים מצד שמאל שלי.

אברהם שוחט (העבודה):

אני אולי לא אהיה בהצבעה, כי אני צריך לרדת לישיבה, אבל אני תומך בהצעת החוק של הממשלה, ואני רוצה להסביר למה. לי קל מאוד להגיד את זה, חבר הכנסת דדי צוקר, שכן ניהלתי, כפי שאתה

יודע, מאבק קשה מאוד בעניין מיסוי הון בבורסה, ולצד הרב, אחרי כמה חודשים, הייתי צריך לבטל את הצעת החוק ולחזור לכנסת. גם היום אני חושב באופן בסיסי, שחייב להיות מיסוי גם על הכנסות מרכוש, גם על שוק ההון, ומבחינה זאת לא שיניתי את דעתי.

— — — אני רוצה — — —

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

— — —

אברהם שוחט (העבודה):

תמר, תני לי, אני אסביר לך את עמדתי. אני לא אשאר באבסורד.

כל הנושא של מיסוי רכוש, גם במס שבח של רכוש, גם בפטורים שישנם, גם במקלטי המס שעושים – ועושים מקלטי מס בעניין הזה ולא משלמים מס – מחייב רפורמה גדולה, משולבת. ואני יכול להעיד כשר אוצר לשעבר, שהיא מונחת במגירות, צריך רק להביא אותה לחקיקה.

יונה יהב (העבודה):

מה זה משולבת?

אברהם שוחט (העבודה):

משולבת זה, למשל, אם יתבטל הפטור, שכל ארבע שנים אתה יכול למכור דירה. יש קבלנים שבונים ורושמים את כל בני המשפחה, וכעבור ארבע שנים הם מוכרים את הדירה. יש המון מקלטי מס שמנוצלים לרעה, ויש רעיון לעשות את זה אחת לחיים, שזה יעבור מאחד לשני. אתה מוכר את הדירות שלך, ואם יש לך דלתא של רווח אתה לא משלם.

למה אני בעד העניין הזה? אני זוכר שכאשר החוק הובא עמדו 70,000 דירות ריקות, שלא השכירו אותן, ולעולים לא היה איפה לגור. כל אחד מבין, שכאשר פותחים את השוק יש ירידת מחיר. חברת הכנסת גוז'נסקי, זה לא עובד הפוך.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

למה?

אברהם שוחט (העבודה):

מכיוון שברגע שהדבר ייסגר דרך מיסוי, והמיסוי הוא קטן מאוד, לפי הערכתי יקרה מה שהיה אז, תעמודנה דירות ריקות, ויחסרו יותר דירות.

דוד צוקר (מרצ):

אין מחסור כרגע.

אברהם שוחט (העבודה):

אבל אם יצאו מתוך השוק עשרות אלפי יחידות דיור?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

הוא צריך לשלם ארנונה, מה אתה מדבר? זה המון כסף.

אברהם שוחט (העבודה):

עובדה שבשנת 1991 היו 70,000 יחידות דיור, שחברת החשמל הודיעה שהמונה לא זז שם. ברגע שפתחו את העניין, אפשר היה להשכיר אותן, והשכירו.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

כי המחירים עלו, זה מה שקרה.

אברהם שוחט (העבודה):

לא כי המחירים עלו. המחירים עלו כי היו עולים והיה מחסור.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

שימכרו את זה, למה להשכיר? את מדברת בססמאות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

איזה ססמאות?

אברהם שוחט (העבודה):

לא הייתי מקבל היום החלטה שתחזיר את זה לאחר, וחס וחלילה תוציא מהשוק אנשים. דרך אגב, חבר הכנסת אורון, זה נכון שהגג הוא 1,700 דולר לחודש, אבל אנחנו יודעים טוב מאוד שזה הגג. לחלק גדול מהאנשים יש דירה אחת, זה לא מגיע ל-1,700 דולר.

חיים אורון (מרצ):

זה עומד על 12,000 – – – מי שב-12,000 מקבל גם הטבות.

אברהם שוחט (העבודה):

אני יודע, שאם זה מוכפל ב-3,400 דולר, זה מגיע לאפס.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

זה דירות יוקרה.

אברהם שוחט (העבודה):

באופן עקרוני אני מאוד בעד המיסוי של הדבר הזה.

דוד צוקר (מרצ):

למה לא באופן פרטי?

אברהם שוחט (העבודה):

אני מסביר לך למה, מכיוון שלא פותרים את הבעיה בצורה יסודית, וחס וחלילה ייווצר מצב שהיה ב-1992, שאנשים יצאו מהשוק.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

הם כבר רשומים. מה אתה פוחד? לאן הם יברחו לך?

היו"ר ד' טל:

חברת הכנסת גוז'נסקי, הואילי נא בטובך להקשיב לחבר הכנסת שוחט, שמסיים את דבריו באלו הרגעים.

אברהם שוחט (העבודה):

מכיוון שזה הוראת שעה לשנה, אני מציע שלא להתעסק עם זה ולא לגעת בעניין הזה היום. אני מציע, שנודיע לממשלה, כי כל אלה שהם בעד החוק, שבמשך השנה הם צריכים לבוא עם פתרון כולל שמתייחס גם לשבח שיש להם על דירות.

דוד צוקר (מרצ):

— — —

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת צוקר, ידידי הטוב, למה אתה גועש ורועש?

חבר הכנסת אלי גולדשמידט יעלה ויבוא.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אין גרוע יותר מדבר זמני.

היו"ר ד' טל:

הבא בתור – חבר הכנסת מיכה גולדמן, ואחריו – חבר הכנסת אופיר פינס.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני אומר מראש שאני אתמוך בהצעת החוק, אף שאני חושב שזה חוק בלתי צודק בעליל.

דוד צוקר (מרצ):

— — — תנועת העבודה?

אלי גולדשמידט (העבודה):

חבר הכנסת צוקר, זה אפילו לא מכובד. אמרת את שלך, עכשיו תן לי להגיד את שלי.

היו"ר ד' טל:

יושב-ראש סיעת העבודה נמצא כאן על הדוכן, ואדוני מפריע לו פעם אחר פעם. מה קרה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

רק פעם אחת.

חיים אורון (מרצ):

כאן זה פרלמנט.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אנשים מצהירים שהם נגד החוק, אבל הם בעדו.

אלי גולדשמידט (העבודה):

חברת הכנסת גוז'נסקי, לא אקרא לך את הפרוטוקול. אמרתי, שהחוק הוא בלתי צודק, ולמרות זאת אני אתמוך בו. לא אמרתי שאני לא תומך בחוק, ואני בכל זאת אתמוך בו. ואני אסביר מדוע. אני מודע לדיאלקטיקה של מה שאני אומר.

יש לנו אחת משתי רעות: או להמשיך בחוק שיש בו אלמנט בלתי צודק מבחינת מיסוי – ותיכף אעמוד על העניין הזה – או שנהיה במצב של ייקור דרסטי של שכר הדירה – אסביר מדוע – או לחלופין שמצאי הדירות להשכרה יקטן, וכתוצאה מזה אותן שכבות שאת וחבר הכנסת דוד צוקר וחבר הכנסת חיים אורון מייצגים אותן, בצדק, כאן בכנסת – – –

שבח וייס (העבודה):

השכבות שאנחנו מייצגים בכנסת הן בסדר גמור.

אלי גולדשמידט (העבודה):

זה רק לצורך הוויכוח. זאת אומרת, אני צריך לבחור בין שתי רעות, ואני בוחר ברעה הראשונה, כי אני טוען שעדיף לי להמשיך לחיות עם העיוות הזה, ולו מהטעם שאני רוצה שזוגות צעירים שידם אינה משגת לקנות דירה, וכן סטודנטים, עולים חדשים, כל אותן שכבות שאין ידן משגת לקנות דירה בשלבים הראשונים של חייהם או של היקלטותם בארץ – – –

חיים אורון (מרצ):

1,700 דולר לחודש.

אלי גולדשמידט (העבודה):

לא הגעתי עוד לסכום. תן לי לסיים. אולי יש לי הצעה לגבי הסכום.

דוד צוקר (מרצ):

— — —

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת צוקר, ומה אם לאדם יש שתי דירות, והוא משכיר לזה ב-400 ולזה ב-400, אז מה נורא? זה סטודנט וזה סטודנט.

חיים אורון (מרצ):

יש לו שלוש דירות.

היו"ר ד' טל:

שלוש, ארבע דירות, אז הוא עוזר לארבעה סטודנטים, לארבעה זוגות צעירים.

דוד צוקר (מרצ):

את מי אתה מייצג, את בעלי הדירות?

היו"ר ד' טל:

אני לא מייצג כאן אף אחד.

דוד צוקר (מרצ):

אני רוצה להזכיר לך מאיפה באת.

היו"ר ד' טל:

אני יודע בדיוק מאיפה באתי, ואני גם יודע, בניגוד אליך, לאן אני הולך.

חיים אורון (מרצ):

אני יכול לדווח, ששניכם תגיעו לאותו מקום.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

מידע אישי.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני חוזר ואומר, חברי ממרצ, אני לא מפקפק לרגע אחד בכנות הכוונות שלכם. גם חברי אופיר פינס מתנגד לחוק, ואני בטוח בכנות כוונותיו. השאלה פשוטה מאוד. אם נבטל את החוק הזה, האם יהיה מצב שמצוקת הדיור של השכבות החלשות, שמניתי אותן קודם, תימשך ותגדל כפי שהיא גדלה היום, או אפילו תחריף כתוצאה מזה שמלאי הדירות להשכרה פתוחה בשוק החופשי ירד?

אם החוק הזה יבוטל, בפני בעל דירה תעמוד אחת משלוש אפשרויות. האחת, להשכיר את הדירה ולא לדווח על כך למס הכנסה, מה שאנחנו מקווים שלא יהיה, אבל כך היה הרבה מאוד שנים. דבר שני, לא להשכיר את הדירה, ואז מצאי הדירות ירד, וכתוצאה מכך גם המחיר יעלה וגם לא יהיו דירות די הצורך. והאפשרות השלישית, והיא לא פחות גרועה משתי הראשונות, שכתוצאה מכך שהוא יחויב לשלם מס על הדירה, הוא יגלגל את תשלום המס על הסטודנט, על העולה החדש ועל הזוג הצעיר. אז מה אתם מטיפים לנו מוסר, שאנחנו עושים פה דבר לא צודק?

כפי שאמר גם חבר הכנסת שוחט, במערכת שיש בה כל כך הרבה דברים בלתי צודקים, אי-אפשר להיטפל דווקא לדבר הבלתי-צודק הזה, שאני מסכים שהוא בלתי צודק. אבל אם אנחנו נבטל אותו, התוצאה תהיה שאנחנו נהיה צודקים, אבל יהיו יותר ויותר אנשים חלשים שלא יוכלו לממן את שכר הדירה שלהם.

היו"ר ד' טל:

תודה. חבר הכנסת גולדשמידט, אותי הצלחת לשכנע.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

היו"ר ד' טל:

גברתי, חברת הכנסת — — —

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

— — —

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

— — —

היו"ר ד' טל:

גברתי, חברת הכנסת, שמא תואילי בטובך לאפשר לחבר הכנסת גולדמן לומר את דברו? בבקשה, אדוני.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני רוצה קודם כול להודיע מעל במת הכנסת, שאני באופן אישי בעל דירות שאני משכיר.

שבח וייס (העבודה):

אתה לא צריך להודיע.

מיכה גולדמן (העבודה):

אני קודם כול מודיע, משום שאני חושב שזו חובה לאדם לומר את הדברים בצורה כנה, ישרה. אני לא יכול להתעלם מכך.

אבל אני באתי לדבר כאן לא בזכות ההכנסה שיש לי מהדירות שלי, אלא כדי לסייע ולעזור לאלה ששוכרים דירות, אם אלה סטודנטים, אם אלה עולים חדשים, ואם אלה אנשים שעדיין לא יכולים להגיע לדירה משלהם. יש לנו מעט זוגות צעירים וסטודנטים שצריכים להתמודד. זה סוד גלוי, שגם אם יהיה המס של 10%, את המס הזה לא ישלם המשכיר אלא ישלם אותו השוכר. כך שאני מציע לכל אלה שמנסים להגן ולבוא ולומר, אנחנו ראינו מה היתה התוצאה — — —

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

חבר הכנסת גולדמן, יש לי שאלה אליך: מאז נכנס החוק לתוקפו ועד היום, מה קרה למחירי הדירות להשכרה? עלו או ירדו?

מיכה גולדמן (העבודה):

ירדו.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

לא נכון. מחירי הדירות להשכרה עלו.

מיכה גולדמן (העבודה):

אני מציע לך לבקר יום בנצרת-עילית ויום בכרמיאל, לעבור באותם אזורי ביקוש של עולים חדשים. אני מציע לך לעבור גם בירושלים. תשאלו את הסטודנטים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

המחירים עלו או ירדו?

מיכה גולדמן (העבודה):

את שאלת שאלה, את רוצה תשובה? אני מענה לך לפי הבקשה. אנחנו יכולים להתווכח עם עובדות, לא באמירות. אני מציע לך להיפגש עם ארגוני הסטודנטים, ותשמעי מהם מה קרה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אבל אלה לא עובדות. תביא עובדות.

היו"ר ד' טל:

חברת הכנסת גוז'נסקי, אני מבקש ממך, בואי נאפשר לו לסיים.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני יכול להעיר הערה?

היו"ר ד' טל:

בקצרה, אדוני.

שבח וייס (העבודה):

אני רוצה להציע הצעה. אני ממליץ על כך שנערוך הצבעה ונודיע לעולים שרק בזכותנו זה עבר. כי אין אף אחד מהקואליציה.

מיכה גולדמן (העבודה):

רבותי, פרופסור שבח וייס, זו לא הפעם הראשונה שמפלגת העבודה עושה את כל המאמצים באופוזיציה כדי לסייע לעולים. מפלגה שנקראת ישראל בעלייה מזמן עלתה לאוטובוס והשאירה את העולים בתחנה.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

זה לא נכון. כל החקיקה הזו – – –

מיכה גולדמן (העבודה):

אבל, אני יודע דבר אחד, שגם הסטודנטים וגם הזוגות הצעירים וגם העולים יודעים, שהצד הזה של הבית דואג להם יום ולילה, כדי שהעולים ירגישו הרבה יותר ביטחון סוציאלי במדינת ישראל.

דוד צוקר (מרצ):

— — —

מיכה גולדמן (העבודה):

הבעיה כאן, ואני אומר זאת לכולנו, ההקלה במס באה לסייע לשוכרים. ה-10% של המס לא יפגעו בי ולא יפגעו באלפים כאלה. יש לא מעט אנשים שכתוצאה מהעלייה הגדולה פתחו בתים סגורים. אני רוצה שתדע, בית סגור שמצהירים עליו בעירייה, אין משלמים עליו ארנונה. מנתקים את המים, ואין משלמים ארנונה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

מה זה לא משלמים ארנונה?

מיכה גולדמן (העבודה):

כדאי שתבדקי את החוק. בית סגור – את צריכה להצהיר עליו שהוא לא מושכר, מנתקים לך את המים, ועל-ידי כך את פטורה מלשלם ארנונה. תבדקי את העניין, ואחרי זה תעירי לי. לכן אני מציע לכל אלה שמדברים כאן מעל הבמה: כדאי להם לבדוק את החוקים.

דוד צוקר (מרצ):

אין לזה קשר לעניין.

מיכה גולדמן (העבודה):

אני אומר לכולנו, שאנחנו נעשה את הכול כדי שלעולים במדינת ישראל יהיה יותר טוב. אנחנו נעשה כדי שלסטודנטים יוקל וששלושה וארבעה יוכלו לשכור בית בתנאים סבירים. אנחנו נעשה לזוגות הצעירים שיהיה להם יותר טוב, וכל אלה שמנסים לפגוע – תשאלו את הקואליציה ואת הממשלה מה הם לא עושים לעולים.

היו"ר ד' טל:

תודה, אדוני; אני מודה לך מאוד. חבר הכנסת אופיר פינס-פז, בבקשה.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

— — —

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

— — —

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת שטרן, חברת הכנסת גוז'נסקי, עוד מעט נצביע וזה יעבור.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני רוצה להזכיר לכולנו, שאנחנו נמצאים באיזה דז'ה-וו.
הכנסת הזאת הצליחה לבטל — — —

היו"ר ד' טל:

התיקון פה הוא לדז'ה-ווי ולא דז'ה-וו.

אלי גולדשמידט (העבודה):

דז'ה-וו.

אופיר פינס-פז (העבודה):

או, איזו צרפתית יש לכם.

דוד צוקר (מרצ):

זה הפועל "וואר", גוף שלישי.

אופיר פינס-פז (העבודה):

איזה צרפתית יש לכולם. חבר הכנסת פנחסי, יש לך משהו להגיד בעניין שאנחנו דנים בו עכשיו?

אני רוצה להזכיר לכולנו, שהכנסת דחתה את הצעת החוק הזו רק לפני שבוע, וזה חשוב. אני מתפלא על הממשלה על כך, שאף-על-פי שהכנסת דחתה את הצעת החוק וחשבה שהיא איננה ראויה, היא שבה והביאה אותה לקריאה ראשונה. אני מודיע כאן מעל הבמה הזו, שאין פקיד אחד במשרד האוצר שחושב שהפטור הזה מוצדק מבחינה כלכלית, והכנסת הזאת, רובה לפחות, בשבוע שעבר חשבה שהפטור הזה גם איננו מוצדק מבחינה חברתית.

החוק הזה נולד בזמנו כתוצאה מהעובדה שהיה גל עלייה עצום למדינת ישראל ומחסור גדול מאוד בדירות. באה הממשלה ואמרה: יש כאן מחסור כזה, שבגללו אנחנו צריכים לעודד אנשים להשכיר דירות. לכן נוצר הפטור. אלא שמאז עברו הרבה מים בירדן, וגל העלייה פחת באופן משמעותי, ומחירי שכר הדירה ירדו באופן משמעותי.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

-- --

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

-- --

אופיר פינס-פז (העבודה):

אני קובע כאן, שאין שום הצדקה, לא כלכלית ולא חברתית, לחוק הזה ב-1998.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

יש ועוד איך.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אין שום הצדקה. זו פשוט אחיזת עיניים, שום דבר מעבר לזה. יש כאן ממשלה שמוותרת ביודעין על 100 מיליון שקלים, מרחיבה את פערי ההכנסות בתוך הציבור הישראלי ופוטרת אנשים מתשלום מסים. אני לא אומר שכולם עשירים. לא כולם עשירים. אבל אלה אנשים שיכולים לשלם את ה-10% בסך הכול. לא מבקשים מהם לא 40%, לא 45%, לא 50% מס. בסך הכול 10% מס.

אני מתפלא על שר האוצר, שהוא זה שמטיף לביטול פטורים ולביטול הנחות והוא עצמו מביא את הצעת החוק הזו בניגוד לעמדת כל פקידי הממשלה, בהתייחס למציאות הקשה מאוד שיש לו בתקציב המדינה. כך הוא מוותר בכזו קלות על 100 מיליון שקלים. אני מתפלא גם על הסיעות שחרתו על דגלן

את העניין החברתי, כמו סיעת ש"ס, אדוני היושב-ראש, וסיעת ישראל בעלייה, אדוני חבר הכנסת שטרן.

היו"ר ד' טל:

הם דואגים לזוגות הצעירים.

אופיר פינס-פז (העבודה):

למי אתם דואגים?

היו"ר ד' טל:

הם דואגים לעולים החדשים.

אופיר פינס-פז (העבודה):

למי שיש שלוש דירות, ארבע דירות, להם אתם דואגים? בשביל זה שלחו אתכם לכנסת?

היו"ר ד' טל:

לעולים החדשים דואגים.

אופיר פינס-פז (העבודה):

בשביל זה הם שלחו אתכם לכנסת, להרחיב את פערי ההכנסות במדינת ישראל? מה זה הדבר הזה? אני פשוט לא מבין.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה לך, חבר הכנסת אופיר פינס. היה חסר לך רק המשפט "תתביישו לכם", והיה בסדר. תודה רבה. אני מודה לך מאוד.

חבר הכנסת אברהם הירשזון, אתה מוותר?

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

כן.

היו"ר ד' טל:

השר משיב? רוצה להגיד משהו?

נסים דהן (ש"ס):

אני רשום. אני לא מוותר.

היו"ר ד' טל:

אני לא רואה את שמו של אדוני, אבל אני מוכן לבדוק עם המזכירות. לא, אתה רוצה אבל זה לא יוצא.

חברי הכנסת, אם השר לא נמצא אנחנו עוברים להצבעה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק מס הכנסה (פטור ממס על הכנסה מהשכרת דירת מגורים) (הוראת שעה) (תיקון מס' 6), התשנ"ח-1998, בקריאה ראשונה. אפשר להצביע.

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 15

נגד – 5

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק מס הכנסה (פטור ממס על הכנסה מהשכרת דירת מגורים) (הוראת שעה) (תיקון מס' 6), התשנ"ח-1998, לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ד' טל:

בעד – 15, נגד – 5, נמנעים – אחד. הצעת החוק תועבר לוועדת הכספים של הכנסת. תודה רבה, רבותי חברי הכנסת. אנחנו עוברים לנושא הבא.

הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון מס' 12), התשנ"ח-1998

(קריאה ראשונה)

היו"ר דוד טל:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון מס' 12), התשנ"ח-1998, קריאה ראשונה. יציג את החוק שר העבודה והרווחה, בבקשה, אדוני.

הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם נדחתה בשלב זה בכמה דקות, וברגע שהיא תגיע מהמכבש, אנחנו נחזור אליה.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בהצעת החוק יש שני תיקונים לחוק הבטחת הכנסה, התשמ"א-1980, הקשורים לגמלה שזכאיות לה משפחות חד-הוריות.

התיקון הראשון בא להשוות את גיל הילדים המזכה משפחה חד-הורית בגמלה בשיעור המיוחד כפי שניתנת לאלמנה.

חוק הבטחת הכנסה קובע "שיעור גמלה מיוחד" לאלמנה ולמשפחות חד-הוריות – משפחות שבהן ילד אחד: 42% מהשכר הממוצע, משפחות שבהן שני ילדים ויותר: 52% מהשכר הממוצע.

כשילד, כהגדרתו בחוק הביטוח הלאומי, מגיע לגיל 18, משפחתו החד-הורית מפסיקה לקבל תוספת לגמלה עבורו, אלא אם הוא משרת בצה"ל או בשירות לאומי, או מסיים את לימודיו התיכוניים או מתנדב לתוכנית חד-שנתית לפני שירות צבאי. אזי המשפחה תקבל גמלת הבטחת הכנסה בשיעור הרגיל.

לכן, אדוני היושב-ראש, מוצע לתקן את החוק ולקבוע, כי ההכרה בחד-הוריות ובזכות לגמלה בשיעור המיוחד תחול גם לאחר שמלאו לילד 18 שנים, ובלבד שמתקיימים בו התנאים שבהגדרת ילד, לעניין קצבאות התלויים והשאירים.

התיקון השני בא להבהיר מיהו ראש המשפחה החד-הורית הזכאי להבטחת הכנסה, בלי שיידרש להתייצב בשירות התעסוקה. הפטור מהתייצבות חל על הורה שבהחזקתו ילד שטרם מלאו לו שבע שנים. מוצע להוסיף לחוק, כי כלל זה יחול רק כאשר הילד נמצא עמו.

אני מציע להעביר את התיקונים לחוק לוועדת העבודה והרווחה, להכנתם לקריאה שנייה ושלישית.

הי"ר ד' טל:

תודה רבה, אדוני. אנחנו עוברים לרשימת הדוברים. חבר הכנסת יונה יהב לא נמצא. חבר הכנסת מיכה גולדמן. חברי הכנסת, אני מקצה שלוש דקות לדיון, ואני מבקש לשמור על מסגרת הזמן של שלוש דקות.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אנחנו נמצאים היום בתקופה של משבר גדול מאוד בתעשיות המזון, בתעשיות הטקסטיל בוודאי, שמחייב את הממשלה ובעיקר את הנוגעים בדבר – את שר התעשייה והמסחר, את שר העבודה והרווחה – כתוצאה ממדיניות שאני תומך בה, של קביעת שכר המינימום לפועל ולעובד; אנחנו נמצאים בתקופה שכתוצאה ממעבר מפעלי הטקסטיל לאזורים שבהם השכר יכול לשמור על היציבות של אותה תעשייה – ודאי שהמחויבות של שר העבודה והרווחה, תוך שיתוף פעולה עם שר התעשייה והמסחר, היא להבטיח מעבר של אותם עובדים תוך כדי פעולה מקדימה. שלא נעמוד בוקר אחד מול מפעלים סגורים, העובדים מופתעים ולא נעשתה הכנה מקדימה כדי להבטיח את קליטתם של העובדים, ושבמקביל לא נרחיב את מספר המקבילים דמי אבטלה בחודש.

אני חושב שזה חינוך לא בריא שאנחנו מחנכים, כתוצאה מהעדר הכנה מקדימה, וזה תפקידה של ממשלה. תפקידה של ממשלה לראות את הנולד, בוודאי במציאות שאנחנו נמצאים בה בשנים האחרונות. אנחנו יודעים שאנחנו חייבים לעבור תהליך ושינוי, ותעשיות המזון ותעשיות הטקסטיל עוברות בעיקר לאותם אזורים שהשכר בהם נמוך ושם הוא מאפשר לתת פתרון אמיתי, ובמקביל לא ניתן כאן פתרון כדי להבטיח – לנוכח המשבר באופקים, המשבר בדימונה, המשבר בבית-שאן והמשבר שעובר היום על נצרת-עלית, ודאי שאנחנו צריכים לעשות הכול כדי שיחד עם משרד העבודה והרווחה, אדוני השר, יפתחו קורסים להכשרה מקצועית להכשרת אלה שמסוגלים עוד לקלוט ולהיקלט במקומות עבודה חלופיים.

ודאי שיש לנו בעיות אמיתיות. יש אותם בני 50, בני 60, שלהם אתה לא יכול לומר – אנחנו נעזור לכם ונסייע לכם בהכשרה מקצועית. ודאי שאלה לא יכולים לעשות הסבה ולעבור ממפעל שבו עמדו ליד מכונה במשך 30-40 שנה למפעל שבו הם לא יכולים להיקלט. זה קורה לא אחת כתוצאה ממרחק גדול והעדר פתרון באותם יישובים.

לכן, אני פונה גם לשר העבודה והרווחה, גם לשר התעשייה והמסחר, שלא נמצא אתנו. רבותי, ככל שתעשו את זה מוקדם יותר, כך תכשירו את האנשים ותאפשרו להם להתמודד עם השינוי המבני;

בכך רק נצמצם ולא ניצור הרגלי קבלת דמי אבטלה, משום שאין אסון גדול יותר מאשר להרגיל אנשים לקום בבוקר ולא לתת להם פתרון של תעסוקה מוסדרת בצורה נכונה.

נסים דהן (ש"ס):

— — —

היו"ר ד' טל:

אני מודה לחבר הכנסת גולדמן. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי – גברתי, בבקשה. אחריה – חבר הכנסת וייס; אחריו – חבר הכנסת גולדשמידט, ואחריו – חברת הכנסת מאור.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר העבודה והרווחה, אני מאוד שמחה שהצעת החוק הזאת הוגשה והונחה כאן ביוזמת משרדך, ביוזמת הממשלה. אני חושבת שההבחנה שהיתה עד היום בין הורה יחיד במשפחה חד-הורית לבין אלמנה – ההבחנה הזאת באמת לא היתה במקום, וטוב שאדוני מציע לשנות.

הבעיה שאני רואה עכשיו, אדוני, היא, שההורים בדרך כלל מתקשים מאוד כאשר מדובר במתן השכלה לילדים, ובמיוחד כאשר הילד מצליח להתקבל למוסד להשכלה גבוהה. השאלה היא, האם אנחנו יכולים בצורה כלשהי להרחיב את הנושא הזה, שזה לא יכלול רק מי שלומד בשירות סדיר וכו', ומי שלומד באחד ממסלולי העתודה, אלא גם ילדים, או בנים ובנות למשפחות חד-הוריות, שהגיעו להשכלה גבוהה.

אני אומרת זאת משום שבסופו של דבר, העובדה שיש מפרנס יחיד והעובדה שהמשפחה היא חד-הורית – זה משפיע על האפשרויות של המשפחה הזאת. בפגישה שהיתה לי בצרת עם אלמנות ועם נשים שעומדות בראש משפחות חד-הוריות, אחד הנושאים המרכזיים היה הנושא הזה. התחושה שלהן היא, שהן לא יכולות לסייע לילדים.

הבעיה השנייה שאני רואה היא, שנשים רבות כל כך בגיל הזה צריכות לקבל הבטחת הכנסה. השאלה היא פה של אבטלת נשים, ובמיוחד אבטלת נשים בגיל 40 פלוס. המצב נעשה היום יותר ויותר חמור, וככל שהאבטלה מתפשטת במשק, הקבוצה הזאת של הנשים היא בין הנפגעות ביותר.

היום יש מנהג של המעבידים – גם הפרטיים וגם הציבוריים – לפטר נשים בנות 40-45 בעילות כאלה או אחרות, לקחת במקומן עובדות או עובדים צעירים הרבה יותר, כאילו זולים, בשכר עבודה יותר זול, והאשה הזאת, אפילו אם היא פוטרה כחוק, כשהיא יוצאת לשוק העבודה, ואפילו אם יש לה תואר אקדמי ואפילו אם בקורות חייה כתוב שהיא עבדה פה ופה ופה, בפועל היא לא יכולה למצוא עבודה. לכן מה שיוצא הוא, שיותר מדי נשים מגיעות בכלל להזדקקות להבטחת הכנסה.

הי"ר ד' טל:

סליחה, למה היא לא יכולה למצוא עבודה, בגלל הגיל שלה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

בגלל הגיל.

הי"ר ד' טל:

45 – זה כבר זקן מדי?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

כן. המעבידים, אם יש להם שתי מועמדות לעבודה, אחת בת 25 ואחת בת 45, הם מעדיפים את הצעירה בת ה-25, כי הם יוצאים מהנחה שהם יוכלו לשלם לה פחות וכו', וכל מיני תנאים.

גם התחלופה הזאת מוציאה משוק העבודה לזרועות הבטחת ההכנסה, שעליה אנחנו מדברים עכשיו, קבוצות גדולות והולכות של נשים שאין להן בעיה להתפרנס מבחינת הרצון האישי, הכישורים, הידע, המיומנות. אני חושבת שעצם העובדה שכל כך הרבה נשים נזקקות להבטחת הכנסה היא תעודת עניות לחברה הישראלית.

הי"ר ד' טל:

תודה, גברתי. אני מודה לך מאוד. חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת גולדשמידט, ואחריו – חברת הכנסת מאור.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר העבודה והרווחה, אני אתמוך בחוק הזה. אין קושי מיוחד לתמוך בחוקים שמביא שר העבודה והרווחה. אני אפילו עושה את זה לאחרונה די בהתלהבות. הוא מביא כאן סדרה של חוקים שאני אישית, אגב, תמה למה הם לא נחקקו כבר לפני זמן, ואני אומר את זה כמעט מול כל חוק שאתה מביא.

אני רוצה לייחד את דברי הקצרים לחד-הוריים, בעיקר לחד-הוריות. זאת תופעה נפוצה, לא תמיד בגלל סגנון החיים החדש, נאמר, שבו הנישואים הפורמליים אינם הכרחיים כדי להקים משפחה, אלא במקרים רבים גם בגלל פירוד, ועול כבד נופל בדרך כלל על האמהות. הבעלים יוצאים מן העניין על-פי רוב באופן קל יותר. זה לא רק עול כלכלי, זה גם עול של המשך קיום בית תקין עד כמה שאפשר, אף שהאבא לא בבית, וכאשר הילדים מגיעים לצבא הצורך באם גדול עוד יותר. יש פה תופעה לכאורה פרדוקסלית. חלק מהם הולך לקורס מ"כים, לקורס קצינים, מפקדים על מחלקה, וחלקם כבר סגנים של מפקדי פלוגות, ובבית הם עוד ילדים, כי הבית החם נותן להם קצת פינוק, גב, אהבה, נוחות מסוימת באותם ימים שהם מגיעים הביתה. אחר כך השחרות, הבחרות של בן או בת והסטודנטאליות שלהם.

יש כל כך הרבה אמהות בישראל, בעיקר אמהות, שהן בנות 43, 44, 45, והן לבד, והן נושאות בעול כבד ביותר, נפשי, פיזי, עול של עבודה. הן צריכות לעשות עבודה אחת, וזה קשה מאוד, ולפעמים עוד חצי משרה ועוד איזו עבודה חלקית בשביל לקיים אותו דבר, עד כמה שאפשר, כאילו היתה כאן משפחה שלמה.

זה חוק חשוב מאוד, ואני נותן את תמיכתי ברצון רב.

הי"ר ד' טל:

אני מודה לאדוני. חבר הכנסת אלי גולדשמידט, בבקשה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת הלא-רבים, רציתי גם להגיד אדוני השר, אבל אני מחמיץ אותו.

הי"ר ד' טל:

אני מבטיח לך, חבר הכנסת גולדשמידט, שאני לא אנעל את הישיבה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

טוב, זאת בשורה.

אין ספק שצריך לתמוך בהצעת החוק שמביא לנו שר העבודה והרווחה, ואני מברך אותו ואת משרדו על הטיפול הנאור והליברלי במשפחות חד-הוריות, שבא לידי ביטוי גם בהקשר זה.

אבל אני חושב ששר העבודה והרווחה צריך להיות מוטרד מדבר אחר לגמרי, שהוא בשליטתו בהיותו תומך בממשלה הקיימת, ופחות מבחינת היותו שר העבודה והרווחה. הנקודה היא שהכותרת היא חוק הבטחת הכנסה, והבעיה היא שדווקא בתקופת כהונתו של שר העבודה והרווחה הזה השימוש והצורך בחוק הבטחת הכנסה ילך ויגדל עוד ועוד מחודש לחודש, וזה מה שצריך להדאיג יותר מאשר כל דבר אחר.

אנחנו מרחיבים את החוק, אנחנו חושבים שהצעת החוק הזו היא מאוד הומנית, היא מאוד ברוכה, אבל האמת הכלכלית שעומדת היום לפתחנו אומרת לנו: חוק הבטחת הכנסה, דמי אבטלה של הביטוח הלאומי, תשלומי רווחה – – –

נסים דהן (ש"ס):

הבטחת הכנסה זה לא דמי אבטלה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

לא, אני מרחיב את העניין. אני אומר: הבטחת הכנסה, דמי אבטלה, תשלומי רווחה אחרים של הביטוח הלאומי, העניין הזה ילך ויגבר משום שהמצב הכלכלי הולך ומידרדר. זה מה שאני רוצה לומר. ואני אומר לנו, חברי הכנסת, ומשום מה אולי בניגוד לפרלמנטים אחרים בעולם, זה עובר כאן מאוד בשקט.

העובדה שאנחנו נכנסו למיתון כבד – ומי שקורא את העיתונות הכלכלית ומי שקורא את הדיווחים מרשתות השיווק רואה מה קורה בענף המזון, רואה מה קורה בענף הבנייה, הפסקה של התחלות בנייה. מכירת המשאיות בארץ ירדה ב-50%. מה זה אומר? זה אומר שכל גלגלי המשק, כל הנושא של ענף הבנייה, ענפי התעשייה, היצוא, כל הדברים האלה נכנסים לקיפאון. מי שנכנס היום לקניונים, המקום שבו בא לידי ביטוי השפע או האי-שפע הכלכלי של מדינת ישראל, רואה תמונות עצובות, רואה חנויות שנסגרות, רואה חנויות שעומדות להשכרה במחירים נמוכים, שהולכים ויורדים. כל הדברים האלה מציגים מצב כלכלי שנעשה רע יותר ויותר.

יושב כאן חבר הכנסת נסים דהן, ואני פונה גם אליך, אדוני היושב-ראש, לא כיושב-ראש אלא כחבר סיעת ש"ס. אתם סיעה שאמונה על הנושא החברתי, ואתם אמונים גם על הנושא של המתינות המדינית ועל החתירה לשלום. אתם יודעים היטב, שאם המשא-ומתן המדיני ייעצר כמו שהוא נעצר, והקיפאון במשא-ומתן המדיני ילך ויחמיר, תהיה לזה השפעה ישירה, וכבר היום המיתון הכלכלי קשור קשר הדוק לעשייה המדינית של הממשלה הזו. בסופו של דבר, לזוג הצעיר לא יהיה כסף לשלם משכנתה משום שראש הממשלה לא מקדם את המשא-ומתן המדיני.

זאת פאשלה שלנו, של האופוזיציה, שאנחנו לא מראים כמו שצריך את הקשר בין העצירה של המשא-ומתן המדיני לבין הקיפאון בתחום הכלכלי. וככל שיהיו יותר ויותר משפחות סמוכות על שולחן הרווחה, בהבטחת הכנסה ובדמי אבטלה ובכל הדברים האחרים, ככל שזה יקרה יותר, צריכים אזרחי מדינת ישראל לדעת שזה בראש ובראשונה בגלל העיקשות ובגלל הקיפאון במשא-ומתן המדיני, שראש הממשלה הזה והממשלה שלו מובילים אותנו אליו. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה לחבר הכנסת גולדשמידט. מלה של ש"ס – התהליך המדיני בכל זאת נוע ינוע.

חברת הכנסת ענת מאור, הואילי לומר את דברך במסגרת של שלוש דקות.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, נאמר שבא לברך ונמצא מקלל. אני רוצה להישאר מברכת על הצעת החוק, שהיא ראויה וטובה.

אני רוצה להזכיר, שכל הנושא של הבטחת הכנסה, ובכלל פרנסה למשפחות חד-הוריות, הוא אחת הסוגיות שלא יורדת מסדר-יומנו, ובדין. יש דברים רבים שאנחנו צריכים לקדם למען המשפחות חד-הוריות, כמו הקביעה שההקצבה המוגדלת תהיה לא רק עד גיל 14 אלא עד גיל 17 ו-18, כפי שהצענו, אלא שהסתפקנו בגיל 14 כשלב ביניים. העלינו מגיל 11 ל-14, אבל מוכרחים להמשיך. אני רוצה להזכיר, שמתן קצבאות ילדים נכון שיהיה לכל ילדי ישראל עד גיל 21, אבל לפחות במשפחות חד-הוריות.

והעיקר, הנושא שדיברנו בו בוועדת העבודה והרווחה לא מזמן, שכאשר אם חד-הורית או אב חד-הורי רוצים לתת השכלה, לא תימנע מהם האפשרות לקבל את הסיוע, כי אחרת אנחנו בעצם מקבעים אותם, כמו גם נכים וכמו גם אוכלוסיות חלשות אחרות, בזמן מתן הקצבה, במצב של אי-קידום.

בכל מקרה, כל הליך שמוביל לשיפור מעמדם הריהו מבורך, אבל עכשיו אני עוברת לא למצב של מקלל, אלא למצב של מודאג וזועק. חבר הכנסת טל, כל מלה שאמר חבר הכנסת גולדשמידט היא לא תחזית, היא לא איום, היא מציאות. מה זאת אומרת, מלה של ש"ס? המציאות והעובדות קובעות. הממשלה הזאת קיבלה מציאות של תהליך שלום, והיא מקרטעת ותוקעת אותו ועוד מופיעה כמנצח. ראש הממשלה שוכח שהמבחן שלו הוא איך מקדמים תהליך ולא איך נותנים תירוצים למה התהליך לא מתקדם. כל העולם יוצא נגדנו, ואנחנו כמו העיוור שלא רואה מה העולם אומר ומרגיש עצמו חזק.

חבר הכנסת טל וחבר הכנסת דהן, הממשלה הזאת קיבלה אבטלה בשיעור של 6%. מי אחראי לכך שהיום כבר יש 8%, וכל התחזיות מדברות על 9%–10%? כבר לא מדברים על חזרה ל-6%.

אני מסיימת, אדוני היושב-ראש, בפנייה אחת פשוטה: את הממשלה הזאת צריך להחליף למען המובטלים, למען כל השכבות שיד אחת בחוק הזה נותנת להן אבל יד קודמת קיצצה להן ב-31 בדצמבר. מפני שתהליך השלום כל כך מקרטע, לא די לסמוך על המלה אלא יש לדאוג שהמציאות תהיה כזאת שתחזור ממשלה שתוכל להוביל אותנו גם לשלום וגם לשגשוג כלכלי. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה, גברתי. חבר הכנסת נסים דהן – בבקשה, אדוני. חבר הכנסת אורון, תמיד אתה הולך יד ביד עם חבר הכנסת נסים דהן, אתם צמודים תמיד.

נסים דהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי כנסת, חברי הדוברים הקודמים נסחפו בדבריהם, ואם יורשה לי, אענה ואגיב על דבריהם, ואחר כך אתייחס לעצם החוק.

גם חבר הכנסת גולדשמידט וגם חברת הכנסת מאור האשימו את הממשלה בכל תחלואי המשק. זו קצת היסחפות. חבר הכנסת גולדשמידט עמד כאן ואמר: זו כל הבעיה, האבטלה והמובטלים הם בגלל מדיניות השלום של הממשלה. גם חבר הכנסת אורון לא מסכים לתלות את כל האבטלה במדיניות השלום.

להגיד שהתעשיות המסורתיות פשטו את הרגל בגלל מדיניות השלום? נכון, בגלל מדיניות השלום הן פשטו את הרגל, כי אפשר להקים מפעלים בירדן ויותר זול להעסיק עובדים בירדן, בגלל תהליך השלום המבורך, ואנחנו מברכים על כך. אי-אפשר שתהיה שמחה מושלמת. עשינו תהליך שלום, ואז יש לנו מתחרה כמו ירדן בשוק העבודה של הטקסטיל, כי שם אפשר להקים מפעלים על חשבון המפעלים במדינת ישראל.

שבח וייס (העבודה):

זה סוף סוף – שתי גדות לירדן.

נסים דהן (ש"ס):

נכון.

עם כל הכבוד, האבטלה קיימת במדינת ישראל לא רק מפני שתהליך השלום תקוע. חלק נובע מכך שתהליך השלום דווקא פרח במקרים מסוימים. להגיד שכמעט פיטרו 300 עובדים מהמחצבות רק בגלל המדיניות הממשלתית של תהליך שלום תקוע? אני לא חושב כך. להגיד שהמשבר ב"דימונה טקסטיל" הוא רק בגלל תהליך שלום תקוע? זה מוגזם.

נכון, אני חושב שהיה קל יותר למשוך משקיעים למדינת ישראל אם המציאות הפוליטית-המדינית במזרח התיכון היתה יותר רגועה ויותר נוחה; בהחלט אפשר היה למשוך יותר משקיעים ולהקים יותר מפעלים. לומר שהתעשייה המסורתית כושלת ונופלת רק בגלל תהליך שלום תקוע? זה לא נכון ולא הגון.

לעצם החוק – – –

היו"ר ד' טל:

אדוני, סיימת את מכסת הזמן.

נסים דהן (ש"ס):

ברשותך, משפט קצר.

היו"ר ד' טל:

דברי ההקדמה היו ארוכים מדי.

נסים דהן (ש"ס):

ידידי היושב-ראש, אני מודה על החנינה שניתנת לי עוד לשניות מספר.

היו"ר ד' טל:

זו לא חנינה גורפת, חבר הכנסת דהן.

נסים דהן (ש"ס):

חבל שהשר לא נמצא פה, הייתי רוצה להעיר תשומת לב, אני מקווה שהוא יקרא את הדבר בפרוטוקול.

החוק מבורך. אנחנו מרחיבים את הזכויות בהבטחת הכנסה לילד במשפחה חד-הורית בשיעור מוגדל יותר, וזה דבר חשוב ומבורך. העובדה שמשוים אשה חד-הורית לאלמנה יש בה הרבה מן ההיגיון והברכה, במיוחד בתקופה קשה כזאת.

אני מסיים בהערה. ביחס לילד שלא מלאו לו 20 שנה ובלבד שעיקר זמנו מוקדש ללימודים – כך כתוב. לצערי הרב יש כאן אפליה. אם הוא ממשיך בלימודים במוסד חינוכי על-יסודי הוא זכאי, אבל

אם אותו מוסד חינוכי על-יסודי הוא גם תורני, לצערנו הרב אותה משפחה חד-הורית לא תהיה זכאית לאותה גמלה – אני מדבר על עד גיל 20. אדוני היושב-ראש, יש כאן אפליה של משפחה שבנה ילמד בישיבה גבוהה והיא לא תקבל את הקצבה המוגדלת רק מפני שזה איננו מוגדר בחוק. מן הראוי לתת על זה את הדעת. אם זה מוסד חינוכי שבו הילד משלים את ההשכלה שלו, מן הראוי שלא תהיה אפליה בין ילד לילד במדינת ישראל.

הי"ר ד' טל:

אני מודה לחבר הכנסת דהן. חבר הכנסת חיים אורון. אחריו – חבר הכנסת מירום, אחריו – חבר הכנסת פינס, אחריו – חבר הכנסת הירשזון, אחריו – חבר הכנסת ריבלין, אחריו – חבר הכנסת אלול.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כמו קודמי אני מברך על הצעת החוק הזאת, היא נכונה. היא נכונה גם בתוכנה וגם מבחינה זו שהיא מבטאת מהפך כלשהו. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי בוודאי זוכרת שהיה פה ויכוח גדול על מעמדה של המשפחה החד-הורית ועל זכויותיה. זה נתפס כמהלך של רצון לפגוע בצורת המשפחה וכו'. אני שמח ואני מרגיש הרגשה נוחה ונעימה לברך דווקא את שר העבודה והרווחה שמוליך מהלך כזה של שוויון למשפחות הללו, ומגיעה לו כל הברכה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני לא יודע אם אתם יודעים, שבשנת 1997, עוד לפני קבלת החוק הזה, גדל מספר מקבלי הבטחת הכנסה ב-10% בשנה אחת, חבר הכנסת דהן – מ-81,000 לכמעט 90,000.

נסים דהן (ש"ס):

אחרי שהגדילו את שכר מינימום.

חיים אורון (מרצ):

זו אחת ההשתקפויות של המשבר שאנחנו נמצאים בו. בתוך הקבוצה הזאת יש קבוצה גדולה מאוד של אנשים שעובדים – – –

נסים דהן (ש"ס):

רק עובדים.

חיים אורון (מרצ):

תן לי רגע.

זה הצד השני של הוויכוח על שכר המינימום ועל גובה השכר. יש קבוצות רבות שעובדות משרה מלאה, יום עבודה מלא של שמונה שעות, ולא מגיעות כדי השתכרות, כאשר הטלוויזיה והעיתונות מלאות בפרטים על משכורות ופנסיה של בכירים וכו'. אני אומר את ההערה הזאת משום שבתקופה של אבטלה אומרים: למה אתם מדברים על גובה השכר ושכר המינימום.

מי שרוצה לבנות חברה עם הבטחת הכנסה בונה חברה סעד. מי שלא מבין – הרי התפקיד המרכזי שלנו כאן, גם של משרד העבודה והרווחה, הוא להביא למצב שבו אדם בריא שעובד את מלוא יום עבודתו יוכל להתפרנס בכבוד מעבודתו ולהקטין את משקלה של הבטחת ההכנסה – לא בשביל לחסוך את הכסף אלא בשביל שהוא יתפרנס מעבודתו ולא מתשלומים מן הביטוח הלאומי.

רק עוד הערה אחת. עסקו פה רבות בשאלת האבטלה והמשבר המדיני. חבר הכנסת דהן, אני מדבר על האבטלה והמשק הכלכלי. הממשלה הזאת, זה שנה וחצי לא קיימה דיון רציני על מצב המשק. בחודשים שכל שבוע מתפרסמים בהם נתונים קשים יותר על שיעור האבטלה, הממשלה לא מתפנה לקיים את הדיון המהותי, המרכזי הזה. מה היא עושה? מתי יתעוררו? כאשר האבטלה תגיע ל-10%, ואז יתחילו לשפוך בלי הבחנה, בלי מידה, בלי תכלית בלי תועלת?

אני לא צריך לומר פה, שלמשבר המדיני יש השלכה מרחיקת לכת על המצב הכלכלי. אבל נעזוב עכשיו את הוויכוח על המשבר המדיני. איפה הממשלה, איפה הריבון ששולט ואחראי למצב הזה? עוד פעם דיווח ועוד פעם דיווח. מתי קיימה הממשלה דיון על המצב במשק? את זה לא אני אומר – אומרים שרי הממשלה. לא התקיים דיון. חודש אחרי התקציב מדברים על תוכנית כלכלית חדשה. מה זה? ככה אי-אפשר לנהל קיוסק, לא מדינה, ואני מבקש סליחה מבעלי הקיוסקים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ד' טל:

אני מודה לך מאוד, חבר הכנסת אורון. חבר הכנסת חגי מירום – לא נמצא. חבר הכנסת אופיר פינס – לא נמצא. חבר הכנסת אברהם הירשזון – לא נמצא. חבר הכנסת ראובן ריבלין – בבקשה, אדוני. תוכל לומר את דבריך עכשיו ולהשיב לחבר הכנסת אורון בנחת, כדרכך בקודש.

נסים דהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, הוא אחרון הדוברים?

היו"ר ד' טל:

לא. אני אפשרתי, לפני משורת הדין, לחבר הכנסת בייגה שוחט לדבר.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר האוצר לשעבר, חבר הכנסת בייגה שוחט, לפני שאגע בעצם הצעת התיקון לחוק הבטחת הכנסה אני רוצה לשבח את שר העבודה והרווחה, שבאמת עושה יחד עם אנשי משרדו עבודה נפלאה ויורד לפרטיהם ולחקרם של עניינים שבעבר לא נתנו להם את לבם שרים קודמים וממשלות קודמות, והוא מתקן נדבך אחר נדבך כל מיני חוקים שמהווים לאקונות לגבי חוקים אחרים על-ידי השוואת חקיקה, ובאמת הדבר נעשה לשם שמים ולטובת כל אלה שהם חלכאים ונדכאים הזקוקים כל כך לסיוע של מדינת ישראל.

אני רק רציתי לומר לכמה מהחברים שדיברו קודם לכן על הצורך בשלום כדי שיבוא מרפא לכל תחלואי החברה הישראלית – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

לא לכל תחלואיה, לרבים מתחלואיה.

נסים דהן (ש"ס):

– – – אז מה התשובה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

לא תשובה, יש בעיה שמעבר – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

בלי כל ספק. חשבתי כך. למשל, אנחנו רואים היום, שהמשא-ומתן עם הפלסטינים הוא לא הדבר העיקרי שיביא שלום לאזור הזה. הפן-ערביזם הוא דבר שאנחנו צריכים לטפל בו הרבה יותר ברצינות ובתשומת לב, הפן-ערביזם שבו אנשים מדברים על החרב הערבית הגדולה, כאשר אותם אנשים,

אשר מבקשים לחלות את פני האמריקנים על מנת לשכנע אותם שהם חזרו בהם מכל האמנות הפלסטיניות, עדיין חושבים שיכולה לבוא להם ישועה מעירק. דברים אלה צריכים להביא לתשומת לבו של העם בין שמצבו טוב – ורבים מבני עמנו חיים במדינת ישראל, ברוך השם, ומצבם יותר מסביר. הלוואי שכולנו נהיה במצב שבו נהיה מעל לקו העושר ולא מתחת לקו העוני.

עם זאת, אנחנו צריכים לתת את לבנו, לשים לב ולא לשמוע לכל אותם תעתועים הבאים כאן מצד ימין, שהוא הצד השמאלי של המפה הפוליטית, לאמור: הנה, אם רק תלכו בדרך אוסלו יבוא עידן חדש, יהיה מזרח תיכון חדש, השלום יפרח וישגשג ויביא לכולנו את העושר והאושר שאנחנו מייחלים להם.

הנה, גם בימים כאלה אנחנו צריכים לתת את לבנו איך כולנו יושבים בשקט, ספונים, דואגים, ברוך השם, לא חרדים, כי נצח ישראל לא ישקר ועוצמתה של מדינת ישראל היא עוצמה כזאת אשר כוח ההרתעה שלה קיים ומתקיים.

אנחנו צריכים לבוא ולבחון גם את השאלות הפנימיות, והן תלויות בהחלט בשגשוג כלכלי, באותן אפשרויות של חברה מתוקנת לתת את דעתה על כל אלה שהם חסרי ישע במידה רבה, שלא הבטחות שווא על שלום מדומה הן שיקבעו, אלא שלום אמיתי באזור; לא שלום עכשיו אלא שלום לדורי דורות, שבו יכירו כל העמים בזכותו של העם היהודי ובזכותה של מדינת ישראל, על יהודיה ועל לא-יהודיה, להתקיים כמדינה עצמאית כאן בין הירדן לים.

היו"ר ד' טל:

תודה לחבר הכנסת ריבלין. חבר הכנסת אברהם שוחט, בבקשה.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני בהחלט תומך בתיקון הזה. דינם של חוקים, שמפעם לפעם מתברר שבנקודה זאת או אחרת צריך לעשות תיקון והשלמה. 'בורך שר העבודה שהעלה את העניין, ואני מקווה ומניח שהכנסת תאשר היום את החוק בקריאה ראשונה ולאחר מכן בקריאה שנייה ושלישית.

רציתי לעלות על הדוכן, כי בשבתי במשרדי שמעתי את חבר הכנסת דהן וחברים נוספים שדיברו על השפעת תהליך השלום על המשק ומה באמת קובע בדברים האלה.

חבר הכנסת ריבלין, תרשה לי להגיד לך: גם אני רוצה שיהיה שלום אמיתי ובטוח. אינני רוצה שייחתם שלום ולאחר מכן יתברר שהוא לא היה שווה – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

תאמין לי שאני ואתה נסתדר, כמו שעם רבין יכולנו להסתדר.

אברהם שוחט (העבודה):

אני אמרתי שמתקיים תהליך היסטורי. אתם הייתם בשלטון, עשיתם התנחלויות, וברור שהן קיימות. אנחנו היינו בשלטון, עשינו את הסכם אוסלו, וזו עובדה. אני מקווה שבסופו של דבר יהיה מכנה משותף כזה שיאפשר לנו גם לחיות פה בשלום וגם לשמור על ביטחוננו.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

עד כמה שזכור לי, את חברון יישב אשכול המנוח, על-ידי יגאל אלון ועל-ידי רבים וטובים מבני תנועת העבודה שחשבו שבחברון, בקריית-ארבע ובשכם צריך לשבת.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת ריבלין, אדוני סיים לפני דקות מספר את דבריו. אדוני רוצה לנאום שוב? אם אדוני יבקש, אני מוכן לדון בזה.

אברהם שוחט (העבודה):

חבר הכנסת דהן, שמעתי אותך אומר: האם הבעיות ב"דימונה טקסטיל" הן בעיות של מלחמה ושלום? אני לא רוצה להגיד מה כדאי לשלם במחיר השלום; כל אחד יחזיק באמונתו. יש כאלה, עוד יותר קיצוניים, שאומרים בכלל לא להחזיר שום דבר. אבל אני רוצה שלגבי העובדות ולגבי התהליכים נהיה על בסיס משותף. לגיטימי להחזיק בעמדה פוליטית ולהגיד: אני מוכן לשלם כל מחיר, כיוון שאני חושב שההסכם עם הפלסטינים הוא אינטרס שלנו, בתנאים מסוימים, כמובן. זה לא דבר שנכפה עלינו. הוא חשוב לנו למרות הפן-ערביות ולמרות כל מה שקורה באזור.

אין ספק, והדבר גם נלמד בכל בית-אולפנה וייכתב בכל מאמר, שבמדינה שאין בה אופק של יציבות ושלום, בסופו של דבר, במשוואה הברורה ביותר, יש לזה גם השפעה כלכלית. זה לא יכול להיות אחרת. אני יכול להסכים ש"דימונה טקסטיל" נסגר אולי בגלל שער חליפין, בגלל חשיפה, בגלל תחרות ובגלל הרבה מאוד דברים אחרים, אבל המשק בכללותו, כשהוא פועל באווירה של חוסר ביטחון, של אופק לא בהיר – זה מוכרח להשפיע. יש כאלה שאומרים: אני משלם את המחיר, אין בעיה. אבל אני אומר לך, אנחנו צריכים לשאוף, שבמשוואה הזו ובשיווי המשקל הזה יהיה לנו גם פיתוח כלכלי, יהיה לנו גם שלום ויהיה לנו גם ביטחון.

היו"ר ד' טל:

תודה, אדוני. חבר הכנסת רפי אלול, אחרון הדוברים, בבקשה.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, קודם כול אני רוצה להודות לשר העבודה והרווחה. אני חושב שהתיקון המוצע הוא תיקון נכון, בזמן, והוא נותן יחס מיוחד לאותה אם חד-הורית. אני חושב שאלו תיקונים שחשוב שיעברו בבית הזה. אני שמח שרוב הדוברים – אומנם אלה ששמעתי דיברו על דברים אחרים, כמו שאני עומד כרגע לעשות, אבל לפחות יש יחס לאותה אוכלוסייה.

אדוני היושב-ראש, דיברתי קודם עם השר, בשבוע שעבר הופיעה בפני הוועדה לפניות הציבור קבוצה לא מבטלת של הורים לילדים חירשים. התברר לי שבמשרד העבודה והרווחה אין אפילו מחלקה שמטפלת בילד החירש או באדם החירש.

נסים דהן (ש"ס):

יש.

רפאל אלול (העבודה):

יש מחלקה לעיוור – – –

נסים דהן (ש"ס):

יש, עכשיו הקימו. תשאל את חבר הכנסת אורון. אני אעדכן אותך.

רפאל אלול (העבודה):

אני אעדכן אותך. בוועדת הכספים, שטיפלה בנושא זה, נתתם כסף בסך מיליון ו-600,000 שקל.

נסים דהן (ש"ס):

עד לפני חודש לא היה, עכשיו יש.

רפאל אלול (העבודה):

לתדהמתי התברר לי, שאין כתובת אחת שמרכזת את כל הסמכויות ומטפלת בדברים האלה. אני רוצה שיצא מהעניין הזה משהו. אם נוכל כאן לאשר תיקון אחד ונוכל לעזור עוד ל-300,000 חירשים במדינת ישראל, תבוא על כולנו הברכה.

לכן אני מציע, והצעתי כאן את אחד התיקונים הבאים, איך המשרד הזה יטה אוזן לאלה שאין להם אוזן.

נסים דהן (ש"ס):

הם לא רוצים.

רפאל אלול (העבודה):

הם רוצים.

נסים דהן (ש"ס):

תשאל את חבר הכנסת אורון. החירשים לא רוצים שמשרד אחד יטפל בכל הבעיות. הם צודקים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

יש אגודת "שמע" ואגודת מיח"א שמטפלות בחירשים בסיוע רב של משרד העבודה והרווחה.

נסים דהן (ש"ס):

חבר הכנסת אורון הוא פרופסור לעניין הזה, תשאלו אותו.

רפאל אלול (העבודה):

בכל מקרה, צריך כתובת אחת, משרד העבודה והרווחה שמטפל בדברים האלה. יש הרבה מקרים – הזמנתי את אורון לישיבה, הזמנתי גם אותך לישיבה הזו.

חיים אורון (מרצ):

יש כתובת אחת מתאמת במשרד העבודה והרווחה.

רפאל אלול (העבודה):

אפרים חוג'ה.

חיים אורון (מרצ):

נכון. הוא הפקיד המתאם, הוא לא מעביר את הסמכויות.

רפאל אלול (העבודה):

לכן, סיכמתי עם השר שנגבש הצעה, ואני אשמח אם אתה וחבר הכנסת דהן ואני נתלכד יחד ונביא הצעה. אמרנו שיש פה סידור מצוין לאותה אם חד-הורית, ואני מציע שנחבר יחד הצעה לאותו חירש בישראל ונביא לו בשורה.

היו"ר ד' טל:

תודה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון מס' 12), התשנ"ח-1998, קריאה ראשונה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון מס' 12), התשנ"ח-1998,

לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ד' טל:

בעד – 9, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון מס' 12), התשנ"ח-1998, תועבר לוועדת העבודה והרווחה להכנה לקריאה שנייה ושלישית. אני מודה לחברי הכנסת. חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא.

הצעת החלטה בדבר חלוקת הצעת חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה (תיקון מס' 2), התשנ"ז-1997

היו"ר ד' טל:

ובכן, בקשת ועדת הפנים ואיכות הסביבה לדון ולהביא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית בכנסת רק חלק מהצעת חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה (תיקון מס' 2), התשנ"ז-1997. אנחנו עוברים להצבעה, לאחר שחבר הכנסת טריף יעלה ויאמר את דברו. אדוני, בבקשה.

נסים דהן (ש"ס):

אני מבקש דיון.

היו"ר ד' טל:

אין דיון, זה פיצול ואין דיון.

נסים דהן (ש"ס):

פיצול זה דיון.

היו"ר ד' טל:

אם אדוני רוצה, יעשה את הסידורים המתאימים עם סגנית מזכיר הכנסת.

סאלח טריף (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להביא בפני מליאת הכנסת הצעה לפצל את הצעת חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה (תיקון מס' 2), התשנ"ז–1997, שכבר עברה קריאה ראשונה, נמצאת בדיון בוועדת הפנים, מהטעמים הבאים:

פרק י"ב בחוק להגברת הצמיחה והתעסוקה להשגת יעדי התקציב לשנת הכספים 1998 (תיקון חקיקה), התשנ"ח–1998, נוסף לחוק בעקבות הסתייגות שהתקבלה; פרק י"ב. פרק זה לא נדון כלל בוועדת הכספים, בעוד הוא נמצא בעיצומם של דיונים בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

סעיף 42 לחוק קובע, כי תחילתו של פרק י"ב, 30 ימים מיום פרסומו של החוק. החוק פורסם ביום י"ז בטבת התשנ"ח, 15 בינואר 1998, ולפיכך ייכנס לתוקפו ביום י"ח בשבט התשנ"ח, 14 בפברואר 1998.

על מנת למנוע בעיות משפטיות העלולות להתעורר אם ייכנס פרק י"ב לתוקף, מוצע לדחות את תחילתו של פרק זה ב-90 ימים.

אני מבקש ממליאת הכנסת לאשר את דבר פיצול החוק; הדבר אושר בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

אם ירשה לי היושב-ראש רק כמה מלים – הבקשה הזאת הובאה לכאן בהתאם לפנייתו של היועץ המשפטי של הכנסת, עם משרד המשפטים והיועצת המשפטית של הוועדה. זה פשוט עניין חוקתי. פחדו שאם ב-15 בפברואר, בעוד ימים מספר, ייכנס העניין לתוקף תהיינה בעיות משפטיות כמו שיקים, בעיות עם העובדים וכן הלאה. למעשה, אנחנו נמצאים בסיום החקיקה של העניין הזה. לפי הערכתי, בתוך שבועיים או שלושה שבועות החוק הזה יובא לאישור בקריאה שנייה ובקריאה שלישית, כאשר נותרו מחלוקות קטנות בין המשרדים השונים, לא בין חברי הוועדה.

רפאל אלול (העבודה):

הפיצול בטל ממילא?

סאלח טריף (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

משמעות הפיצול היא לאפשר למשרד לאיכות הסביבה להיערך לאיחוד בפרק זמן מסוים. אני פשוט נתתי את הדבר הזה לשר רפאל איתן, כי לא ידעתי שהיועצים המשפטיים של המשרד לאיכות הסביבה היו מעורבים בזה. לכן התפלאתי שהוא מתנגד. הודעתי לו שהעניין הזה היה ביוזמת היועצים המשפטיים, ובראשם היועץ המשפטי של הכנסת. קיימנו ישיבה עם היועצים המשפטיים של משרד המשפטים, וזאת היתה ההצעה שהם הביאו לנו, כך שרציתי להביא זאת לאישור הכנסת על מנת שנוכל להמשיך בחקיקה ולהביא לסיום מסודר ונכון ותקין של החקיקה.

היו"ר ד' טל:

תודה. אני מודה ליושב-ראש הוועדה. חבר הכנסת נסים דהן, אתה מבקש להעיר משהו? אני לא מתכוון לפתוח בדיון, אבל אם אדוני רוצה, אז בבקשה.

נסים דהן (ש"ס):

אני טוען שצריך לקיים דיון בכנסת על הצעת החוק.

היו"ר ד' טל:

לא חייבים, אדוני. לכן אמרתי, אם אדוני רוצה, אני לא אמנע טוב מבעליו. אם אדוני רוצה לומר מלים מספר.

נסים דהן (ש"ס):

אולי אחרי השר.

היו"ר ד' טל:

אדוני השר רוצה להתייחס?

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראשית אני מוחה על השיטה, עכשיו קיבלנו את ההודעה שהנושא הזה, שאני קורא אותו, עולה לסדר-היום; הוא לא רשום בסדר-היום. לא הספקתי להתכונן לנושא הזה, ואני מבקש שתביאו בחשבון שאינני מוכן.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הקואליציה לא נתנה את דעתה.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

את הדף הזה קיבלנו לפני עשר דקות, זה מחטף. כתוב פה: בקשת ועדת הפנים ואיכות הסביבה לדון ולהביא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית בכנסת רק חלק מהצעת חוק הגנים הלאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה. איזה חלק? מי קבע איזה חלק?

אני רוצה לומר עוד דבר. הצעת החוק הזאת מונחת בוועדת הפנים כמעט שנה שלמה. הצעת החוק לאיחוד הרשויות, גנים לאומיים ושמורות טבע, מונחת בוועדת הפנים שנה שלמה, אולי פחות חודש. עכשיו פתאום ממהרים. מה עשינו? העברנו את החוק הזה בהסתייגות בחוק ההסדרים, וההסתייגות הזאת עברה. החוק צריך להיכנס לתוקף ב-15 בפברואר, בעוד פחות משבועיים, בעוד 12 יום.

עכשיו, לפני עשר דקות אנחנו מקבלים נייר כזה. איך אני יכול להשיב? איך אני יכול לדעת באיזה חלק מדובר? מדובר רק בחלק מהצעת חוק הגנים הלאומיים. מי קבע איזה חלק? מי התייעץ אתנו? לא כתוב איזה חלק.

נסים דהן (ש"ס):

אדוני השר, כתוב איזה חלק.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

אני מוחה על השיטה.

היו"ר ד' טל:

כתוב: כך שלא ייכלל בו סעיף 52, כמדומני.

אדוני, סגנית מזכיר הכנסת מביאה לתשומת לבי את סעיף 121, שלפיו הוועדה רשאית בכל עת, על-פי יוזמתה, להביא בפני הכנסת הצעה שהכנסת תרשה לדון ולהביא לפנייה רק חלק מחוק שהועבר לוועדה. זה מה שקרה כאן. הצעה כזאת תיחשב כקריאה ראשונה חדשה של חלק מהחוק. אני סבור שהיה נכון וראוי יותר שאכן הדבר הזה יופיע – – –

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

אבל לא אמרו לנו איזה חלק. לא קוים אתנו דיון או התייעצות.

היו"ר ד' טל:

אדוני, אבל יש סמכות ליושב-ראש הוועדה להביא את הנושא, ויושב-ראש הוועדה הביא את הנושא.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

יושב-ראש הוועדה אמר לי שזו איננה יוזמה שלו.

היו"ר ד' טל:

אדוני, אנחנו נוכל לברר את הנושא הזה. אבל אדוני יכול רק להתייחס לנושא הזה.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

אני מבקש לדחות את ההצבעה למחר.

היו"ר ד' טל:

אתה מבקש לדחות את ההצבעה למחר? אבדוק זאת.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

אני מבקש לדחות את ההצבעה למחר.

היו"ר ד' טל:

אם יושב-ראש הוועדה יסכים – – –

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

לא יכול להיות שלפני עשר דקות נקבל את החומר הזה.

היו"ר ד' טל:

אדוני, יושב-ראש הוועדה, האם אתה מסכים לדחות את ההצבעה למחר?

סאלח טריף (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אני לא יודע, אדוני.

היו"ר ד' טל:

מי יודע?

סאלח טריף (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

יש פה יועצים משפטיים. אני לא רוצה שיובן משהו כלא-בסדר. אני לא יזמתי את זה. זה עניין משפטי גרידא. אני מתחייב פה שלא היתה לי שום נגיעה בבקשה הזאת.

היו"ר ד' טל:

אף אחד לא טוען שאתה בא בידיים לא נקיות. ידיך נקיות. אבל יש בקשה של כבוד השר.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, הפרשנות לסעיף 121 – – –

היו"ר ד' טל:

רק רגע, אדוני. רק רגע.

אדוני יושב-ראש הוועדה, חבר הכנסת סאלח טריף, יש בקשה של כבוד השר לדחות את ההצבעה למחר. אולי אדוני בכל אופן יסכים? הרי אין כאן שום דבר בוער מהיום למחר, שיכול לשנות משהו. כהוא זה.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אני רוצה להעיר הערה בעניין הזה.

היו"ר ד' טל:

רק שנייה, אני מדבר עם יושב-ראש הוועדה. מה אדוני אומר?

סאלח טריף (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

בוא נשמע את חבר הכנסת ריבלין.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת ריבלין, בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

עם כל הכבוד לסגנית מזכיר הכנסת, סעיף 121 באמת נוגע לדבר. יכול יושב-ראש ועדה להביא בפני הכנסת כל דבר שהוא נוגע בדברים האמורים בסעיף 121, ובלבד שהדבר יונח על סדר-יומה של הכנסת. הרי הדבר דורש הצבעה. זו זכות טבעית של הכנסת עצמה, של כל חבר כנסת, לדעת מהו סדר-היום על מנת לדעת האם הוא צריך להשתתף בהצבעה או לא.

לכן, גם אם מדובר על איזו זכות אינהרנטית, זכות טבעית, זכות מוקנית שיש לכנסת ככנסת, לא ייתכן להביא דבר להצבעה בלי שהוא נמצא על סדר-היום. הרי אם לא תאמר כך, כל יושב-ראש ועדה יכול להעלות בכל יום עניין הנוגע לסעיף 121 לפי מספר החברים המזדמן בכנסת.

היו"ר ד' טל:

תודה, אדוני. חבר הכנסת זנדברג.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

תודה, אדוני היושב-ראש. אני רוצה להציע הצעה. לא מדובר פה בעצם – וכך הבנתי גם מיושב-ראש הוועדה, מחבר הכנסת טריף – בעניין של התנגחות או משהו כזה. באו היועצים המשפטיים, ככל הנראה של הכנסת, ואמרו: רבותי, צריך לעשות משהו. מסתבר שהיועצים המשפטיים של המשרד הרלוונטי פשוט לא בסוד העניינים.

מכאן, הצעתי או בקשתי מיושב-ראש הוועדה לדחות את ההצבעה ביום או יומיים, פשוט כדי שהעניינים הטכניים יוסדרו, כי באמת כל העניין פה הוא מהומה על מאומה. נגמור זאת ברוח טובה, כי יושב-ראש הוועדה מתקדם בכיוון החיובי בעניין הזה. בואו ניתן ליועצים המשפטיים להחליף את המלים שלהם במשך יממה, ומחר נצביע. אני לא חושב שתהיה פה בעיה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, חבר הכנסת זנדברג.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מבקש.

היו"ר ד' טל:

לא. חבר הכנסת ריבלין, מי עכשיו מדבר? סליחה, אני מדבר ואדוני ישמע. תשמע ולאחר מכן אחליט מה לעשות. חבר הכנסת ריבלין, הובא לידיעתי שזה הונח על שולחן הכנסת לפני כשעה. נאמר לי כאן שזה לגיטימי, שכבר הניחו הרבה מאוד הצעות לסדר-היום שעה לפני הדיון וזה היה בסדר.

עם כל זאת, בכל אופן אני רוצה לפנות ליושב-ראש הוועדה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' טל:

לא, אדוני. חבר הכנסת ריבלין, לא.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מבקש להעביר זאת לוועדת הפרשנויות.

היו"ר ד' טל:

סליחה, אני לא מאפשר לך. אני רוצה לבקש מחבר הכנסת סאלח טריף, אולי יואיל אדוני לדחות את ההצבעה למחר, כבקשתו של השר, ושלום על ישראל.

סאלח טריף (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אדוני היושב-ראש, קודם כול, אני מכבד את בקשתך.

היו"ר ד' טל:

אני מאוד מודה לך.

סאלח טריף (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אבל, למען הסדר הטוב, פה התעוררה באמת בעיה משפטית, ואין כאן שום כוונה מסוימת. כשהיועץ המשפטי של הכנסת בא אלי בנושא כזה, מי אני שאגיד לו לא? לכן, זו כל הבקשה.

אני גם הראיתי את העניין הזה לשר רפאל איתן בחוץ, ביוזמתי. אם צריך לדחות את ההצבעה למחר, עד שיבררו את העניין – שיבררו. אין לי בעיה עם זה.

היו"ר ד' טל:

אני מאוד מודה, ואני מעריך מאוד את היועץ המשפטי של הכנסת. אני מודה מאוד לאדוני שהסכים. אנחנו נעביר את ההצבעה למחר. תודה רבה, אדוני.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

תודה רבה.

שאלות ותשובות

היו"ר ד' טל:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא: שאלות ותשובות. שר החקלאות ופיתוח הכפר ישיב על השאלות. אדוני השר, בבקשה.

חשש לרשלנות בתחום הווטרינריה

חבר הכנסת ע' ברעם שאל את שר החקלאות ופיתוח הכפר ביום ה' בחשוון התשנ"ח (5 בנובמבר 1997):

בעקבות פניות אזרחים הגרים בקרבת בתי-חולים וטרינריים, עולה התמונה המסוכנת הבאה: גופות בעלי חיים אשר מתו ממחלות או מניסויים אינן מושמדות, אלא מושלכות לפחי זבל, שם הן נאכלות על-ידי בעלי חיים משוטטים, המפיצים את המחלות.

רצוני לשאול:

1. האם ידועה התופעה למשרד החקלאות?

2. האם יש תקנות בתחום זה, ואם יש, האם הן נאכפות?

3. מה ייעשה בנדון?

תשובת שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התופעה אינה ידועה במשרדנו.

2. נושא הפסדים מוסדר בתקנות מחלות בעלי חיים (פסדים); האחריות לאכיפתן חלה על הרשויות המקומיות.

3. במכון הוטרנרי בבית-דגן שורפים את הפסדים באזור מיוחד.

הגבלת פעילות ספינות דיג בים התיכון

חבר הכנסת ד' מגן שאל את שר החקלאות ופיתוח הכפר ביום י"ט בחשוון התשנ"ח (19 בנובמבר 1997):

ב"מעריב" ביום 3 בנובמבר 1997 פורסם על כוונתך להגביל בקיץ את הדיג בעזרת רשתות בים התיכון.

רצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. מה הן הסיבות להגבלה המתוכננת?

3. איזו חלופה תוצע לדייגים המתפרנסים מהדיג הזה בים התיכון?

תשובת שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. על-פי המלצת אגף הדיג במשרד החקלאות, הוריתי להפסיק את דיג המכמורת למשך 45 יום, מ-1 ביולי ועד ל-15 באוגוסט בכל שנה.

2. הסיבה להפסקת הדיג היא מניעת קטל מיותר ומזיק של דגים קטנים בעלי ערך מסחרי עתידי גבוה, הנידונים באותה תקופה. בכך יינתן סיכוי לדגים הקטנים לגדול ולהגיע למשקל גבוה יותר בעת שיווקם. הוראה זו אינה חלה על הדיג החופי.

3. בשנה שבה תחול התקנה יפוצו בעלי הספינות בסך 750,000 ש"ח. כמו כן, קיימת אופציה למתן פיצוי לשנה נוספת אם יוברר ששלל הדיג לא עלה בשנה הראשונה כמצופה.

יער הקופים בIODפת

חברת הכנסת ד' איציק שאלה את שר החקלאות ופיתוח הכפר ביום י"ח בכסליו התשנ"ח (17 בדצמבר 1997):

לאחרונה פורסם, כי ביער הקופים ביישוב יודפת קיימת להקה של 49 קופי סנאי אשר אינם מחוסנים מפני כלבת. בשנה האחרונה ננשכו בגן עשרה אנשים, ויש סכנת הידבקות בכלבת מן הקופים. היער מאפשר מגע ישיר בין הקופים למבקרים, אשר מספרם מגיע ל-127,000 בשנה.

רצוני לשאול:

1. האם משרדך מודע לבעיה?

2. מדוע הנחיות השירותים הווטרינריים אינן מיושמות ביער?

3. כיצד יבטיח משרדך את בריאותם של המבקרים ביער?

תשובת שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. נושא יער הקופים בIODפת הגיע לידיעת השירותים הווטרינריים.

2. על-פי הנתונים הקיימים בידי השירותים הווטרינריים, החיסון נגד כלבת אינו מקובל בקופים.

3. יער הקופים מגודר למניעת חדירתן של חיות בר העלולות להדביק קופים בכלבת. מכל מקום, לנוכח התלונות שהתקבלו במשרד החקלאות מאביו של ילד שנושך על-ידי קוף ביער יודפת, ממשיכים השירותים הווטרינריים לברר אצל יצרני תרכיבים ומוסדות מידע בעולם על האפשרות לחסן קופים.

אם יתקבל מידע המאפשר ביצוע חיסון – מפעילי האתר יידרשו להשתמש בו לאלתר.

ייבוא בשר עוף מחוץ-לארץ

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר החקלאות ופיתוח הכפר ביום י"א בכסליו התשנ"ח (10 בדצמבר 1997):

על-פי ידיעה ב"מעריב" – הרצ"ב – משרדך החליט למנוע ייבוא של בשר עוף מחוץ-לארץ, "כדי למנוע פגיעה במגדלים הישראליים", אליבא דמנכ"ל משרדך.

רצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. מדוע עדיפה הגנה על המגדלים המקומיים על-פני הגדלת מגוון המוצרים ושיפור איכותם, לטובת הצרכנים?

3. מדוע עדיפה קביעתו של מנכ"ל משרדך, ש"אין כל צורך בייבוא בשר עוף לישראל", במקום לאפשר לכוחות השוק לקבוע?

תשובת שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן: (לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בהסכמי גאט"ט, שעליהם חתומה מדינת ישראל, נקבעו שיעורי המכס לייבוא בשר עוף לישראל. כמו-כן מותר ייבוא של בשר עוף כשר לארץ.

2-3. הגנה של יצרנים מקומיים נדרשת מכיוון שמחיר בשר העוף בארץ לצרכן גבוה מהמחיר מחוץ-לארץ מכמה סיבות: א. עלות שחיטה גבוהה עקב חוקי הכשרות; ב. פער סיטוני וקמעוני גבוה.

כוונת משרד החקלאות לטפל בבעיית פערי התיווך ברמה הסיטונית על-ידי ביטול הפטור שניתן למשווקי העוף בחוק הגבלים העסקיים.

איני רואה כל פסול במתן הגנה ליצרנים בתקופה זו, במיוחד כשרובם הגדול נמצאים בפריפריה ובגליל העליון.

נזקי מזג האוויר בשטחי כפר-רפאל

חבר הכנסת ז' בויס שאל את שר החקלאות ופיתוח הכפר ביום י"ח בכסליו התשנ"ח (17 בדצמבר 1997):

כפר-רפאל, שליד באר-שבע, מטפל בקהילת חוסים בני 20-60. מרכיב מרכזי בשיטת הטיפול הוא עיסוק בעיבוד שטחים חקלאיים בהיקף של 80 דונם. התוצרת הנמכרת משמשת לקיום הקהילה ולצרכיה. בסופת הברד האחרונה ניזוקו קשות המטעים וגן הירק.

רצוני לשאול:

1. האם הופעלה קרן נזקי טבע כדי לאמוד את הנזקים בכפר?

2. אם לא – האם ישופה כפר-רפאל בעבור הנזקים שגרמה הסופה הכבדה?

תשובת שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הנזק שנגרם למוסד כפר-רפאל מסופת הברד נאמד ביותר מ-100,000 ש"ח על-פי הערכת שמאי. קרן נזקי טבע לא הופעלה, כי הכפר לא ביטח את עצמו.

2. נושא השיפוי בגין הנזקים שנגרמו למטעים ולציוד ייבדק כשיתוף פעולה בין משרד החקלאות למשרד העבודה והרווחה.

הקמת רפת חלב בגוש-קטיף

חבר הכנסת ח' מירום שאל את שר החקלאות ופיתוח הכפר ביום ב' בטבת התשנ"ח (31 בדצמבר 1997):

על-פי פרסומים, מתכונן משרד החקלאות להקים רפת חלב בגוש-קטיף, וזאת אף שמדיניות המשרד גורסת שיש לסגור 500 רפתות.

רצוני לשאול:

1. האם נכונה מגמת הקמת רפת חדשה בגוש-קטיף?

2. כיצד מתיישב הדבר עם מדיניות המשרד לצמצום רפתות?

תשובת שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד החקלאות אישר הקמת שתי רפתות שיתופיות בגוש-קטיף.

2. מטרת האישור היא חיזוק ההתיישבות בגוש-קטיף.

אישור זה מהווה המשך להחלטות הנהלת משרד החקלאות בממשלה הקודמת, אשר השתמשו במכסות חלב לצורך סיוע למשקים שונים כגון: נווה-חריף, אלמוג, כיסופים, חולית ובית-קמה.

היו"ר ד' טל:

השר לאיכות הסביבה ישיב עתה על שאלות.

שלולית החורף בדרום נתניה

חבר הכנסת א' אושעיה שאל את השר לאיכות הסביבה ביום ה' בחשוון התשנ"ח (5 בנובמבר 1997):

אזור המרכז אינו משופע בפינות חמד. בנתניה נמצאת אחת כזו, הנקראת "שלולית החורף". באזור זה מתוכננת בנייה, ובשל התנגדות "הירוקים" הוחלט על בנייה יותר רוויה למען פינוי שטחים רבים יותר מסביב ל"שלולית". עם זאת, גם בנייה שכזו תפגע בפינת החמד הזו, והיא מסכנת את קיומה.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא יוכרז האזור כשמורת טבע?

2. מדוע לא יכריז משרדך על גבעת-האירוסים, נחל-פולג ו"שלולית החורף" כרצף אחד שיאוחד לפארק נתניה?

תשובת השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. "שלולית החורף" ושמורת האירוסים בנתניה הן שכיית חמדה שכל עיר היתה מתברכת בה.

נכס זה הוא גורם מושך מבקרים, לא רק בתחום נתניה אלא מכל אזור המרכז, ובעיקר בעונות החורף והאביב.

2. לגבי האזור הנ"ל יש תוכניות מאושרות על-פי חוק התכנון והבנייה, עוד טרם הקמת המשרד לאיכות הסביבה. תוכניות אלו קבעו זכויות בנייה בשטח.

נציגינו בוועדות התכנון עשו כל שביכולתם ובכלים הסטטוטוריים שעמדו לרשותם כדי לשכנע את חברי הוועדות השונות לשמר את האזור. עקב עמדתנו נאלצו היזמים לשנות את התוכנית ולהציג תוכנית חדשה. כמו-כן דרש המשרד מרשות שמורות הטבע לפעול להכנת תוכנית שתאפשר הכרזת השטח כשמורת טבע.

בקשת רשות שמורות הטבע – המשקיעה ומטפלת באזור זה זמן רב – להכריז על שטחים אלו כעל שמורות טבע נתקלו בהתנגדות של רשויות התכנון – המקומית והמחוזית.

משרדנו אינו גוף מתכנן, והוא אינו יכול להכריז על האזור כעל שמורת טבע. הליך ההכרזה נעשה על-פי החוק, בהליך של הכנת תוכנית סטטוטורית על-ידי רשות שמורות הטבע, רק לאחר שנקבע כי ייעוד הקרקע הוא לשמורה.

בתכנון המתחמים מחדש – גם של "שלולית החורף" (אגם ב') וגם של עיר ימים (שמורת האירוסים), נדרש תסקיר השפעה על הסביבה, ועל-פי ממצאיו פעלו במסגרת התוכנית והוראותיה לשמר את מירב ערכי הטבע והנוף של האתרים הנ"ל.

פינוי פסולת נייר ומיחזור

חבר הכנסת ר' ריבלין שאל את השר לאיכות הסביבה ביום ה' בחשוון התשנ"ח (5 בנובמבר 1997):

בהמשך לפנייתי אליך בעניין פינוי פסולת נייר ומיחזור ובעקבות הפסקת פינוי פסולת הנייר בירושלים, רצוני לשאול:

1. מדוע אין האזרחים בישראל – כבמדינות רבות – מחויבים להפריד את הפסולת למיחזור משאר הפסולת הביתית, כדי שתועבר למיחזור?

2. מדוע אין גובים את מחיר הפינוי מבעלי עסקים ומפעלים, שהם מקור הפסולת העיקרי?

3. מה ייעשה להפסקת הטמנת הפסולת הראויה למיחזור?

השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

1. כיום, על-פי חוק, אזרחי מדינת ישראל אינם מחויבים להפריד את הפסולת למיחזור משאר הפסולת הביתית. אין חוק שמחייב זאת.

לצורך קידום נושא הטיפול בפסולת מוצקה פורסם בשנת 1993 חוק איסוף ופינוי פסולת למיחזור. מכוח חוק זה הוטל על המשרד לאיכות הסביבה להתקין תקנות וצווים, לרבות תקנות הקובעות יעדי מיחזור. תקנות אלה מחייבות רשויות מקומיות להפחתה של כמות הפסולת שלהן לסילוק, על-ידי פינוי למיחזור של חלק ממנה, בכמות של 10% לפחות עד סוף שנת 1998, ועלייה הדרגתית של עד 25% לפחות עד שנת 2008.

אישור תקנות אלה נתקל בקשיים רבים מצד משרדי הממשלה – האוצר, הפנים והשלטון המקומי. רק לאחר התערבות בג"ץ הגיעו המשרדים – איכות הסביבה, האוצר והפנים – להסכמה והכינו נוסח מקובל של התקנות.

נוסח מקובל זה של התקנות אושר על-ידי ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת בתאריך 22 ביולי 1997. לאחר אישור התקנות בכנסת נשלחה הודעה למשרד לאיכות הסביבה על-ידי משרד הפנים, ובה הם מביעים את התנגדותם לפרסום התקנות. נכון להיום, תקנות אלה לא פורסמו, למרות אישורן בכנסת. המשרד לאיכות הסביבה ביקש את תגובת שר הפנים, אך עדיין לא נענה.

למרות אי-קיום תקנות מחייבות אלה, במדינת ישראל מתקיים מיחזור של כ- 10% מהפסולת הביתית. קיימות כמה רשויות מקומיות שבהן מתבצע מערך של הפרדת הפסולת המיועדת למיחזור משאר הפסולת הביתית, דוגמאות: קריית-טבעון – מערך של הפרדה של – – –

היו"ר ד' טל:

סליחה, אדוני, שאני קוטע, אבל אני מבקש מכבוד השר, כמו מחברי הכנסת, השאילתות קצרות וגם התשובות – אני מבקש שתהיינה קצרות. אנחנו מוגבלים בזמן. לא יכולים לאפשר – ואני מודה על הרצון הטוב לתת פירוט, אבל לא זה הנושא.

אדוני ישיים, ולאחר מכן – – –

השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

אני כבר מסיים.

היו"ר ד' טל:

בבקשה, אדוני. רק הערתי את תשומת לבו של אדוני להמשך השאלות.

השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

זאת זכותי להשיב לשואל בפרטי פרטים.

היו"ר ד' טל:

אין מצב כזה – להשיב ללא הגבלה של זמן. יש הגבלה של זמן, אדוני, לכן הערתי לתשומת לבו של אדוני. ראוי ורצוי שאדוני יעביר את הדברים הללו לאנשי המשרד, שכן אם הם ידעו זאת, הם יתמצתו את התשובה כך שהיא תהיה מתומצתת מאוד.

השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

אדוני היושב-ראש, פעם ראשונה שאני נתקל בהערה כזאת לאחר 14 שנות כנסת – ששר מקבל הערה על זמן. תסלח לי.

היו"ר ד' טל:

אדוני, עם כל הכבוד, אנחנו צמודים לתקנון, אדוני בוודאי לא רוצה שאני אקרא לו את התקנון; זה נכון שלפני 14 שנה זה לא היה ולפני עשר שנים זה לא היה, אבל לפני שלוש-ארבע שנים זה כן היה.

קריאות:

— — —

השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

קריית-טבעון היא דוגמה טובה — — —

היו"ר ד' טל:

רבותי, לא רציתי לפתוח פה דיון, רק הערתי; זה הכול.

השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

קריית-טבעון היא דוגמה טובה להפרדה, והיום היה אצלי ראש המועצה המקומית קריית-טבעון עם רעיון של מכלים לאיסוף אשפה שמופרדת ליבשה ולרטובה, ושני החלקים האלה יוצאים למיחזור, או לתעשיית קומפוסט, או למיחזור אחר.

טוב, יש לי עוד דף שלם, אבל עם היושב-ראש הזה אנחנו לא נגיע רחוק.

היו"ר ד' טל:

לא עם היושב-ראש הזה, כבוד השר. ואדוני, אני מבקש שלא תקבל זאת אישית. אני, פשוט, צמוד לתקנון והייתי עושה את זה עם כל שר אחר.

חבר הכנסת ראובן ריבלין, בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני, אני אתן לשר – – –

השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

חבר הכנסת ריבלין, יש לך עוד שאילתא – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני יודע.

השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

— — מייד אחרי זאת. אני מציע שאני אמשיך להשיב ואחרי זה תהיה לך שאלה נוספת.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני אתן לך הזדמנות להמשיך להשיב על העניין הזה — —

השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

איך שאתה רוצה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

איך שאדוני רוצה.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת ריבלין, שאלתא.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, הלוואי שהבעיות שהיו באמת ברומו של עולמה של מדינת ישראל והעם היושב בציון על שני מרכיביו, העם היהודי והעם הערבי היושב בציון הרי היא מדינת ישראל, היו בעיות של איכות הסביבה, אבל היא בנפשנו.

מדוע לא יבוא המשרד לאיכות הסביבה, שקיבל את מעמדו הראוי בממשלת ישראל ושר שהוא סגן ראש הממשלה נמצא במשרד זה, ויחייב את הממשלה לחייב את משרד הפנים להתקין אותן תקנות שעדיין לא הותקנו? יותר מכך, עד היום ידענו שאת העיתונים ואת הניירות אנו מעבירים לוועד למען החייל. היום הוועד למען החייל רואה בנושא הזה מעמסה כספית גדולה יותר מהרווח שנתרם לו כתוצאה מהעברת הנייר.

הנושא הוא לא רק נושא של רווח כספי אלא נושא שבנפשנו — —

היו"ר ד' טל:

תודה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — ואסור שדבר שניתן למיחזור יעבור לפסולת.

היו"ר ד' טל:

תודה. בבקשה, אדוני.

השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

לא, אני לא אענה כי זמני עבר.

היו"ר ד' טל:

אדוני השר, אם אדוני יתייחס בצורה כזאת אני יכול להתייחס בצורה אחרת, אז בוא לא ננהל כאן, כרגע, ויכוח אם עבר זמנך או לא עבר זמנך. אדוני השר, התקנון מגביל אותך לדקתיים בלבד. אפשרתי לאדוני לדבר ארבע דקות. אני לא חושב שאדוני צריך להעיר פעם אחר פעם.

השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

לא היה כדבר הזה — —

היו"ר ד' טל:

אם אדוני רוצה שאני אהיה צמוד לתקנון, אני אפסיק את אדוני אחרי שתי דקות. הוא לא, בטובך, להתייחס בכבוד.

השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

לא היה דבר כזה ששר הגבילו לשתי דקות. לא היה ולא נברא.

היו"ר ד' טל:

אדוני, אני אז לא הייתי בכנסת אבל אתה היית בכנסת – – –

השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

יושב-ראש הכנסת – – –

היו"ר ד' טל:

אתה רוצה את האישור של יושב-ראש הכנסת? אני אעזור לך – – –

השר תלאיכות הסביבה ר' איתן:

יושב-ראש הכנסת ותיק ממך – – –

היו"ר ד' טל:

– – וגם יושב-ראש הכנסת לשעבר יקשיב ויאמר.

תשובת השר תהיה במסגרת זמן של שתי דקות; זאת החלטת ועדת הכנסת מיום כ"ז בכסליו התשנ"ה – 30 בנובמבר 1994, ומיום א' בשבט התשנ"ה – 2 בינואר 1995. האם זה מספיק לאדוני, או שאדוני רוצה שאני אביא מובאה נוספת?

שבח וייס (העבודה):

אולי אפשר משהו ברוח טובה?

היו"ר ד' טל:

הרוח טובה מאוד, רק כבוד השר כועס משום מה. בבקשה, חבר הכנסת וייס.

שבח וייס (העבודה):

אני רוצה לפנות לשר בידידות וגם לסגן יושב-ראש הכנסת. זה נכון ש-14 שנים זה לא היה, זה נכון שזה בערך שלוש שנים וחצי, זה נכון שאני אשם בזה. אני, כאשר הייתי יושב-ראש הכנסת, ראיתי שהפקידים הבכירים שמכינים את התשובות לשרים מרביצים תשובות של רבע שעה, 20 דקות, ופשוט לא יכולנו לקיים את סדר-יומה של הכנסת. זאת לא כוונתה של השאילתא. אני הצעתי אז לוועדת הכנסת להגביל לשתי דקות, ואחר כך עוד דקה, וגם השואל את השאלה השנייה עוד דקה, כדי שנוכל לקיים סדר-יום שבו כל חבר כנסת יכול להציג 30-40 שאילתות במושב; וזאת כל הסיבה.

השר לא ידע את זה. אני בטוח שאם הוא היה יודע – – –

היו"ר ד' טל:

הערתי לשר בצורה מכובדת.

שבח וייס (העבודה):

אני מציע לקבל את זה ברוח טובה – – –

היו"ר ד' טל:

ברוח טובה ובצורה מכובדת פעם ועוד פעם – – –

שבח וייס (העבודה):

סגן היושב-ראש – – –

היו"ר ד' טל:

– – אבל השר לא רצה להרפות.

שבח וייס (העבודה):

אז הנה אני עוזר לכם. סגן היושב-ראש – – –

הי"ר ד' טל:

תודה. אני מודה לך על העזרה ואני מקווה שהשר, עכשיו – – –

שבח וייס (העבודה):

סגן היושב-ראש נהג נכון, פשוט נהג נכון.

הי"ר ד' טל:

אני מקווה שעכשיו השר כבר רגוע והוא קיבל את הערתו של חבר הכנסת שבח וייס שהוא אשם בתיקון הזה.

בבקשה, אדוני השר.

השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

מה הבעיה?

הי"ר ד' טל:

אדוני רוצה להשיב על שאלתא נוספת?

השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

לא, אני לא משיב על שום דבר. עברו לי שתי הדקות – אני לא משיב עוד.

הי"ר ד' טל:

אם אדוני רוצה לנקוט "ברוגז" – זה לא המקום וזו לא הדרך. אבל אני חושב שאדוני לא נוהג כראוי ואדוני לא נוהג כפי ששר צריך לנהוג.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני השר, מדוע אתה מעניש אותי?

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת ריבלין, לכבוד השר אין תשובה, מה לעשות? נעבור הלאה.

זיהום אוויר באזורים בתל-אביב

חבר הכנסת ש' בן-עמי שאל את השר לאיכות הסביבה ביום ה' בחשוון התשנ"ח (5 בנובמבר 1997):

בעקבות החריגות מרמת התקן של זיהום האוויר שהתגלו על-ידי תחנות הניטור החדשות באזור תל-אביב, וכיוון שהזיהומים החמורים ביותר נתגלו ליד בתי-ספר – רצוני לשאול:

מה הם הצעדים המתוכננים של המשרד לטיפול בזיהומים אלה?

תשובת השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

המשרד לאיכות הסביבה ימשיך לדווח לציבור על החריגות מתקני איכות האוויר, כפי שיתגלו על-ידי מערכת ניטור האוויר, שהקמתה תושלם עד סוף שנת 1998.

איכות האוויר באזור גוש-דן, המושפעת בעיקר מהתחבורה, מחייבת נקיטת צעדים מגוונים, כמו שינוי הסדרי התנועה, הגברת השימוש בתחבורה הציבורית תוך כדי שיפורה, הקצאת צירי תנועה ייחודיים לאוטובוסים, שיפור באיכויות הדלקים המסופקים לכלי הרכב, שיווק סולר בעל תכולה של 0.05% גופרית במקום 0.2%, הורדת אחוז הבנזן בבנזין – 1% במקום 5% המותרים היום, קביעת תקנים לרמות הפליטה המותרות של המזהמים הנפלטים לאוויר מכלי הרכב, להסדיר בתקינה החלפת ממירים קטליטיים בכלי הרכב על-פי הוראות היצרן ובדיקת תקינותם במבחן הרישוי השנתי, הכנסה לשימוש של אמצעי הנעה אלטרנטיביים, כמו גפ"מ – גז פחמימיני מעובה – ו/או חשמל.

המשרד לאיכות הסביבה פנה בעניינים אלו למשרד התחבורה ולמשרד לתשתיות לאומיות, אשר להם הסמכויות בתחומים אלו, בדרישה לפעול לתיקון המצב.

מפעל הדשנים ממערב לטול-כרם

חבר הכנסת ו' צאדק חאג' יחיא שאל את השר לאיכות הסביבה ביום י"ב בחשוון התשנ"ח (12 בנובמבר 1997):

באזור טול-כרם נמצא מפעל דשנים השייך לישראלי. הוא ממוקם במערב טול-כרם, שבתחום "הקו הירוק". המפעל פולט כמויות רציניות של עשן וריחות שמטרידים ומסכנים את תושבי הסביבה ואפילו יישובים ממערב ל"קו הירוק".

רצוני לשאול:

1. האם נעשו בדיקות סביבתיות למפעל הנ"ל?

2. האם אין פגם בהימצאות המפעל בתוך יישוב מאוכלס בצפיפות, ומכאן שיש להורות לסוגרו?

תשובת השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. מפעל הדשנים נמצא בתחום אזור תעשייה טול-כרם ולא בתחום המאוכלס של טול-כרם.

במשך השנים הוכנסו במפעל שיפורים רבים, אשר פתרו את מרבית בעיות הסביבה.

בביקורת שנערכה לאחרונה נעשו מדידות לזיהוי פליטת מזהמים מהמפעל. טרם נתקבלו תוצאות.

המינהל האזרחי פועל בימים אלה להקמת מינהלת לאזור התעשייה ולהסדרת תשתיות, ובכללן גם תשתיות ביוב.

זיהום מי נחל-אלכסנדר

חבר הכנסת פ' בדש שאל את השר לאיכות הסביבה ביום י"ב בחשוון התשנ"ח (12 בנובמבר 1997)

אלפי דגי אמנון ובורי מתו בימים האחרונים בנחל-אלכסנדר עקב זיהום קשה של הנחל כתוצאה מהזרמת פסולת תעשייתית ומי ביוב מבית-הבד שבאזור שכם.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא מטים את זרימת הפסולת לנתיבים אחרים?

2. האם ניתן להציל את הנחל והאם ננקטו פעולות או יש תוכניות לשיקום?

3. מה ייעשה כדי שהנחל לא יזוהם גם בשנה הבאה?

תשובת השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

במעלה נחל-שכם, באזור שבין טול-כרם לשכם, מצויים עשרות בתי-בד וכן בתי-מלאכה לעיבוד אבן מקומית. בתקופת המסיק, בעונת הסתיו, נפלטים אלפי מטרים מעוקבים של שפכים מרוכזים ורעילים מבתי-הבד ומוזרמים לנחל. שם הם מצטרפים לשפכי מלטשות האבן ושפכים עירוניים משכם וטול-כרם, המוזרמים כל השנה לאפיק. כיוון שהנחל זורם עקב הגרביטציה מהמעלה למורד, לא ניתן להזרים את השפכים לכיוונים אחרים, משום שהם יחזרו ויגלשו לאפיק.

המשרד לאיכות הסביבה, המינהל האזרחי והמועצה האזורית עמק חפר ניסו לקדם פתרון זמני, שבמסגרתו יפוננו שפכי בתי-הבד במכליות לבריכות חמצון ומאגרי ליטוש בתחום מדינת ישראל או באזור בקעת-הירדן. חוסר שיתוף פעולה של הרשות הפלסטינית גרם לכך שמהלך זה לא יצא אל הפועל.

לדעת מומחים, נחל-אלכסנדר יוכל להתאושש במהירות אם תופסק הזרמת השפכים הרעילים אליו. הדבר תלוי בשיתוף פעולה ורצון טוב מצד המזהמים במעלה ההר, כמו גם הפסקת הזיהום משורה של מקורות בתחומי מדינת ישראל, כגון כפר-יונה, רפת גבעת-חיים, מפעל "גת" בבעת-חיים ועוד.

המשרד לאיכות הסביבה החל בנקיטת צעדי אכיפה נגד רבים ממזהמים אלו, ויצוין כי עיריית נתניה כבר השלימה לפני כשנה הקמת מכון טיהור, המזרים לנחל קולחים באיכות גבוהה למדי.

מינהלת הנחלים, בראשות המשרד לאיכות הסביבה וקק"ל, הכינו תוכנית-אב לשיקום הנחל, לרבות ייעודי שטחים לשימור ולפיתוח תיירותי וחקלאי מבוקר. התוכנית נמצאת עתה בשלבי אישור בוועדה המחוזית לתכנון ובנייה.

טיפול בחומרים כימיים מסוכנים ברמת-חובב

חבר הכנסת ע' ברעם שאל את השר לאיכות הסביבה ביום כ"ו בחשוון התשנ"ח (26 בנובמבר 1997):

ממקורות פנימיים נודע לי, כי הובלת חומרים מסוכנים במפעל הברום אשר ברמת-חובב נעשית בתעלה פתוחה ובניגוד לתקנות בטיחות ואיכות הסביבה. בתעלה מוזרמים ברום וחומרים רעילים המסכנים את העובדים ואת תושבי האזור.

רצוני לשאול:

1. מדוע אין מקפידים על תקנות בטיחות ואיכות הסביבה?

2. מה ייעשה בנדון?

תשובת השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

יש להניח כי חבר הכנסת ברעם מתייחס בשאלתו לתעלה המוליכה את שפכי מפעל הברום בסדום, באזור ים-המלח, ולא במפעל "תרכובות ברום" ברמת-חובב. בתעלה זו זורמים אכן שפכים לא מטופלים של מפעל הברום ושל מפעל המגנזיום המצויים באזור.

2-1. המשרד לאיכות הסביבה סיכם עם הנהלת חברת "תרכובות ברום" על הקמת מתקן שיטפל בשפכי מפעל הברום ויביא לכך שתיפסק לחלוטין הזרמת השפכים הרעילים הלא-מטופלים בתעלה הנ"ל. בימים הקרובים עומדת החברה להגיש למשרד את התוכנית המפורטת של המתקן האמור, ולאחר אישור התוכנית יוקם המתקן לפי לוח זמנים קצר – זאת על-פי התחייבות שנמסרה למשרד על-ידי מנכ"ל החברה.

במהלך הרצת מפעל המגנזיום התברר, כי גם ממפעל זה יש הזרמת שפכים גולמיים רעילים לתעלה הנ"ל. המשרד לוחץ על מנכ"ל החברה להביא לפתרון יסודי של הבעיה. המפעל הגיש כמה הצעות, אך כולן נדחו על הסף. בפגישה הקרובה עם המנכ"ל החדש של חברת "מפעלי ים-המלח" יסוכם הדבר, שאם לא כן יאלץ המשרד לפעול במסגרת סמכויות שמעניקים לו החוקים דוגמת חוק החומרים המסוכנים וחוק המים.

דליפת חומר כימי מסוכן ממשאיות

חבר הכנסת א' סעד שאל את השר לאיכות הסביבה ביום כ"ו בחשוון התשנ"ח (26 בנובמבר 1997):

בתאריך 12 בנובמבר 1997 התפרסמה בעיתון "הארץ" ידיעה על סכנת דליפת חומר כימי ממשאיות. בין היתר נאמר גם, שמאות עלולים להיהרג ואלפים להיפצע, ובשנה שעברה היו יותר מ-120 אירועים כתוצאה מאחסון ומשינוע חומרים מסוכנים.

רצוני לשאול:

1. האם המשרד לאיכות הסביבה מודע לנתונים הנ"ל?

2. מה ייעשה למניעת אסון מסוג זה?

תשובת השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המשרד לאיכות הסביבה מודע לפרסום על סכנת דליפת חומר כימי ממשאיות, אם כי הנתונים שהוגשו על-ידי המומחה וצוטטו בכתבה אינם מקובלים על מומחי משרדי בהיותם חריגים בקיצוניות.

2. נושא שינוע חומרים מסוכנים מצוי בתחום הסמכות והאחריות של משרד התחבורה, ואני מציע שהשואל יפנה אליו את שאלתו.

תוכנית להעברת פסולת לאתרים מעבר ל"קו הירוק"

חבר הכנסת ו' צאדק חאג'-יחיא שאל את השר לאיכות הסביבה ביום כ"ו בחשוון התשנ"ח (26 בנובמבר 1997):

מפרסום בעיתון "הארץ" מיום 14 בנובמבר 1997, עולה כי משרדך שוקל להעביר פסולת לאתרים מעבר ל"קו הירוק", וזה לאחר שהמשרד לאיכות הסביבה סגר אתרי פסולת במרכז הארץ.

רצוני לשאול:

1. האם הובא בחשבון סיכון בריאות תושבי האזור כתוצאה מההשלכות הסביבתיות של אתרי הפסולת?

2. האם התייעץ משרדך עם הגופים הרלוונטיים ברשות הפלסטינית בנושא?

תשובת השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

למשרד לאיכות הסביבה אין כל כוונה להעביר פסולת מעבר ל"קו הירוק".

מידע על זיהום אוויר מרמת-חובב

חבר הכנסת פ' בדש שאל את השר לאיכות הסביבה ביום כ"ו בחשוון התשנ"ח (26 בנובמבר 1997):

נודע לי, כי המשרד לאיכות הסביבה מסרב למסור את תוכנם של דוחות על נתוני הגזים הנפלטים מארובות המפעלים שבתחום המועצה התעשייתית רמת-חובב.

רצוני לשאול:

1. מתי תפיק תחנת הניטור דוחות באופן שוטף?

2. האם יש סיבה לכך שהדוחות, גם אלו שלא כוללים נתונים מקצועיים, לא נמסרים לידיעת הציבור?

3. מה היא עמדת משרדך בנדון?

תשובת השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מדיניות משרד איכות הסביבה, המבוססת על זכות הציבור לדעת, היא של פתיחות ביחס לנתונים שבידיו. מדיניות זאת מיושמת בפועל בהפצת נתונים כגון נתוני ניטור רקע סביב רמת-חובב בעבור משרפת חומרים מסוכנים. במקרים מיוחדים, כאשר דוח המתקבל ממפעל מכיל מידע על תהליכים המוגדר כסוד מסחרי, אנו נמנעים מלהפיץ מידע זה לציבור עקב החיסיון החל על חלק מהמידע. לגבי דוחות פליטה ממפעלים אשר לא כוללים מידע המוגדר כסוד מסחרי, אין מניעה להפיצם לציבור.

תחנות ניטור זיהום אוויר ברמת-חובב שייכות ליחידה לאיכות הסביבה של המועצה התעשייתית רמת-חובב. לפי מיטב ידיעתי, מדיניותם בנושא הפצת מידע מתחנות ניטור זהה לעמדתנו ובבסיסה פתיחות המידע לציבור.

איסוף אשפה בזמן השביתות ברשויות המקומיות

חבר הכנסת ש' בן-צור שאל את השר לאיכות הסביבה ביום י"ח בכסליו התשנ"ח (17 בדצמבר 1997):

ידוע כי בזמן שביתות ברשויות המקומיות לא מתבצע איסוף אשפה. יתירה מזאת, איסוף האשפה מתבצע בצורה קבלנית ולעתים לא תברואית.

רצוני לשאול:

1. האם קיים פיקוח ארצי על ביצוע איסוף האשפה על-ידי הרשויות המקומיות?

2. מה הם התקנים התברואיים לאיסוף האשפה?

3. מה ייעשה לשיפור מצב זה?

תשובת השר תלאיכות הסביבה ר' איתן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. איסוף האשפה על-ידי הרשויות המקומיות מתבצע מתוקף פקודת העיריות [נוסח חדש], 1992.

המשרד לאיכות הסביבה מבצע פיקוח שוטף על איסוף הפסולת ופינויה על-ידי הרשויות המקומיות. במקרה שביתה המשרד לאיכות הסביבה פועל למניעת מטרדים תברואיים במסגרת פקודת בריאות העם, כפי שהדבר קרה פעמים מספר בעבר אצל כמה רשויות מקומיות. המקרים הבולטים אירעו בשלוש השנים האחרונות בעיריות בני-ברק ותל-אביב.

2. בישראל קיים תקן של מכון התקנים לעגלות אשפה. אף שלא קיים תקן, מחויב מספר פינויים מינימלי בשבוע. פינוי האשפה מתבצע לכל הפחות פעמיים בשבוע.

3. המשרד לאיכות הסביבה פועל לתיקון התקן הישראלי ולעדכונו, כך שיוחל על מגוון מכלי האצירה הקיימים כיום ברשויות המקומיות.

המשרד פועל להוצאת תנאים לרשיון עסק להובלת פסולת.

זיהום הים במי ביוב על-ידי ישראל

חבר הכנסת ח' רמון שאל את השר לאיכות הסביבה ביום י"א בכסליו התשנ"ח (10 בדצמבר 1997):

לאחרונה פורסם, כי ועדת מדינות הים התיכון לאיכות הסביבה מטעם האו"ם קבעה, כי ישראל היא מהמזהמות הראשיות של הים התיכון במי ביוב.

רצוני לשאול:

1. אילו צעדים ננקטים על-ידי משרדך לצמצום הזיהום על-ידי תחנות הכוח, הנחלים ומפעלי החמצון?

2. כיצד ייתכן שלא נלמד הלקח גם לאחר אסון הגשר, שבו נפגעו רבים מזיהום הירקון?

תשובת השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

המשרד פועל בכוח החוק למניעת זיהום הים ממקורות יבשתיים, לצמצום, ובסופו של דבר למניעת הזרמת שפכים לים בדרכים הבאות: צמצום ככל האפשר של היקף ההזרמות לים על-ידי בדיקת חלופות יבשתיות; התחברות למערכת הביוב העירונית או למאגר השקיה; צמצום פליטות המזהמים – הטכנולוגיה הטובה ביותר הישימה מבחינה כלכלית – על שפכי BAT על-ידי התקנת והפעלת המפעל; דרישה לשיפור מתמיד של מתקני טיהור שפכים ומציאת פתרונות יבשתיים מכל המזרימים לים; עיגון הדרישות בהיתרים וביצוע מעקב צמוד; מתן אפשרות הזרמה לים לשפכים המזיקים ליבשה ולא מזיקים לים, תמלחות; ביצוע הזרמות מאושרות דרך צינור מוצא ימי מוסדר, ולא בהזרמה פתוחה על החוף; דרישה לביצוע ניטור על איכות שפכים ו/או ניטור ימי; עבודה בשיתוף פעולה עם המחוזות ואיגודי הערים; עבודה בהתאם לקריטריונים בין-לאומיים מתקדמים ומחמירים. היקף הפעילות משתרע מראש-הנקרה עד אילת, לרבות ים-המלח וללא הכינרת.

עשרות שפכי תעשייה ושפכים עירוניים הופסקו או שופרו לרמות שאינן מזיקות לסביבה הימית. קיימים כמה מוקדי הזרמה וזיהום הים, כמו נחל-קישון במפרץ חיפה, אך גם אלה מטופלים עתה במסגרת החוק.

העברת הפסולת מאתר חירייה

חבר הכנסת ב' בן-אליעזר שאל את השר לאיכות הסביבה ביום כ"ה בכסליו התשנ"ח (24 בדצמבר 1997):

העברת הפסולת מאתר חירייה לאזור הדרום אמורה להיעשות על-ידי משאיות. העברת הפסולת במשאיות בכבישי ישראל מהווה סיכון תברואי וסכנה לנוסעים בכבישים. העברת הפסולת ברכבת יכולה להוות פתרון הולם לבעיות שצוינו, ואף לאפשר הגדלת ההכנסות לרכבת ישראל, שלפיתוחה השפעה חיובית על פיתוח התשתית הכלכלית של המשק.

רצוני לשאול:

1. מדוע הוחלט על העברת הפסולת במשאיות?

2. האם שקל משרדכם את האפשרות של העברת הפסולת ברכבת?

תשובת השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. העברת הפסולת מאתר חירייה לאזור הדרום החלה בחודש ינואר 1998. המשרד לאיכות הסביבה הכתיב את התנאים הסביבתיים להובלת הפסולת לרשויות אשר הוציאו מכרז בנדון. המכרז פורסם ברבים ואפשר הובלה הן ברכבת והן במשאיות. הזוכה נקבע על-ידי רשויות גוש-דן בהתאם למחיר הנמוך ביותר. במקרה הנדון – חברת הובלה במשאיות.

2. שינוע הפסולת לדרום באמצעות רכבת נבחן במשותף על-ידי המשרד לאיכות הסביבה ורכבת ישראל. על-פי נתוני רכבת ישראל, שינוע הפסולת לאתר דודאים לתקופת הביניים המקסימלית של עד שלוש שנים אינה מצדיקה את ההשקעות הנדרשות להובלת הפסולת ברכבת.

ביום 19 בינואר 1998 הוטל על שרי הממשלה הנוגעים בדבר לקדם בתוך שישה עד שמונה חודשים השלמת אישור תוכניות בנייה, הליכי רישוי והכשרה של אתר מרכזי לסילוק פסולת במישור רותם. בנוסף, הוחלט על הובלת הפסולת מגוש-דן לאתר מישור רותם באמצעות הרכבת.

אבק אסבסט באתר בניית "מדינת הילדים" בנהרייה

חבר הכנסת א' הירשזון שאל את השר לאיכות הסביבה ביום כ"ה בכסליו התשנ"ח (24 בדצמבר 1997):

עיריית נהרייה יזמה פרויקט – אתר שעשועים לילדים, "מדינת הילדים" – באתר קבורת אסבסט, שהוא חומר מסרטן.

רצוני לשאול:

1. מה הן הסכנות לפועלים העובדים באתר ולילדים שיגיעו בעתיד ל"מדינת הילדים"?

2. מה עושה משרדך למניעת הסכנות ולמניעת בנייה באזורי קבורה של אסבסט?

תשובת השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

עיריית נהרייה אכן יזמה הקמת מתקן שעשועים המכונה "מדינת הילדים" בשטח העיר נהרייה אשר גובל במפעל למוצרי אסבסט, "ישאסבסט" לשעבר – "איתנית" כיום.

1. הסכנות לעובדים כתוצאה מחשיפה לאסבסט בריכוזים חריגים מן התקן הן חמורות וכוללות להתבטא במחלות שונות, כגון אסבסטוזיס, מזוטליומה וסרטן. נושא זה הינו בסמכותו של משרד העבודה והרווחה.

2. ידוע לנו שמשרד העבודה מקפיד לעקוב מקרוב אם ציבור העובדים נוקט את הצעדים הדרושים, כגון שימוש במסכות ובבגדי מגן כדי למנוע את החשיפה המסוכנת, ובאותה עת מבוצעות בדיקות מעקב של ריכוזי סיבי האסבסט המסוכנים באוויר.

בקשר לפעילות העתידית ב"מדינת הילדים", המשרד מקפיד שכל הדרישות הסביבתיות הנאותות ילוו את הקמת הפרויקט. עם השלמת הבנייה יבדקו וייקבעו תנאי ההפעלה על בסיס המצב בשטח, לרבות ניטור הסיבים באוויר.

עם היוודע למשרדנו דבר העבודות, כונסה הוועדה הטכנית לאסבסט ולאבק מזיק והעבירה דרישות והוראות לביצוע לידי עיריית נהרייה. בהתאם לדרישות אלה, גם מונה מפקח מטעם העירייה בנושא אסבסט, והוא אחראי למהלך התקין של העבודות בשטח ולמילוי ההוראות המתקבלות מהרשויות.

לא ידוע לנו על בנייה שמתבצעת באזורי קבורה של אסבסט, מעבר לפרויקט הנ"ל. בכל מקום אחר באזור שבו יבקשו לבצע בנייה בעתיד, נדאג לביצוע הנחיותינו המקצועיות.

המצב בתחום נחל-קישון

חבר הכנסת ש' וייס שאל את השר לאיכות הסביבה ביום ד' בטבת התשנ"ח (31 בדצמבר 1997):

רצוני לשאול:

1. האם המשרד לאיכות הסיבה מודע למצב בשפך הקישון?

2. האם ניתן לכפות על איגוד ערים נחל-קישון את שינוי המצב?

השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

דווקא התשובה אליך קצרה, אז כדי למלא שתי דקות אני מקדים לחבר הכנסת ריבלין תשובה ואומר לו שבעניין הזה של תקשורת בין המשרדים – אני מטפל.

המשרד מודע למצב השפכים לאורך הירקון ובשפך. המשרד, עם רשות – – –

שבח וייס (העבודה):

הקישון.

השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

הקישון.

היו"ר ד' טל:

השאלתא מדברת על המצב בתחום נחל-קישון ולא נחל הירקון, כבוד השר.

השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

השאלה שלך, האם – – –

היו"ר ד' טל:

היא מדברת על הקישון.

השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

— — — והאם ניתן לכפות על איגוד ערים נחל-קישון את שינוי המצב. זאת השאלה. התשובה היא כזאת. המשרד מודע למצב השפכים לאורך הקישון ובשפך. המשרד, עם רשות הקישון מבצע פעולה תקיפה, נמרצת. נקבעו לוחות זמנים לעתיד הקרוב לחיסול מפגע השפכים של המפעלים, הרשויות והמוסדות לאורך הקישון.

לאחרונה הוקמה רשות נחל-קישון, יושב-ראש ההנהלה הוא מר עמרם מצנע, ראש העיר חיפה. הרשות פועלת כגורם סטטוטורי להכנת תוכנית-אב לשם הפיכת הנחל לאתר אטרקטיבי.

הייתי שם בסיור עם ראש העיר, מהגשר הטורקי והלאה, כלומר במורד הנחל, ויש תוכנית שהיא לשתי מטרות: 1. לטהר את הנחל; 2. ליצור לאורכו מעין גן אטרקטיבי. זה כבר מבוצע על-ידי בית-חרושת "נשר". נוצרו אגמים מעליית מי-תהום, והפכו אותם למשהו באמת יפה מבחינת הנוף ואפשרויות הבילוי של האנשים. אנחנו מודעים לזה.

שבח וייס (העבודה):

אני יכול לשאול שאלה נוספת?

היו"ר ד' טל:

מותר לך במסגרת דקה, חבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (העבודה):

קודם כול, אני מאוד מודה לשר על התשובה.

אדוני השר, יש כאן הזדמנות יוצאת מן הכלל ללכת כהוגן, קדימה ומהר, ברגע שראש עיריית חיפה, עמרם מצנע, מונה לתפקיד. הוא איש ביצוע ממדרגה ראשונה, וזה משתלב בתוכניות הפיתוח המדהימות שמתרחשות עכשיו בחיפה ובסביבה. במקום שאילתא נוספת אני מבקש משאלתא נוספת — הניעו את התהליך הזה. זאת חרפה של שני דורות. מדובר במקום עם פוטנציאל מדהים, שהיה כל כך מוזנח. יש לכם הזדמנות לעשות כאן דבר נפלא, ואני מעודד אותך לעשות את זה.

השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

תודה רבה. אין לי מה להוסיף.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה אדוני. אני מאוד מודה לשר החקלאות ופיתוח הכפר והשר לאיכות הסביבה.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, האם אפשר להביע משאלה?

היו"ר ד' טל:

בבקשה, אם זו משאלת לב.

שבח וייס (העבודה):

חיכינו עד שישוכפל החוק של חבר הכנסת עמיר פרץ. מכיוון שהוא שוכפל, האם אפשר להעלות אותו לדיון עכשיו?

היו"ר ד' טל:

אני איעתר לרצונו של אדוני ואעלה את זה לדיון עכשיו.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ד' טל:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת, בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה עתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 20), התשנ"ח-1998, שהחזירה ועדת הכנסת. תודה.

הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 20)

התשנ"ח-1998

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ד' טל:

אנחנו עוברים להצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 20), התשנ"ח-1998, קריאה שנייה וקריאה שלישית. הצעת החוק שוחררה מחובת הנחה על-ידי ועדת הכנסת. יציג את החוק יושב-ראש ועדת הכנסת, חבר הכנסת רפאל פנחסי. בבקשה, אדוני.

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבד להציג את הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 20), התשנ"ח-1998.

הצעת חוק זו נדונה בקריאה ראשונה ביום כ"ד בחשוון התשנ"ח, 24 בנובמבר 1997, והועברה לוועדת הכנסת להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. הצעת החוק מוגשת בצירוף ההסתייגויות לקריאה שנייה ולקריאה שלישית היום, ו' בשבט התשנ"ח, 2 בפברואר 1998. יוזם הצעת החוק הוא חבר הכנסת יוסי כץ.

אקרא את הצעת החוק: חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 20), התשנ"ח-1998.

תיקון סעיף 13א: 1. בחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, התשי"א-1951 (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 13א(ב), במקום "אם יש בעיסוק אחד מאלה:" יבוא "ולא יכהן כנבחר ציבור לפי סעיף 13א(1) אם יש בעיסוק או בכהונה כנבחר ציבור כאמור אחד מאלה:".

תיקון סעיף 13א: 2. בסעיף 13א לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (א) יבוא: "(א1) (1) הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו על חבר הכנסת המכהן שלא בתמורה כיושב-ראש נבחר של גוף ציבורי שהוא אחד מאלה: (א) ההסתדרות הכללית החדשה; (ב) הסתדרות העובדים הלאומית. (2) בסעיף קטן זה, "תמורה" – תמורה חומרית אחרת, לרבות העמדת משרד ושירותי משרד לרשות חבר הכנסת לצרכיו הפרטיים, ולמעט העמדת רכב לרשות חבר הכנסת.

הוספת סעיף 17: 3. אחרי סעיף 16 לחוק העיקרי יבוא: "נוקשות סעיפים 17. (א) אין לשנות סעיף זה וסעיפים 13א ו-13א1, אלא ברוב של חברי הכנסת. (ב) הרוב האמור יהא דרוש להחלטת מליאת הכנסת בקריאה הראשונה, בקריאה השנייה ובקריאה השלישית. (ג) לענין סעיף זה "שינוי" – בין מפורש בין משתמע".

כפי שאמרתי, יש כמה חברי כנסת שמסתייגים לשם החוק, וכן לסעיפים אלו ואחרים. משרד המשפטים הגיש הסתייגות בסעיף 3, מה שקראתי אחרי סעיף 16 – סעיף 17 – שהשינוי צריך להיות ברוב של 61 חברי כנסת. גם חבר הכנסת גפני הגיש הסתייגות בסעיפים אלה.

אני מבקש מאדוני היושב-ראש, כמובן אחרי שנשמע את הסתייגויותיהם של חברי הכנסת, לדחות את ההסתייגויות ולקבל את הצעת החוק כפי שהגישה אותה הוועדה בקריאה שנייה ואחרי כן בקריאה שלישית. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה. חבר הכנסת המסתייג הראשון הוא חבר הכנסת חגי מירום. בבקשה, אדוני. חמש דקות.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, חבר הכנסת רמון, תפוס את מקומך הטבעי בסיעת ש"ס ותן לדבר.

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

חגי מירום (העבודה):

לא יקבלו אשכנזי בש"ס, לשם שינוי?

נסים דהן (ש"ס):

עד שהוא לא צירף תמונה קיבלנו אותו. ברגע שהוא צירף תמונה – – –

היו"ר ד' טל:

האם אדוני יודע שמקומו הטבעי של חבר הכנסת רמון, בכיסא השלישי, הוא הכיסא שישב עליו דוד בן-גוריון?

חגי מירום (העבודה):

אין ספק שמבחינת שיעור הקומה שלו, חבר הכנסת רמון מתקרב מאוד לבן-גוריון.

חברי חברי הכנסת, הצעת החוק העולה כאן היום היא הצעת חוק שיש בה דבר שמקובל מאוד בפרלמנטים בעולם. בכל הפרלמנטים בעולם יש מנהיגי עובדים, והם גאוה לפרלמנטים. אם נדבר, למשל, על הפרלמנט הצרפתי, על הבונדסטאג בגרמניה, על הפרלמנט באנגליה, אנחנו מוצאים שם מנהיגי עובדים, שהם הנציגים הבולטים מאוד של עולם העבודה.

זה היה, חברי חברי הכנסת, הטעם להסכמתי לחרוג מההחלטה שלנו בנושא של כפל התפקידים ולאפשר אותו באופן מיוחד במינו ליושב-ראש ההסתדרות הכללית, ליושב-ראש הסתדרות העובדים, אשר מייצגים את העובדים ואת עולם העבודה בישראל.

אגב דיון בחוק עצמו העלה חבר הכנסת מאיר שטרית הצעה לשריין את החוק וליצור נוקשות שמחייבת שימוש או אפשרות של שינוי בסעיף ברוב של 61 חברי כנסת. סעיף נוקשות כזה הוא מאוד בעייתי. ובכל זאת חשבת, שיכול להיות שיש גם תרומה חיובית בכך שאנחנו קובעים, שאת הסעיפים הספציפיים של החוק, שקשורים בכפל עיסוק ובכלל בשאלות של עיסוק, יוכלו לשנות ברוב של 61 חברי כנסת, ועל-ידי כך ניתן יהיה לסכל מגמות שיש מעת לעת, לפרוץ מחדש ולתת לחברי כנסת לעסוק בעיסוק נוסף.

אני בסך הכול מברך על כך שהכנסת, בבגרות רבה, החליטה ללכת להרחבה מצומצמת מאוד, רק לנציגי עובדים, ואני קורא לכנסת לתמוך בחוק.

אני רוצה להעיר, שיש הסתייגות אחת של חבר הכנסת רומן ברונפמן ושל חברים נוספים, שלפיה תחילתו של החוק הזה תהיה בכנסת החמש-עשרה. זהו פטנט שאיננו מקובל עלי. בעצם, אם ההסתייגות הזאת תתקבל, נצטרך להיסוג מהחוק כולו.

אני מבקש מחברי הכנסת להתייחס לזה כך ולהדוף את ההסתייגות של חבר הכנסת ברונפמן ואחרים. כל דחייה לכנסת החמש-עשרה, כמוה כאילו אומרים שהבחירות הקרובות להסדרויות השונות כבר מחוץ לתמונה.

זו לא היתה כוונת המחוקק, ואני קורא לכנסת לקבל את החלטת – – –

מיכה גולדמן (העבודה):

חבר הכנסת ברונפמן לא נמצא כאן, גם ההסתייגות שלו – – –

חגי מירום (העבודה):

אבל, חבר הכנסת גולדמן, בנוסף על חבר הכנסת ברונפמן יש חברי הכנסת מאיר שטרית, זאב בוימ, נעמי בלומנטל, ראובן ריבלין, ויכול להיות שהם כן יהיו כאן, ואז זה כן יעלה. לכן אני ביקשתי מחברי הכנסת להדוף את הניסיון הזה לדחות לכנסת החמש-עשרה, כי זה כאילו לומר – אנחנו נגד הצעת החוק. תודה רבה.

הי"ר ד' טל:

תודה, אדוני. חבר הכנסת אורון.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני תמכתי בהצעת החוק הזאת גם בקריאה הראשונה וגם בדיונים בוועדה. אני חושב שיש מקום שבכנסת ישראל יהיו בדין ובמעמד שווה מי שעומדים בראשם של ארגוני עובדים.

אני מבקש להתייחס לאותו נושא שעלה במהלך דיוני הוועדה, והוא נושא שריון החוק, שקודמי חבר הכנסת מירום, כבר התייחס אליו. אני חושב שהיה טעם רב בדברים של נציגי הממשלה ומשרד המשפטים בוועדה, שהכנסת צריכה להימנע במידת האפשר, או להימנע באופן מלא, משריון חוקים שאינם חוקי יסוד. בוועדת הכנסת היה מוסכם על כל החברים שהשתתפו בישיבה, שאנחנו רואים בסעיף 17(א) בבחינת הוראת שעה, עד שוועדת הכנסת – ואני מקווה שיושב-ראש הוועדה, שלא נמצא כאן עכשיו, ייטול את היוזמה, ועדת הכנסת תשנה ותשריין את הפרק הזה במקום שראוי לשריין אותו, בחוק-יסוד: הכנסת. שם יש מקום לשריין אותו ב-61 חברי הכנסת, ולא לבצע את ההליך המאוד-בעייתי של שריון חוק ברוב מקרי, ועל-ידי כך בעצם לקבע אותו מעבר למה שאולי רצינו לקבע אותו.

לעומת זאת, אמרתי יותר מפעם אחת בדיוני הוועדה – העובדה שהכנסת תסגור את הפרצה האפשרית – – –

הי"ר ד' טל:

חברי הכנסת, חברי מפלגת העבודה, ידידי ממפלגת העבודה. חבר הכנסת רמון, אני מבקש. חבר הכנסת ריבלין, למה אתה מדיח אותו?

חיים אורון (מרצ):

העובדה שגם במהלך החקיקה בוועדה, גם במליאת הכנסת וגם בתקופה שהכנסת עסקה בנושא הזה, היו ניסיונות להרחיב את הפתח הזה ולהחיל אותו גם על ראשי ערים וגם על בעלי תפקידים נוספים – אני שמח שהיוזמה הזאת נדחתה על-ידי רוב גדול במליאת הכנסת, נדחתה על-ידי רוב גדול בוועדת הכנסת, ואני בטוח שהיא תידחה גם בעתיד, כי אני חושב שההחלטה שהתקבלה בכנסת הקודמת, שלא להתיר עיסוק נוסף לחברי הכנסת, היתה במקומה, ואני מקווה שההחלטה שנקבל כאן היום, בשום פנים ואופן לא תהווה פריצה של העיקרון הבסיסי הזה. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה. חברת הכנסת דליה איציק, הסתייגות אחת – היא איננה. חבר הכנסת רפי אלול, הסתייגות אחת – הוא איננו. ישנו? סליחה.

רפאל אלול (העבודה):

זו פעם שנייה שאתה עושה לי את זה.

היו"ר ד' טל:

סליחה, ידידי הטוב. אני סברתי לתומי שאנחנו כבר עוברים להצבעה.

משה גפני (יהדות התורה):

איזו הצבעה, מה הצבעה?

רפאל אלול (העבודה):

אתה רוצה הצבעה, אני יורד.

היו"ר ד' טל:

לא, אדוני, עם כל הכבוד, אדוני הגיש הסתייגויות. יש לך חמש דקות. בבקשה, אדוני, לא נקפח אותך.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, באתי לכאן כי יש ויכוח בתוך הבית הזה האם יש בכלל צורך בהצעת החוק הזו. אני אומר לכם, אמרתי אותם דברים בוועדת הכנסת, שחשוב מאוד שמנהיג פועלים יהיה חבר כנסת. יש לו רגישות, הוא יכול להלהיב את הבית הזה עם אותה רגישות, הוא יכול להסביר לציבור את הבעיות – – – חגי מירום, אני מנסה לשכנע אותך להצביע בעד.

היו"ר ד' טל:

חברי הכנסת, הואיל ונא בטובכם. חבר הכנסת פרץ, אפשר לבקש ששם יהיה שקט, כדי שאפשר יהיה לסיים?

רפאל אלול (העבודה):

זכור לנו בתקציב בשנה קודמת, כמה היתה חשובה הפעולה של חבר הכנסת עמיר פרץ בכנסת, אבל כמה היה חשוב ה"בקינג" שהוא הביא אתו מצד העובדים.

אני חושב שטוב שנאשר את החוק הזה כאן. אני גם חושב, שחברי חבר הכנסת מאיר שטרית, שאיננו כאן, טעה בגישה שלו לנסות בצבת הזה – כי העניין של כפל תפקידים עבר כאן, אושר בצורה שאושר; לדעתי, ניסו פעם אחת לתקן את זה, לא הצליחו, ואני חושב שהצבת הזה, שעל מנת לתקן 61 חברי כנסת – זה מיותר, לא במקום. אני מקווה שההסתייגות הזאת תיפול.

אני מציע לחברי, מאחר שאיני רוצה לגזול זמן, גם כהערכה לפועלו של עמיר פרץ כמזכ"ל ההסתדרות ולתרומה שלו לעובדים, חשוב שהפעם נצביע בעד – גם בשבילו וגם בשביל חבר הכנסת הירשזון. תודה.

היו"ר ד' טל:

סיעת ש"ס מקבלת את הצעתך.

חבר הכנסת זאב בוימ איננו. שלוש הסתייגויות. הוא לא נמצא. חברת הכנסת נעמי בלומנטל – גברתי, לך יש שלוש הסתייגויות.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אנחנו מסכימים להתחלף – – –

היו"ר ד' טל:

בבקשה, חבר הכנסת ריבלין. חברת הכנסת בלומנטל, את תהיי במקומו לאחר מכן, זאת אומרת תצטרכי לחכות.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ד' טל:

לא. לא תהיי אחריו. כשיגיע זמנו. גברתי מתחלפת אתו.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, הרשו לי קודם כול לקדם בברכה בשמכם את חברי משלחת מבריטניה, שהם מוזמנים של ממשלת ישראל ונמצאים כאן כאורחי משרד החוץ. הם חברי LFI-הפרלמנט מבריטניה, רובם חברי וחברות פרלמנטים חדשים, ואני מקדם אותם בברכה. הם כאן ביצע מולנו.

I AM WELCOMING YOU TO JERUSALEM AND I AM WELCOMING YOU ON BEHALF OF THE KNESSET AND THE MEMBERS OF THE KNESSET, THE CHAIRMAN AND THE SPEAKER גבירותי. האמת היא שאנחנו חשבנו, כאשר רבים ממצביעי הליכוד הצביעו בעד הרשימה החדשה ורבותי, האמת היא שאנחנו חשבנו, כאשר רבים ממצביעי הליכוד הצביעו בעד הרשימה החדשה שהיא הסתדרות חדשה, היו כאלה שהתפתו לחשוב – חבר הכנסת עמיר פרץ – שחברי הכנסת חיים רמון ועמיר פרץ באמת באים עם בשורה שהיא במידה רבה א-פוליטית והיא מבקשת לעשות שינוי בהסתדרות.

לא רק זאת, אלא אף זאת. לא זו בלבד שהם באו בבשורת ההתחדשות, אלא חברו אליהם חברינו הטובים, ממש שותפינו, אנשי ש"ס, וחבר הכנסת טל, שהוא יושב-ראש הישיבה, היה חלק מאותה סיעה נכבדה. היינו בטוחים, שכאשר אנחנו מדברים על איגוד מקצועי, אנחנו מדברים על איגוד א-פוליטי, שאין ולא יכול להיות חשש שמא אחד החברים בתוך אותם איגודים מקצועיים אינו מיוצג על-ידי אותו אדם.

לכן, בהחלט ראינו בהיגיון רב את חוק כפל התפקידים, לבל יהיה בפני עיוור מכשול, חס וחלילה, לבל תעמוד הדילמה בפני חברנו היקר, יושב-ראש ההסתדרות החדשה, חבר הכנסת עמיר פרץ – האם הוא מייצג את כלל העובדים במדינה, או שמא הוא מייצג רק אותם חברים שהם חברים במפלגת

העבודה. שהרי לא יעלה על הדעת שמאות ואלפים מחברי הליכוד שהאמינו – ויש כאלה, מה אני יכול לעשות, שעדיין מאמינים – שעמיר פרץ מייצג אותם כראש ארגון עובדים – – –

משה שחל (העבודה):

זה נכון, הוא מייצג אותם.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

ודאי, אין לי ספק כלל. כאשר השיקול שלו עומד לנגד עיניו, לא השיקולים הקואליציוניים והאופוזיציוניים, לא מעמדו המקרי כחבר בסיעת העבודה הוא הנותן, ולעולם לא יבוא בפניו איזה שיקול קל שבקלים ולא יעלה על דעתו – – – כן, חבר הכנסת וייס.

שבח וייס (העבודה):

אתה בירכת את המשלחת מאנגליה. אי-אפשר לשוחח אתם. אם יכולת לשוחח אתם, היית שומע איזה משקל אדיר יש אצלם לחברי איגודים מקצועיים, וזה פוליטי, רק פוליטי.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

בוודאי, אין כל ספק. קודם כול, אין לי ספק ביושר השלם של חבר הכנסת עמיר פרץ. יושרו של חיים רמון בא לידי מבחן ברור ומוצק כאשר הוא בא ואמר: "אני חזרתי לפוליטיקה האקטיבית, אני מתרחק מההסתדרות, כי שם אני לא יכול להיות שלם עם שני התפקידים, מבחינת השלמות הנפשית". עכשיו, עמיר פרץ, שהוא מנהיג פועלים אותנטי והוא בן-אדם – – –

יוסי כץ (העבודה):

אתה לא מדייק.

היו"ר ד' טל:

לא שהוא לא מדייק, הוא – –

עמיר פרץ (העבודה):

הוא חזר לשירות בממשלה, הוא לא עזב את הכנסת מעולם.

היו"ר ד' טל:

בהחלט, אדוני צודק, ההערה בהחלט במקומה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

בוודאי. האם אני מקבל פה הצהרה, חבר הכנסת עמיר פרץ, שאתה לא מועמד לשירות?

עמיר פרץ (העבודה):

אני יכול לתת הצהרה – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הרי אני רוצה שתהיה שר, אז איך אתה יכול למנוע ממני את הרצון שאתה תהיה שר?

עמיר פרץ (העבודה):

נתתי הצהרה, שכל זמן שאני לא אשקם את ההסתדרות, אני לא עוזב אותה. עשר שנים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

תשמע, חבר הכנסת עמיר פרץ, אני מוכרח לומר לך: כאשר חברים מצביעים בהסתדרות עובדים לאומית, הם יודעים בעד מה הם מצביעים. אין ויכוח בין ההזדהות המוחלטת של יושב-ראש ארגון העובדים, שהוא הסתדרות עובדים לאומית, ושם עומד אדם שהוא איש ליכוד בהגדרה, לבין עמיר פרץ, שפונה להמוני עמלי ישראל ואומר להם: רבותי, מעבר לכל שיקול פוליטי – – –

תראה את חבר הכנסת שחל איך הוא מסתכל עלי ברצינות. תראה – – –

יוסי כץ (העבודה):

אתה רוצה לשלול ממנו זכות לומר את דברו פה בכנסת?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

נס וחלילה, אני חושב שאולי יקים חבר הכנסת – – –

קודם כול אני לא חושב שיושב-ראש ארגון עובדים לא צריך להיות בכנסת.

יונה יהב (העבודה):

אני לא מבין את עמדתך.

עמיר פרץ (העבודה):

רובי, רובי.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מדוע אתה לא מבין את עמדתי? אם ההסתדרות החדשה היא קואליציה של כל מיני מפלגות, אשר ביניהן קיימים חברים שלא רצו להצטרף לאותו ארגון עובדים שהליכוד כליכוד, שהתנועה הלאומית – – – כתנועה לאומית – – –

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

– – – בטעות

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

בטעות, בוודאי. טעו לחשוב.

שבח וייס (העבודה):

רובי, תגיד לנו כמה קריאות ביניים אתה רוצה שנקרא לך.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הואיל שכך, עם כל ההערכה הרבה לחבר הכנסת עמיר פרץ ועם כל הרצון הטוב כלפי חבר הכנסת עמיר פרץ – יש לי הרושם, שאם אנחנו נאפשר לך להתמודד במסגרת מפלגת העבודה, והואיל וכוחך רב, בעיקר בגלל חברינו שמעלים אותך מעלה-מעלה, וכל פעם שמים בפניך מכשול שאתה עובר אותו בנקל, כאילו לא היה, ומירוץ המכשולים הזה הופך להיות למירוץ מכשולים שבו המנצח הוא ודאי, אני חושב שהתוצאה תהיה שמעמדך בתוך תנועתך יהיה כל כך גדול, שהרי בסופו של דבר אתה תהיה מועמד לשר.

היו"ר ד' טל:

אז מה החשש?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אם תהיה מועמד לשר, עוד הפעם נימצא חסרים, עוד פעם תתפטור, ואז יבוא אחר, וחוזר חלילה. האם אנחנו נשתמש בארגון עובדים ובכפל תפקידים כדי שאדם יעלה מעלה-מעלה כך?

לכן אני רוצה לומר: באופן אישי אני חושב שחברי הטובים הנמצאים בראש ההסתדרות, וגם בראש ההסתדרות העובדים הלאומית, מן הראוי שייצגו את העובדים כאן. אבל, הואיל והתנועה שבה משמש חבר הכנסת הירשזון אין בינה לבין הליכוד שום ניגוד אינטרסים בכל מה שקשור לשומרי אמוני ארץ-ישראל, כי בעוונותינו – – –

רפאל אלול (העבודה):

– – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לא, לא. אני יכול עוד להבין את כפל התפקידים שהוא עניינה של תנועתי – האם אנחנו רוצים בתוך התנועה – – –

רפאל אלול (העבודה):

להיפך – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

יש פה שתי מאטריות שונות בתכלית. אחת, זה הרצון שלנו לא לראות, למשל, ראשי ערים שיהיו כאן גם חברי כנסת, משום שראש עיר יש לו כל כך הרבה עבודה בעירו, שטוב יעשה אם לא יבזבז את זמנו כדי לבוא הנה להצבעות.

יונה יהב (העבודה):

יש ניגוד אינטרסים, חבר הכנסת ריבלין.

קריאות:

– – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אבל יש גם מישור המדבר על אותו מצב, שבו – – –

היו"ר ד' טל:

חברי הכנסת – – –

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

– – –

יצחק כהן (ש"ס):

למזכיר ההסתדרות אין – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

יש לי 15 דקות.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת ריבלין, רק שנייה, אני חושב שאני צריך להבהיר דבר מה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

בבקשה, אדוני.

היו"ר ד' טל:

לחבר הכנסת ריבלין יש שלוש הסתייגויות. אשר על כן יש לו 15 דקות.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לא, אני לא אשתמש בכולן.

יצחק כהן (ש"ס):

— — —

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

— — —

היו"ר ד' טל:

כרגע עברו שבע דקות. בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני רוצה לומר רק – – – כן, חבר הכנסת פרץ, בבקשה.

עמיר פרץ (העבודה):

אם אתה לא יודע, היתרון של מנחם בגין היה, שגם הוא – – –

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

כל הסתייגות זה שלוש דקות.

עמיר פרץ (העבודה):

– – – כל העם – – – שייך למפלגה – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אין על זה ויכוח. חבר הכנסת פרץ, קטונתי מלהשתוות בכלל, או לעמוד כאן ולחקות את מנחם בגין, שכן כישורי אינם מגיעים כדי האפשרות אפילו לעלות ולהגיע לקצה המדרגה הזאת, לא על ידו. אני רוצה רק לומר לך, שמנחם בגין היה אומר: כאן מדובר בדמות שאיננה שנויה במחלוקת. אני אומר לך: אתה דמות – – – כרגע אנחנו נתמודד על הנושא הזה, ואם אתה תהיה חבר במפלגת העבודה או מועמד מטעמה לכנסת, ולאחר מכן כמובן לשירות, ומעלה-מעלה, אנחנו נימצא בדילמה איך לומר לחברינו: הצביעו בעד פרץ.

יש מאטריה אחרת לגמרי, מישור אחר לגמרי, שבו אנחנו עוסקים בזה בתוך המפלגות עצמן. יש מפלגה שאומרת: לא יכול להיות כפל תפקידים, יש מפלגה שאומרת: להיפך, רצוי גם רצוי שנציגנו במערכת העובדים יהיה גם נציגנו בכנסת. כך היה אצלנו כאשר חברנו שמאי היה ראש הסיעה של הליכוד בהסתדרות. יש כאן דילמות. אני רק בא ואומר: ייתכן מאוד שהדילמות האלה צריכות להתחיל אחרי לכתו של פרץ, לא מההסתדרות, אלא אחרי לכתו של פרץ מההסתדרות לממשלה. כי הרי פרץ עומד נגד שר בממשלה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ריבלין.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לכן, אני הייתי מציע לקבל את ההסתייגות שלי ולומר, שאם אנחנו רוצים לדבר על איזו מגמה לאפשר כפל תפקידים, כאשר מדובר באדם שנמצא במערכת הפוליטית הכפולה, טוב נעשה אם נעשה זאת בידיעת המצביעים עצמם.

היו"ר ש' וייס:

אפשר לומר, שלגבי חבר הכנסת פרץ אתה נוהג כבית שמאי ולגבי הירשזון – כבית הלל. נכון?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מוכרח להודות, אדוני, הכיתי.

יצחק כהן (ש"ס):

אפשר להצביע בעד לקבל את ההסתייגויות.

נסים דהן (ש"ס):

בעד לקבל מה שאתם רוצים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אנחנו נמצאים פה – – –

היו"ר ש' וייס:

האם אני יכול לפנות אליך בשם העם שנקצר?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

בשם העם אני מודה לאדוני על כך שאפשר לי לדבר, והנה אני מחזיר חמש דקות ליושב-ראש על מנת שאנשים אחרים גם הם יוכלו לקצר.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מאוד מודה לחבר הכנסת ריבלין.

נסים דהן (ש"ס):

— — — לעבודה.

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת נעמי בלומנטל, יש לך שלוש הסתייגויות. רגע, סליחה, אני טעיתי, חברת הכנסת בלומנטל, אני מתנצל בפניך, כי לפניך ישנו חבר הכנסת ברונפמן. הוא כאן? לא. אז חבר הכנסת גפני יהיה לפניך, נעמי.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לא, גפני גם הסכים.

היו"ר ש' וייס:

הוא הסכים, טוב. חבר הכנסת גפני, תן לחברת הכנסת בלומנטל. יש לך שלוש הסתייגויות, אבל, שוב, בשם אותו עם אנחנו מבקשים רחמים וקצת קיצור, בשם חברי שתי ההסתדרויות.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מוכרחה לומר — — —

היו"ר ש' וייס:

רגע, רגע, חברים.

קריאה:

מה קורה פה, נו באמת.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנא תאפשרו לחברת הכנסת נעמי בלומנטל לתמצת את עיקרי דבריה.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מוכרח לומר, לצערי הרב, הכנסת מתגלה לא אחת לא במיטב פניה, וזה אחד החוקים שאני מתביישת שהכנסת מעלה אותם. הכנסת החליטה שהיא נגד כפל תפקידים. בא חבר כנסת מאוד מכובד, אני לא מורידה מערכו, ואומר: אני, חוק פרטי בשבילי, בבקשה לחוקק, במקרה הזה יכול להיות כפל תפקידים. למה? תירוצים מתירוצים שונים. באים ידידיו, ואני מכירה מה זה כוח פוליטי ומה זה פחד בתוך מערכות בחירות ופריימריס, זה מצב קשה מאוד, וצריך את כל הקולות.

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה. אני אאפשר לך מייד, דוד.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

שנייה, דוד.

באים חברים פה, חברי כנסת, אולי מכובדים ואולי פחות, מכיוון שהם פוחדים מהכוח – – –

משה שחל (העבודה):

כל חבר כנסת מכובד.

היו"ר ש' וייס:

אין דבר כזה, חברת הכנסת בלומנטל. כל חברי הכנסת שווים.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

— — — פוחדים מהכוח הפוליטי שיש להסתדרות ולעומד בראשה, ומצביעים כאיש אחד, גם אם העמדות שלהם שונות לחלוטין. אם אנחנו מוכנים כאן לאפשר כפל תפקידים, בואו נפתח לכפל תפקידים. למה לא ראשי רשויות, שמייצגים ציבור רחב, וחלק מהם מייצגים ציבור לא פחות גדול מציבור העובדים שמייצג חבר הכנסת עמיר פרץ? ואגב, הוא לא מייצג את כל ציבור העובדים. יש הרבה עובדים שמיוצגים על-ידי אנשים אחרים, ויש כאלה שמדוכאים ולא מיוצגים כלל. באים לכאן ועושים חוק פרטי לחבר הכנסת עמיר פרץ. חד-משמעית.

כל הכבוד, אני מוכרחה לומר, שבן-אדם כמוהו, ועם כל הכבוד, מצליח שיהיה לו כוח פוליטי כזה. אני ממש מורידה בפניך את הכובע.

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

קובע שאין לך.

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת בלומנטל, יש לנו הרבה זמן, אני לא אפגע בזמנך. האם תרשי לחבר הכנסת דוד טל לשאול אותך שאלה?

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

בבקשה.

דוד טל (ש"ס):

גברתי, אולי תסבירי מדוע כן נראה לך שיושבת-ראש "נעמת", למשל, תוכל להיות גם יושבת-ראש "נעמת" וגם חברת כנסת? ולמה זה יימנע מיושב-ראש ההסתדרות?

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

קודם כול, יש הרבה מאוד ארגוני נשים. אולי אדוני, חבר הכנסת המכובד דוד טל, לא יודע. יש "אמונה", יש ויצ"ו, יש נשות חרות, יש אנל"י – ארגון נשים ליברליות, ויש עוד הרבה מאוד ארגוני נשים. אדרבה, אני מוכנה להעביר כאן חוק, שכל ראשי ארגוני הנשים, כל הנשים – – –

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אין חוק שמונע מהן.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

נכון. אדרבה, תהיינה כאן בכנסת יותר נשים שתייצגנה.

רן כהן (מרצ):

הן יכולות.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

הן יכולות. אני בעד זה. אבל אני גם רוצה שיבחרו בהן. אני מבקשת, אני פונה אל חברי הכנסת, אנא תבחרו בהן, ואז אני אתמוך בהצעת החוק הזאת גם כן. אני מוכנה. אני עושה אתכם עסקה. אני אתמוך בחוק הזה, אם כל ראשי ארגוני הנשים תהיינה כאן בכנסת. אני מפנה את המקום.

רן כהן (מרצ):

חברת הכנסת בלומנטל, אנחנו בחברות טובה. מה הבעיה? הבעיה היא, שבמשק קיימים שני גופים עיקריים חוץ מהממשלה: ארגון העובדים וארגון המעסיקים. אין בחוק איסור על ארגון המעסיקים שבראשו יכהן חבר כנסת, אך נכנס התנאי שראש ארגון העובדים לא יהיה בכנסת.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

אבל יכול להיות שאנחנו צריכים להרחיב את החוק מבחינת איסור כפל תפקידים. מה אנחנו עושים כאן? – עושים את ההיפך. אנחנו בעצם באים, ובמקום להפוך את החוק ליותר ענייני – כי הרי מה רצינו? אגב, לא הייתי חברת כנסת כשחוקק החוק הזה, אבל מה רצינו לבוא ולומר? – שחבר הכנסת

ייתן את כל כולו כאן לעבודת הכנסת, כאשר הוא מייצג ציבורים שונים. כל אחד מאתנו מייצג. בעצם שללנו את האפשרות מחברי כנסת, והיו כאן חברי כנסת ידידים טובים שלי, שהיו ראשי רשויות, והיו צריכים לוותר על התפקידים שלהם כראשי רשויות על מנת להיות כאן חברי כנסת, והם בחרו את זה לעומת זה.

אני חושבת, חבר הכנסת עמיר פרץ, עם כל הכבוד, אם היית נאמן לעצמך ונאמן לעקרונות שלך ולערכים שבעצם הביאו כאן בכנסת להצבעה גורפת בנושא שלא יהיה כפל תפקידים, היית בא, כמו שעשה בזמנו רוני מילוא, שבא ואמר: אני רוצה להקדיש את כל כולי או לעירייה או לכאן, לכנסת. הגוף שאתה עומד בראשו הוא גוף באמת גדול ורחב. אנחנו שומעים על תקציבי ענק. אני מוכנה, גם מבחינת כסף, אדרבה, שהכנסת תשלם את המשכורת, והסתדרות לא תשלם לך, כי אני רואה שיש גירעונות אדירים. אני לא רוצה להרבות בגירעונות.

הייתי מצפה שאתה תאמר: או-או. מבחינת ייצוג עובדים כאן, תאמין לי, אנחנו נהיה מוכנים, אני בטוחה שחלק גדול מאתנו, לייצג גם את העובדים ואת העובדות, ולא רק את הארגונים החזקים, את ארגוני העובדים, אלא גם את החלשים יותר, את דורשי שכר המינימום ועוד כהנה וכהנה.

רן כהן (מרצ):

גורלם של העובדים שהוא מנהיג נקבע כאן.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פנחסי, תעזור לי שם. חברים, אנחנו לא בקריאה טרומית ולא בקריאה ראשונה של החוק. היא מוצתה. אנחנו בהסתייגויות בקריאה שנייה ושלישית. אני ממשיך ברוחו הטובה מאוד של חברי דוד טל, פה ושם מאפשר. אני אנהג כמוהו. אתן, אבל לא אפריז. כי אנחנו רוצים גם לסיים, כדי שעד הבחירות להסתדרות החוק יהיה מוכן. יש לנו כוונה לסיים.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

הוא כבר מוכן. הצביעו בשביל כל הקיצורים האפשריים.

היו"ר ש' וייס:

הבטחת לנו שתהיי תמציתית. את לא חייבת למלא את זה.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

בהחלט. חבר הכנסת עמיר פרץ, יושב-ראש ההסתדרות, רוצה לשאול שאלה. אולי כבודו מרשה לו לשאול?

היו"ר ש' וייס:

אני מרשה לו לתת תשובה. לא שאלה.

עמיר פרץ (העבודה):

חברי יודעים שהייתי ראש רשות ולפני שהיה חוק בכנסת התפטרתי מעצמי.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

אל תאמר ששיבתך מביישת את נעורייך, שלא נבין משהו הפוך.

עמיר פרץ (העבודה):

יש הבדל בין מצב שבו יושב-ראש ארגון תעשיינים, על-פי החוק, יכול להיות חבר כנסת, ויושב-ראש ארגון עובדים לא יכול להיות.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת עמיר פרץ, תאמין לי שהנושא מוצה.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

אני יודעת את כוחו של כוח פוליטי, אני יודעת להעריך את זה. אני מתביישת בחוק הזה, ואני מוכרחה לומר, שכוח פוליטי סנוור את עיניהם ואת שאר חושיהם של חברי הכנסת. אבל זה כוחה של פוליטיקה, וכך הדברים הולכים, לצערי, וחבל. אם זה כך, אני בעד, והגשתי על כך הסתייגות – אני לא בטוחה שהיא נכנסה, כי זה היה באיחור – שלפיה גם ראשי הרשויות יוכלו להיות חברי כנסת. זו המסקנה שלי. תודה.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אין פרלמנט בעולם – אני מודיע לכם ממש מתוך ידיעה – שמונע באמצעות חוק ממנהיגי פועלים ואיגודים מקצועיים להשתתף בו. מי שחוקק את החוק הקודם פשוט נפל על הראש.

רן כהן (מרצ):

להיפך, אדוני היושב-ראש, במדינות אחרות תומכים בזה.

היו"ר ש' וייס:

אין דבר כזה. הנה היו פה עכשיו מאנשי ה"לייבור". כולם ראשי איגודים מקצועיים. אבל – אין דבר.

עכשיו חבר הכנסת משה גפני. בבקשה.

רן כהן (מרצ):

כמה יש עוד?

היו"ר ש' וייס:

מה אני יכול לעשות? תאמין לי, אם הם ירצו למצות את רשות הדיבור שלהם, אנחנו לא נספיק לחוקק את החוק עד ליום הבחירות להסתדרות. כולם הבטיחו לקצר, אבל בהשראת האווירה פה, שהתחממה קצת – – –

משה גפני (יהדות התורה):

לא, אני לא הבטחתי.

היו"ר ש' וייס:

לא, אתה לא.

חבר הכנסת גפני, יש לך שתי הסתייגויות. לרשותך, עשר דקות.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני הייתי ועודני נגד זה שחברי כנסת יעסקו בעיסוק נוסף. חברי הכנסת חייבים להקדיש את זמנם למען ציבור שולחיהם, והם צריכים להתרכז בעבודתם הפרלמנטרית.

אף-על-פי-כן אני סבור, גם משום שאני מכיר את חבר הכנסת עמיר פרץ, וכמובן גם משום שאני מכיר את חבר הכנסת אברהם הירשזון, ואני חושב שתרומתם לעבודת הכנסת חשובה – אבל בואו נודה כולנו על האמת, שהחוק הזה הוא חוק ייחודי, והוא אף מנוסח בצורה כזאת. הוא אומר – – –

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

— — —

משה גפני (יהדות התורה):

הוא חוק ייחודי. מותר לעשות פעם חוק ייחודי. הוא חוק עבור חבר הכנסת עמיר פרץ, שהוא יושב-ראש ההסתדרות, וגם עבור חבר הכנסת הירשזון, שנהנה בבחינת טוב לצדיק וטוב לשכנו.

אופיר פינס-פז (העבודה):

הוא צדיק גדול.

משה גפני (יהדות התורה):

אני רוצה לספר לכנסת מה קרה מאחורי הקלעים בחוק הזה. בא חבר הכנסת מאיר שטרית והודיע שהוא מתנגד לחוק בכל תוקף. באו מפלגת העבודה ומרצ, והאמת היא שאני די הסכמתי אתם – מוכרחים להעביר את החוק הזה.

עמיר פרץ (העבודה):

וש"ס.

משה גפני (יהדות התורה):

כן, וש"ס. ביחס לש"ס לא כל כך שמת' לב, אבל עכשיו אני רוצה לדבר על מפלגת העבודה ומרצ. חבר הכנסת שטרית התנה תנאי, שכל חברי הכנסת האחרים, אם הם רוצים להיות ראשי ערים, זה יכול לגרוף ויכול להוות פתח שבו יטענו: אם יושב-ראש ההסתדרות, אז למה לא ראש עיר? – אף-על-פי שההבדל הוא כבין שמים וארץ.

באופן ענייני אמר חבר הכנסת מאיר שטרית: אני מתנה את העברת החוק בכך שיהיה בו סעיף, שכדי לשנות את החוק לגבי חברי הכנסת שהם ראשי ערים, יצטרכו רוב של 61 חברי כנסת. אמר נציג משרד המשפטים בוועדת הכנסת, עורך-הדין שופמן, שקרא מספרו של נשיא בית-המשפט העליון כבוד השופט אהרן ברק, שברוב רגיל לשריין – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גפני, אפשר לעשות דירוג: ראש עיריית ירושלים – 80, ראש עיריית תל-אביב – 70, חיפה – 60 ובני-ברק – 30.

משה גפני (יהדות התורה):

הוא אמר, שכאשר הכנסת מקבלת חוק ברוב רגיל, כפי שהולך לקרות כאן עכשיו, והוא משריין חוק אחר ברוב של 61, החוק הזה לא תופס. כך כותב נשיא בית-המשפט העליון בספרו, ואני חושב שהוא צודק לחלוטין. אני רק רוצה לומר לכם בהערת אגב, שאני לא מבין את כבוד נשיא בית-המשפט העליון, שהרי הוא מדבר על המהפכה החוקתית שנעשתה במדינת ישראל על-ידי חקיקת חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו וחוק-יסוד: חופש העיסוק, שאין אפשרות לשנות אותם אלא ברוב של 61, כאשר החוקים הללו עברו ברוב רגיל. זו סתם סתירה בדבריו של כבוד נשיא בית-המשפט העליון, איך הוא מסתמך על המהפכה החוקתית של מדינת ישראל, כאשר החוקים שעליהם הוא מסתמך כל הזמן התקבלו ברוב רגיל ואין דרך לשנות אותם אלא ברוב מיוחס. את זה אני לא מבין, ונשאר את זה להזדמנות אחרת.

אבל, אני שואל את מפלגת העבודה ואת מרצ: הרי אתם נגד סעיף 3 האומר שכדי לשנות את החוק בכל מה שקשור לעיסוקים נוספים של חברי כנסת, מלבד יושב-ראש ההסתדרות, צריך רוב של 61. זה היה התנאי שסחט מכם חבר הכנסת מאיר שטרית, ואתם נסחטתם. זה שינוי דברים שנוגעים לנושאים חוקתיים, מהותיים, בעבודה המשפטית שכבוד נשיא בית-המשפט העליון אומר שזה לא חוק, ואתם נסחטתם רק מפני שאתם רוצים שעמיר פרץ יהיה יושב-ראש ההסתדרות. ואני מסכים אתכם שהוא צריך להמשיך להיות יושב-ראש ההסתדרות וחבר הכנסת.

יש אצלנו מושג – לא תהא כוהנת כפונדקית? אדוני היושב-ראש, אני אומר, שבדברים מהותיים של העם היהודי, כמו שבת, כשרות, כל הדברים הללו שהם ביסוד קיומנו, עם כל הכבוד למהפכה החוקתית, אי-אפשר לפגוע בקודשי האומה. אתם תמיד קופצים וצועקים: איך אתה אומר דברים כאלה?

ועכשיו, כדי שעמיר פרץ יהיה חבר כנסת, ואני מסכים שהוא צריך להיות חבר כנסת, אתם משנים סדרי בראשית בכל הנושא החוקתי ואפילו לא מסמיקים. חבר הכנסת מאיר שטרית סחט, אתם

נסחטתם, שמתם ללעג ולקלס את נשיא בית-המשפט העליון כבוד השופט אהרן ברק, הפכתם את כל המהפכה החוקתית שעליה הוא מדבר. מדוע? לא בגלל קודשי האומה, לא בגלל שבת, לא בגלל כשרות, לא בגלל נישואין וגירושין, לא בגלל הדברים החשובים ביותר לעם היהודי, אלא בגלל דבר פרסונלי, שאני תומך בו, ואני חושב שהוא צודק. אבל לעשות מהפכה חוקתית כזאת? מה תענו לי, חבר הכנסת רן כהן – – –

רן כהן (מרצ):

תאמין לי שזה יהיה תענוג לשמוע אותך מדבר כך על השופט ברק בכל הסעיפים שהזכרת – נישואין, גירושין – – –

משה גפני (יהדות התורה):

אני תמיד אומר כך. חבר הכנסת רן כהן, אני אומר את זה בפני כל עם ישראל. אני מכבד את השופט אהרן ברק על השכלתו. אני בקשר אתו. הוא איש ידען, הוא משכיל, אני מאוד מכבד אותו. יש לי אתו חילוקי דעות מהותיים בנושאים של השקפת עולם. זה מותר. ודאי שמה שהוא יאמר על נישואין וגירושין, אם זה לא יהיה על-פי ההלכה היהודית, אני חולק עליו. אז מה?

רן כהן (מרצ):

— — —

משה גפני (יהדות התורה):

לא, אני לא מבקר אותו עכשיו. להיפך, עכשיו אני אתו. בגלל מה שהשופט אהרן ברק כתב בספרו, הממשלה ואני הגשנו הסתייגות, אנחנו לא מסכימים לזה. לא הממשלה מסכימה ולא אני מסכים.

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

— — —

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני יושב-ראש ועדת הכנסת, אני מדבר על עיקרון, ואני רוצה להזכיר לחברי הטובים במפלגת העבודה ובמרצ, כאשר ידברו על מהפכה חוקתית ועל חוקי יסוד, וכאשר יהיה למשל חוק-יסוד: חופש העיסוק, שעבר בתמיכתנו, וידברו על ייבוא בשר טרף שזה נגד חוק-יסוד, ואיך אפשר לפגוע בחוק-יסוד, אני אזכיר להם את חוק עמיר פרץ, ואני אומר להם: לא תהא כוהנת כפונדקית? לא יכול להיות

שבנושא פרסונלי משנים דברים שהם במהות החוקתית של מדינת ישראל, בנושא המשפטי העליון ביותר.

תארו לכם שבשעת ההצבעה – הרי יכול לקרות דבר כזה שיישארו שני חברי כנסת, תהיה תוצאה של שניים נגד אחד, וכדי לשנות את החוק יצטרכו 61. איך עולה על הדעת דבר כזה? איך אפשר לפגוע כך בנשיא בית-המשפט העליון, שאומר שזה לא חוק?

גם אותו אני לא מבין. הרי גם חוקי היסוד התקבלו כך.

חיים אורון (מרצ):

— — —

משה גפני (יהדות התורה):

זה אני. אמרתי לחבר הכנסת רן כהן – — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גפני, יש לי הרושם שחלק מחברי הכנסת לא ירדו לסוף דעתך. זה אחד הנאומים הביקורתיים ביותר ששמעתי נגד השופט ברק. הם פשוט לא תופסים את הטון שלך. בבקשה.

משה גפני (יהדות התורה):

חבר הכנסת חיים אורון, אמרתי שלא תהיה טעות. היושב-ראש העיר את תשומת לבך לעניין ולא הקשבת. אני אומר שאני מכבד מאוד את כושרו ואת יכולתו. אני אומר את זה באופן אמיתי, ותמיד. יש לי אתו חילוקי דעות בנושאים של השקפת עולם, אבל מה שהוא אמר ומה שהוא כתב בספרו, וזה נכון חוקתית מכל בחינה אפשרית, וגם ציבורית – נכון שאי-אפשר להעביר חוק ברוב של כמה חברי כנסת ואחר כך לשנות אותו ברוב מיוחס. אבל אמרתי שהמהפכה החוקתית שעליה מדבר נשיא בית-המשפט העליון אהרן ברק התקבלה ברוב רגיל. על איזו מהפכה חוקתית הוא מדבר?

אבל אתם, חברי הכנסת ממפלגת העבודה וממרצ, מה תענו לי כשאומר לכם, לא תהא כוהנת כפונדקית? קודשי האומה מול עמיר פרץ – שאני אתמוך בו. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. זו אחת הדוגמאות לכך שכאשר יקראו את הפרוטוקול לא ירדו לסוף דעתו. אבל לו כתבו את הפרוטוקול עם תווים, היו יורדים לסוף דעתו.

חבר הכנסת מאיר שטרית, ואחריו – חבר הכנסת עמיר פרץ. לאחר מכן נעבור להצבעה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני יודע שלחוק הזה יש רוב בכנסת, לפי מספר חברי הכנסת הנוכחים פה ולפי אלה שלא נוכחים, ואין לי אשליה שהחוק הזה ייפול. אני אומר את זה בצורה מפורשת, ואני מניח שאף אחד פה לא מודאג שמא החוק לא יעבור, אבל עליתי לומר דברים גם לכם וגם לפרוטוקול, כדי שלא ייאמר שלא נאמרו.

אני מתנגד לחוק הזה, זה חוק שאסור היה שיחוקק בכנסת, לא משום שאני חושב, חלילה, שחבר הכנסת עמיר פרץ לא ראוי להיות חבר הכנסת; להיפך, אני חושב שהוא אחד מחברי הכנסת הטובים שלנו. אלא שבכנסת הקודמת עברנו את כל המהלך של החקיקה, שפירושה היה הרחקת כל בעלי כפל התפקידים, לא רק נבחרים אלא גם בעלי מקצועות חופשיים, כמו עורכי-דין, רואי-חשבון, ראשי ערים שהתפטרו מהכנסת בגין החוק הזה, שורה של אנשים.

להזכיר לכם, היו שני מרכיבים מרכזיים בחקיקה הזאת: אחד – לנקות את הכנסת ממצב שבו חבר כנסת יעסוק בחלטורות אחרות, כדי שיהיה בכנסת מאה אחוז של זמנו. לזכותו של חבר הכנסת פרץ – הוא לא נמנה עם אלה שלא באים לכנסת. הנושא השני, שאיננו חשוב פחות – ניגוד אינטרסים בין התפקיד שממלא חבר הכנסת מחוץ לכנסת – – –

רן כהן (מרצ):

מבחינת הטוהר.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אמת, המשמעות ברורה, חבר הכנסת רן כהן, אף אחד מאתנו לא תמים. אילולא ה"קייז" הזה, הנושא לא היה עולה. חבר הכנסת רן כהן, תסכים אתי שאילולא היה עמיר פרץ היום יושב-ראש ההסתדרות, החוק הזה לא היה עולה בכנסת; מאה אחוז. עובדה שבכנסת שעברה הצבעת יחד אתי, הצבענו 50 נגד 1 בעד החוק הזה.

רן כהן (מרצ):

תאר לך שאתה היית יושב-ראש הסתדרות.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

הייתי עוזב את הכנסת. אני חושב שצריך לעזוב – – –

רן כהן (מרצ):

הרי אין מקום שבו קובעים את תנאי העבודה של העובדים יותר מאשר הכנסת. אתה לא מוכן – – –

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

להסתדרות יש נציגות בכל ועדות הכנסת, הם נמצאים בהן. יש משא-ומתן ממושך עם הממשלה, עם שר האוצר, באופן שוטף, גם בלי להיות חבר הכנסת, יותר מאשר לך ולי כחברי הכנסת. אתה רוצה להגיד לי שחבר הכנסת פרץ לא יכול היה לנהל משא-ומתן עם שר האוצר איך שהוא רוצה ומתי שהוא רוצה? מה שאתה לא יכול לעשות כחבר הכנסת הוא כן יכול. לכן, הנציגות של העובדים קיימת, יש לה כוח משלה שאי-אפשר להתעלם ממנו, ולכן הנוכחות בכנסת איננה תורמת לעניין הזה.

אני רוצה לומר, שאף שיכולתי לעכב את החקיקה, בצורה הוגנת אני לא עושה זאת, משתי סיבות. האחת – בזה אני עונה לחבר הכנסת גפני – לא, חלילה, מסיבה של סחיטה. התרעתי בפני חברים, גם חברים ממפלגת העבודה, שפריצת החוק על-ידי מקרה אחד עלולה ליצור פרצה גדולה בחוק הזה, ובעקבות העניין של יושב-ראש ההסתדרות מחר ירצו בזה גם ראשי ערים, וגם אחרים ירצו להיכנס. לכן הצעתי להכניס לחוק סעיף שיבטיח נוקשות, וכך לא יהיה אפשר לשנות מחר את החוק בקלות.

משה גפני (יהדות התורה):

זה בחוק-יסוד: הכנסת.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

סלח לי, זה לא עניין של סחיטה, זה על דעתם של החברים. בצדק אנחנו רוצים למנוע שהחוק הזה ייפרץ שנית. גם אם החוק הזה עובר ויושב-ראש הסתדרות יכול להיות חבר הכנסת, אנחנו רוצים שבעתיד לא יבואו אחרים בעקבותיו. אם יבואו – יהיה צורך ברוב מיוחס כדי שנדע – – –

משה גפני (יהדות התורה):

למה הממשלה מתנגדת?

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

הממשלה מתנגדת לחוק מאותה סיבה.

משה גפני (יהדות התורה):

לא, רק לסעיף הזה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

הממשלה לא מתנגדת לסעיף הזה.

משה גפני (יהדות התורה):

כן, כן.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

כתוב.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת גפני, אתה ראית? הממשלה לא מתנגדת, משרד המשפטים מתנגד.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

מה, זה לא ממשלה? זו ממשלה אחרת?

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

משרד המשפטים מתנגד מסיבותיו הוא. חבר הכנסת גפני, בניגוד לציטוט שלך, הסעיף שהוכנס לחוק הזה נכתב על דעתו של היועץ המשפטי לכנסת, שאמר כי למרות חוות דעתו של חשין כבר יש תקדים

בכנסת לחקיקה כזאת ואין פה שום פריצה של שום דבר. אלא מה? למישהו לא נוח שהכנסת תופסת עצמאות ומחליטה ליצור נוקשות מסוימת בחוק מסוים. זה לא עניין של סחיטה, להיפך.

משה שחל (העבודה):

איפה ההגינות – – – מ-61 קובע שהכנסת – – – רק ברוב של 61.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת שחל, גם על זה ניתנה הדעת בוועדה, והיועץ המשפטי של הכנסת אמר שאפשר ויש לזה תקדים.

משה שחל (העבודה):

תקדים עקום בחוק-יסוד: הממשלה החדש.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

לא, אני לא בטוח, דווקא יש תקדים בחוק של הגנה על נכסי הציבור, לא בזה. חבר הכנסת שחל, החוכמה היא, שאנחנו עושים דבר נכון, אנחנו לא משיגים על-ידי הסייג הזה שום מטרה פסולה; להיפך, אנחנו מבטיחים את טובתה ואת ניקיונה של הכנסת, את העובדה שסוף סוף, אחרי שניסינו לשנות את החוק הזה, אחרי הרבה שנים הצלחנו בזה. ירשו לי חברי הכנסת להזכיר לטובה את חברי חבר הכנסת מיכה רייסר, זיכרונו לברכה, שהיה יושב-ראש ועדת הכנסת בכנסת האחת-עשרה, ואז הוא הצליח להעביר את החוק של איסור כפל תפקידים. אבל הוא לא שם סייג שהחוק ייכנס לתוקף בכנסת שלאחר מכן, ומה שקרה הוא, שעם תחילת כהונת הכנסת החדשה, ראשי הערים התכנסו – בחזרה REVERSE וביטלו את החוק הקודם וחזרנו –

לכן, אני חושב שעושים דבר נכון וראוי, ולא לחינם הצביעו על החוק הזה בכנסת שעברה 50 חברי כנסת, בכללם יצחק רבין, זיכרונו לברכה. אני זוכר שהוא ישב פה והצביע; מי שלא מאמין לי יבדוק ברקורד. הצביעו 50 בעד ואחד נגד. היחיד שהצביע נגד היה חבר הכנסת פני בדש, שגם הוא שינה את הצבעתו לנמנע. כבר ראיתם שלפני חודש הובא חוק שעניינו לאפשר לראשי ערים כפל תפקידים, והפלנו אותו.

לכן, המטרה שלנו פה היא מטרה ראויה. אדוני היושב-ראש, אני חושב שראוי לחוקק את החוק הזה עם הנוקשות בחוק ולא להפיל אותו, אף שאני מתנגד לחוק. יש רוב לחוק, ואני כמובן מאחל הצלחה לכל מי שעשה בעניין. אני מצטער שאין לי רוב להפיל את החוק, אבל אם מעבירים את החוק עם הנוקשות – זו כבר חצי נחמה. אני מודיע בזאת, אדוני, שאני מסיר את ההסתייגויות שלי.

היו"ר י' לנקרי:

תודה לחבר הכנסת מאיר שטרית. אני מזמין כעת את חבר הכנסת עמיר פרץ, שהוא בעל הסתייגות אחת, ולכן ראוי לזמן של חמש דקות.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני עולה כאן להודות לכל היוזמים, גם לחבר הכנסת יוסי כץ שיזם את הצעת החוק. חבר הכנסת יוסי כץ הוא איש שמכיר איגודי עובדים, מבין מה הם ארגוני עובדים, חי את המאטריה, היה חלק ממנה והבין את הלקונה שנוצרה עם חקיקת החוק הקודם ועמל רבות כדי לקדם את החקיקה הזאת.

אני גם רוצה להודות לחבר הכנסת פנחסי, יושב-ראש ועדת הכנסת, שלא רק שקידם את החקיקה אלא לא נהג, חלילה, מנהג של מי שמתעלם מן המציאות ומלוח הזמנים, כי לוח הזמנים של ההסתדרות עמד לנגד עיניו.

אני רוצה לומר תודה לחברי הכנסת הרבים שהתייצבו בוועדות הכנסת ובוועדות האחרות ואפשרו לחוק להגיע לשעה הזאת.

ברצוני לומר שני משפטים באשר למהות החוק: א. מפעם לפעם עולה חשש, שיש ציבור שחושב שהחוק הזה בא להעניק לי איזו הטבה אישית. אני רוצה להדגיש בצורה שאיננה משתמעת לשתים. חבר הכנסת מאיר שטרית, אילו הייתי מתפטר היום מהכנסת והולך להמשיך בתפקידי כיושב-ראש ההסתדרות, הייתי מקבל פנסיה מהכנסת ושכר מלא מההסתדרות, וההכנסה החודשית שלי היתה עולה ב-10,000 שקל נטו לחודש לפחות.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

— — — למה הצביעות הזו?

עמיר פרץ (העבודה):

אני חושב, שמי שעומד בראש ארגון עובדים ולא מבין שמדינת ישראל עדיין בנויה משתי רגליים – רגל אחת שנמצאת במאבק העובדים מול הממשלה, מול לשכת התיאום, מול ארגוני המעסיקים והאיזון שנוצר במדינה ביחסי עבודה; והרגל השנייה היא הרגל הפרלמנטרית, שנותנת את התשתית ואת המכנה המשותף לכל השכירים בישראל, מאורגנים ולא-מאורגנים, וחשוב מאוד שהכנסת בישראל תשמור על העובדה שיש החיבור הזה. גם לכנסת חשובה הנוכחות של ראשי ארגוני העובדים שמקבלים את אמון הבוחרים שלהם.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

למה הצביעות הזו? למה לא תמכתם גם בחוק של ראשי רשויות?

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת בדש, שמענו את ההערות. נא לתת לחבר הכנסת פרץ לסיים את דבריו.

עמיר פרץ (העבודה):

אני מאמין, שלארגוני העובדים ולהסתדרות יש תפקיד חשוב ביותר בעיצוב ובבנייה של איזונים נכונים במשק מודרני, במשק שנותן אפשרות לתחרות, במשק שנותן אפשרות לצמיחה, ועם זאת מגן על האדם כאדם ועל העובד כעובד.

המשפט השני הוא – אני חושב שהכנסת תיקנה עיוות מאוד גדול. בכל זאת, החוק הקודם יצר מציאות שבה ראשי ארגוני התעשיינים אינם מנועים, על-פי החוק, מלהגיע לכנסת, ראשי כל המערכות הכלכליות אינם מנועים מלהגיע לכנסת, יושב-ראש התאחדות הקבלנים יכול להגיע לכנסת. רק ראשי ארגוני העובדים היו מנועים בחקיקה, לא מתוקף העובדה שהם לא נבחרו, מלהגיע לכנסת.

אני חושב שהכנסת איננה צריכה, בשום פנים ואופן, להפנות איזו אצבע בניסיון, חלילה, להכתיב משהו מאתנו. אני עושה את שליחותי. אני חושב שהעובדים מקבלים היום איזו ברכה חשובה מכנסת ישראל, שמחבקת אותם ואומרת להם: יש לכם מקום, יש למנהיגים מקום, יש לבעיות שלכם מקום, ואתם חלק אמיתי בתוך הכנסת ובפעילות שלה.

תודה רבה לכולכם.

היו"ר י' לנקרי:

תודה לחבר הכנסת עמיר פרץ.

חברי הכנסת, יושב-ראש ועדת הכנסת ויתר על זכות הדיבור, ואילו יוזם הצעת החוק יישא דברים קצרים אחר הצבעה.

על כן, גבירתי ורבותי חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה על שם החוק. יש הסתייגויות של קבוצת חברי כנסת, ביניהם חברי הכנסת חגי מירום, חיים אורון ותמר גוז'נסקי. ברשותכם, אקרא שם שם, ואם אתם מסכימים להסיר, אנחנו נסיר.

חבר הכנסת חגי מירום.

חגי מירום (העבודה):

מוותר.

היו"ר י' לנקרי:

מוותר. חבר הכנסת חיים אורון.

חיים אורון (מרצ):

מוותר.

היו"ר י' לנקרי:

מוותר. חבר הכנסת רפי אלול.

רפאל אלול (העבודה):

מוותר.

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת זאב בויס – איננו. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

מוותרת.

היו"ר י' לנקרי:

חברת הכנסת נעמי בלומנטל – איננה. חבר הכנסת משה גפני.

משה גפני (יהדות התורה):

על זו אני מוותר, על הבאה – לא.

היו"ר י' לנקרי:

רשמנו לפנינו. חבר הכנסת פרץ, יש לך הסתייגות לשם החוק?

עמיר פרץ (העבודה):

מוותר.

היו"ר י' לנקרי:

אנחנו ניגשים להצבעה על שם החוק כהצעת הוועדה. בבקשה.

הצבעה מס' 9

בעד שם החוק – 34

נגד – 2

נמנעים – 1

שם החוק נתקבל.

היו"ר י' לנקרי:

ברוב של 34, שניים נגד, אחד נמנע, מתקבלת הצעת הוועדה לשם החוק.

לסעיף 1 אין הסתייגויות, ואנחנו מצביעים על סעיף 1 כהצעת הוועדה.

הצבעה מס' 10

בעד סעיף 1 – 35

נגד – 2

נמנעים – אין

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר י' לנקרי:

ברוב של 35, שניים נגד, אין נמנעים, מתקבל סעיף 1, כהצעת הוועדה.

לסעיף 2 יש לנו כמה הסתייגויות. חבר הכנסת מאיר שטרית.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

מוריד.

היו"ר י' לנקרי:

אם כך, אנחנו יכולים להצביע על סעיף 2 כהצעת הוועדה.

הצבעה מס' 11

בעד סעיף 2 – 33

נגד – 2

נמנעים – 1

סעיף 2 נתקבל.

היו"ר י' לנקרי:

ברוב של 33, שני מתנגדים ואחד נמנע מתקבל סעיף 2 כהצעת הוועדה.

אנחנו עוברים להצבעה על סעיף 3. חבר הכנסת גפני, האם אתה ממשיך להסתייג?

משה גפני (יהדות התורה):

לגבי ההסתייגות הזאת, נציג משרד הפנים ביקש ממני, בעקבות – – – גם בשם הממשלה, גם בשמי ואני חושב גם בשם מערכת המשפט כולה.

היו"ר י' לנקרי:

ובכן, אנחנו מצביעים. מי בעד ההסתייגות?

הצבעה מס' 12

בעד ההסתייגות של חבר הכנסת מ' גפני לסעיף 3 – 19

נגד – 17

נמנעים – 1

ההסתייגות של חבר הכנסת מ' גפני לסעיף 3 נתקבלה.

היו"ר י' לנקרי:

ברוב של 19, 17 מתנגדים ונמנע אחד, מתקבלת ההסתייגות לסעיף 3 כהצעת הממשלה וחבר הכנסת משה גפני.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אני מבקש למשוך את החוק.

חגי מירום (העבודה):

אתה לא יכול למשוך את החוק, רק יושב-ראש הוועדה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אתה מושך?

נסים דהן (ש"ס):

הוא לא מושך, עם כל הכבוד.

היו"ר י' לנקרי:

רבותי, אנחנו מצביעים. מי בעד סעיף 3 עם ההסתייגות שנתקבלה?

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

יש עוד הסתייגות.

היו"ר י' לנקרי:

רבותי, ההסתייגות התקבלה, וסגנית מזכיר הכנסת מנחה אותי, תחת עיניו הבוחנות של יושב-ראש הכנסת לשעבר, חבר הכנסת שבח וייס, לבקש הצבעה על סעיף 3 עם ההסתייגות שנתקבלה. מי בעד ומי נגד? אנחנו מצביעים.

הצבעה מס' 13

בעד סעיף 3, עם ההסתייגות שנתקבלה – 6

נגד – 22

נמנעים – אין

סעיף 3, עם ההסתייגות שנתקבלה, לא נתקבל.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, סעיף 3 בטל. עכשיו אתה צריך להצביע על ההסתייגות של חבר הכנסת מאיר שטרית להוסיף סעיף אחרי סעיף 3 שאיננו. אין סעיף 3, נגמר.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, מותר לי לגשת למיקרופון?

היו"ר י' לנקרי:

אחרי יושב-ראש ועדת הכנסת.

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להביא לתשומת לבך, ההסתייגות של חבר הכנסת גפני, שהוא הביא אותה בשם הממשלה – ההסתייגות שלו התקבלה. סעיף 3 נמחק, לכן אין סעיף 3. מה שיש להצביע עליה, זו ההסתייגות של חברי הכנסת שטרית וברונפמן, המתייחסת לתחולה; עליה יש להצביע. אחרי שנצביע על ההסתייגות – מתי תחולת החוק – אז יהיה שיקול דעת אם להצביע בקריאה שלישית עם ההסתייגות או לדחות לפעם אחרת. כרגע צריך להצביע על ההסתייגות של חבר הכנסת מאיר שטרית, מתי התחולה.

היו"ר י' לנקרי:

אנחנו ניגש להצבעה, בוודאי. כרגע נותר להבהיר, האם היתה נחוצה ההצבעה או לא.

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

לא היתה נחוצה, כי סעיף 3 נמחק.

היו"ר י' לנקרי:

ובכן ההצבעה הזאת בטלה. אנחנו עוברים להצבעה – אחרי סעיף 3.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אני יכול לומר מלה?

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת מאיר שטרית, בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לומר, שלהערכתי נעשה פה מעשה מאוד לא יפה. החוק עבר בהסכמה, והורדתי את כל הפיליבסטר. יכולתי להחזיק את זה חודשיים, מתוך סיכום והבנה עם כל חברי סיעות הבית, לרבות מרצ, שבועדה הצביעו אתי, ולרבות אנשי ש"ס. לצערי, נעשה פה מעשה מאוד לא יפה, שכן היתה הסכמה. החוק עובר בהסכמה עם ההסתייגות הזאת, ומפירים את ההסכמה בדקה התשעים. אני רק אומר שזה לא הגון. אלה שהתנהגו כך, ילמדו את הדבר הזה בעתיד בכיוון ההפוך, ואני מצטער על זה.

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת שטרית, לעניין ההסתייגות. להצביע.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצביע על הסתייגותו של חבר הכנסת מאיר שטרית. אנחנו מצביעים – אחרי סעיף 3.

הצבעה מס' 14

בעד ההסתייגות של חבר הכנסת מ' שטרית אחרי סעיף 3 – 4

נגד – 32

נמנעים – 1

ההסתייגות של חבר הכנסת מ' שטרית אחרי סעיף 3 לא נתקבלה.

היו"ר י' לנקרי:

ברוב של 32 נגד, ארבעה בעד, נמנע אחד, לא מתקבלת ההסתייגות של חבר הכנסת מאיר שטרית.

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

אני מבקש להצביע בקריאה שלישית על כל החוק, לרבות ההסתייגות שנתקבלה.

היו"ר י' לנקרי:

אנחנו ניגשים להצביע בקריאה שלישית על כל החוק, לרבות ההסתייגות שנתקבלה, כלומר ללא סעיף 3. רבותי, אנחנו מצביעים.

הצבעה מס' 15

בעד החוק – 34

נגד – 3

נמנעים – 1

חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 20),

התשנ"ח-1998, נתקבל.

היו"ר י' לנקרי:

ברוב של 34, שלושה מתנגדים, נמנע אחד, נתקבל החוק בקריאה שלישית – הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 20), התשנ"ח-1998, ללא סעיף 3. תודה לחברי הכנסת.

חבר הכנסת יוסי כץ, יוזם ההצעה, מבקש לומר כמה דברים.

יוסי כץ (העבודה):

רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת פנחסי, אני רוצה להודות קודם כול על המסלול הרציני והמהיר. אני רוצה לומר דבר אחד לכנסת: אם החוק הזה לא היה מתקבל, מדינת ישראל היתה המדינה הנאורה היחידה שבה לאיגודים המקצועיים לא היה ייצוג בכנסת.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

הכול צביעות. אם הייתם נותנים כפל תפקידים גם לראשי רשויות – – –

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת בדש.

יוסי כץ (העבודה):

מדינת ישראל היא מדינה נאורה, ורק במדינות בעלות משטר דיקטטורי, או טוטליטריות, אין ייצוג לאיגודים המקצועיים בפרלמנט. אני חושב שזו תעודת כבוד לכנסת, וכל מי שנושא האיגודים המקצועיים, או מה שיותר חשוב, זכויות העובד יקרות לו, צריך לברך על הצעת החוק הזו, שתאפשר ליושב-ראש ההסתדרות לעמוד ולהביע בקול רם וצלול את דבריו מול כל ממשלה, אם ממשלת הליכוד ואם ממשלת העבודה. הציבור במדינת ישראל ידע, שכאשר ממשלה כלשהי מנסה לפגוע בזכויותיו, יש מי שיאמר את דברו כאן, בבית הזה, בבית-המחוקקים. אני משוכנע, כמי שכל ימי חייו לחם בעד זכויות האדם העובד, לחם למען זכויות העובדים השכירים, כי צריך לברך על החוק הזה.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

למה הצביעות הזו?

היו"ר י' לנקרי:

חברי הכנסת, מה המהומה הזו?

יוסי כץ (העבודה):

אני מודה לחברי הכנסת על ההצבעה. אני מאחל גם ליושב-ראש ההסתדרות שיצליח ויעמוד בראש ההסתדרות וימשיך לשרת את ציבור העובדים גם בבית הזה. תודה רבה.

היו"ר י' לנקרי:

תודה ליוזם ההצעה, חבר הכנסת יוסי כץ.

חברי הכנסת, אני מקווה שנרגענו.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

צביעות של מפלגת העבודה.

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת בדש. הכנסת אמרה את דברה, אני מבקש שתכבד את זה.

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

מותר לי למחות על הצביעות.

שאלות ותשובות

היו"ר י' לנקרי:

אדוני סגן שר החינוך, התרבות והספורט, אני מזמין אותך לדוכן להשיב על שאלות.

בית-ספר המשך לבית-הספר "התומר" בנס-ציונה

חבר הכנסת מ' שטרית שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ט בטבת התשנ"ח (27 בינואר 1998):

בית-ספר "התומר" לילדים לקווי למידה כולל כיתות א'–ט' מנס-ציונה והסביבה. כיום לא קיימת מסגרת המשך חינוכית לבוגרי בית-ספר "התומר", דבר הפוגע קשות בתפקודם השכלי והנפשי של התלמידים ומותיר אותם ללא כל מסגרת המשך חינוכית.

רצוני לשאול:

1. מה עושה משרדך כדי לפתור בעיה זו?

2. האם משרדך ערוך לבניית מבנה בית-ספר כשימצא שטח מתאים לכך, או לחלופין, האם משרדך פועל למציאת מבנה קיים המתאים לצורך זה?

3. כיצד משרדך מתכוון לפעול כבר לקראת שנת הלימודים הקרובה כדי למצוא פתרון לתלמידים בוגרי כיתות ט'?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

המשרד הציע הקמת בית-ספר אזורי לחינוך מיוחד באזור, שישרת את כלל המרחב – רחובות, נס-ציונה, גדרה – בבית-הספר "הדרום" שיתפנה ברחובות, והוא בעל מבנה של 24 חדרי לימוד.

המבנה יכול לשמש כמבנה לחינוך מיוחד לכיתות א'–י"ב, לרבות לבוגריו, ובכך, אנו מקווים, יביא פתרון נאות לתלמידים אלה.

במקביל, כלל משרדנו בתקציב 1998 הקצבה לבניית קומה נוספת במבנה בית-הספר "התומר" הקיים. עם קבלת התוכנית מהעירייה ואישורן, תוכל הרשות להתחיל בבנייה.

ניקוי בית-הספר על-ידי תלמידים

חבר הכנסת ז' בויס שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ח' בשבט התשנ"ח (4 בפברואר 1998):

עקב תלונת הורה בפתח-תקווה נגד מנהל בית-הספר התיכון "אחד העם", שהפעיל תלמידים בעבודות ניקיון בבית-הספר, הורה סמנכ"ל משרד החינוך למנהל בית-הספר להפסיק פעולה זו.

רצוני לשאול:

1. האם משרד החינוך סבור שפעולת תלמידים לניקיון בית-ספרם היא פעולה חינוכית?

2. האם השגת מטרה חינוכית חשובה דיה כדי ויתור על שיעור פרונטלי?

3. מדוע לא יגבה השר את מנהל בית-הספר וינחה את כל המנהלים במערכת החינוך לקחת דוגמה מפעולתו החינוכית?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בעבודה עצמית של תלמידים יש הגשמה של מטרות חינוכיות, וביניהן – גילוי דוגמה אישית בביצוע עבודות ומשימות, קבלת אחריות אישית, נכונות למאמץ, יצירת גישה חיובית לעבודת כפיים, יצירת אווירה ואקלים חברתי חינוכי של חברת התלמידים שהיא לומדת אך גם עובדת.

2. על התלמידים לבצע את המטלות בזמנם הפנוי – לפני הלימודים או אחריהם, ובהפסקות, אך לא על חשבון הלימודים.

3. הוקמה ועדה שבה מיוצגים כל הגופים הנוגעים לעניין. הוועדה תבדוק את הנושא ותגבש המלצות שיוגשו למנהל הכללי של המשרד.

חוק הרשות הלאומית לתרבות יידיש ולדינו, התשנ"ו-1996

חבר הכנסת ש' וייס שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ח' בשבט התשנ"ח (4 בפברואר 1998):

חוק הרשות הלאומית לתרבות יידיש ולדינו, התשנ"ו-1996, נחקק לפני כשנתיים.

רצוני לשאול:

1. מה עשה משרד החינוך לביצוע החוק?

2. מה מתכנן המשרד לעשות?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

חוק הרשות הלאומית לתרבות הלדינו בוצע במלואו כמתחייב. כיום מכהנת מועצה בת 20 חברים, בראשות הנשיא החמישי, יצחק נבון.

הקמת הרשות הלאומית לתרבות היידיש עדיין נמצאת בתהליכי יישום; הנושא התעכב בגלל מחלת השר. עם כניסתו של השר החדש לתפקוד מלא תושלם המלאכה.

הריהוט בבתי-הספר

חבר הכנסת ס' סלים שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ט"ז בטבת התשנ"ח (14 בינואר 1998):

ממחקר שערך מכון וינגייט עולה, שהריהוט בבתי-הספר עלול לגרום בעיות בריאותיות לתלמידים, ובמיוחד בעיות בגב ובעמוד השדרה.

רצוני לשאול:

1. האם מודע משרדך לנתונים הנ"ל?

2. האם יוקצב הסכום הנדרש להחלפת הריהוט בבתי-הספר?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ראה נא תשובתי מיום 17 בדצמבר 1997 על שתי שאילתות בנדון – מס' 2023 של חבר הכנסת עמיר פרץ ומס' 2024 של חבר הכנסת דוד מגן.

גידול בעבריינות ובמספר התאונות בקרב בני נוער

חבר הכנסת ע' ברעם שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ט"ז בטבת התשנ"ח (14 בינואר 1998):

מהשנתון הסטטיסטי "ילדים בישראל" שעורכת המועצה הלאומית לשלום הילד עולים נתונים על עלייה ניכרת בעבריינות ובתאונות בית וחוץ בקרב בני נוער. ב-1996 נפתחו 7,350 תיקים פליליים לבני נוער, לעומת 6,650 ב-1995. זו עלייה משמעותית של כשליש בעבירות אלימות של קטינים במוסדות חינוך. כ-158,000 ילדים נפגעו ב-1995 מתאונות, לעומת 132,000 ב-1994.

רצוני לשאול:

1. האם נערך משרדך להתמודד עם נתונים אלו, ואם כן – כיצד?

2. האם משרדך דואג למסגרת אחרי הלימודים, ובכך מונע שעמום המוביל הרבה פעמים לתאונות "שלא בדרכים" ולעבריינות?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא ידוע לנו על מה מתבססים בשנתון הסטטיסטי של המועצה לשלום הילד, ובעיקר בהקשר של איסוף נתונים על ילדים הנפגעים כתוצאה מתאונות בית ותאונות חצר.

במערכת החינוך מרכזים בצורה מסודרת את הנתונים על כל הילדים הנפגעים בתאונות המתרחסות במהלך פעילות חינוכית המתבצעת בתוך בית-הספר או מטעם בית-הספר – טיולים, לימודים, סיורים, פעילות חינוכית אחרת. על-פי נתונים אלו, חלה בשנת הלימודים התשנ"ז ירידה במספר הנפגעים ביחס לשנת הלימודים התשנ"ו. להלן הנתונים: בשנת הלימודים התשנ"ו נפגעו 14,543. בשנת הלימודים התשנ"ז נפגעו 13,100.

נציין שמדובר בילדים הנפגעים בפעילויות שונות, כגון משחקי חצר, הפסקות, חינוך גופני, טיולים, מעבדות. כמו כן, הרוב הגדול של הנפגעים הינם תחת ההגדרה של פצוע קל.

משרדנו נוקט את הצעדים הבאים למניעת היפגעויות של תלמידים:

א. מופעל מערך יועצי בטיחות המקיימים ביקורות בטיחות במוסדות חינוך ומאתרים מפגעי בטיחות. המשרד מתריע על מפגעים אלו ודואג לטיפול בהם בשיתוף עם הרשויות המקומיות.

ב. מתקיים מערך הדרכה והסברה לבעלי תפקידים שונים – קב"טים, לבורנטים, גננות, מנהלים ועוד – שיש להם קשר לנושא הבטיחות, וכך מפתחים גם את המודעות וגם את הידע והכלים להתמודד עם נושא הבטיחות.

ג. בשיתוף עם הגורמים המקצועיים הרלוונטיים במדינת ישראל, מערכת החינוך מונחית בעניין כללי התנהגות ונוהלי בטיחות בכל סוגי הפעילויות במערכת החינוך, וכך מופצים חוזרי מנכ"ל משרד החינוך, אשר מהווים את ה"קוד" ההתנהגותי המחייב במערכת החינוך.

ד. מתקיימות ועדות בדיקה בעקבות תאונות ובעקבותיהן מופקים לקחים המשרתים את כלל מערכת החינוך.

להערכתנו, פעילות אינטנסיבית זו הביאה למגמה חיובית בכל הקשור לתאונות של תלמידים בפעילות במסגרת משרד החינוך.

עלייה ברמת האלימות בקרב בני הנוער משקפת את מצב האלימות בחברה הישראלית כולה. חשוב לציין, שעל-פי דיווחי המשטרה, מרבית אירועי האלימות והעבריינות מתרחשים כאשר בני הנוער נמצאים מחוץ לכותלי בית-הספר. למרות זאת משרד החינוך אינו מסיר מעצמו אחריות לטיפול מוגבר בנושא ושוקד על מציאת דרכי התמודדות הולמות עם בעיית האלימות בכמה מישורים:

א. באמצעות שימת דגש רב בתפקידו של החוק בחברה הדמוקרטית.

ב. השירות הפסיכולוגי-יועצי, שפ"י, מעסיק מערך רחב של פסיכולוגים ויועצים העוסקים בגיהות הנפש בבית-הספר ובמניעת עבריינות. כמו כן עוסק השירות בתוכניות מניעה נוספות, כמו שימוש בסמים והתעללות בבני נוער. נוסף על כך, שפ"י מפעיל תוכניות של "כישורי חיים", שמטרתן הגברת יכולת ההתמודדות של ילדים ובני נוער. תוכנית הגישור שמפעיל שפ"י נועדה ליישב סכסוכים וקונפליקטים בדרכי שלום.

ג. בשנת 1993 יזם משרד החינוך והתרבות ועדה בין-משרדית לטיפול באלימות. הוועדה פעלה במשך שלוש שנים במטרה לתאם בין המשרדים השונים. השנה הועברה הוועדה לרשות המשרד לביטחון פנים וסמכותה הורחבה כוועדה לטיפול בנושא העבריינות בקרב בני נוער. ועדה זו תפקידה לתאם בין פעולות משרד החינוך, התרבות והספורט, משרד העבודה והרווחה, המשרד לקליטת עלייה, המשרד לביטחון פנים – המשטרה – וצה"ל.

2. בנושא "זמן הפנאי" ו"תרבות הפנאי" לאחר הלימודים, מן הראוי להבחין בין שתי קבוצות: אוכלוסייה שונות:

א. קבוצת הנוער המרכזית, שבעיקרה לומדת ומשקיעה את מירב זמנה בלמידה ובהעשרה בתוך בית-הספר ובפעילויות ממוסדות של מערכת החינוך החוץ בית-ספרית – מתנ"סים, תנועות נוער, בתי-נוער וחוגים פרטיים. לקבוצה זו מעט מאוד זמן פנוי, אם בכלל.

2. קבוצות נוער הלומדות במסגרות נמוכות או שאינן לומדות כלל; רובם מתגוררים באזורי שיקום ומצוקה, על-פי רוב בפריפריה. נערים ונערות אלו אינם צורכים את מגוון האפשרויות הנורמטיביות של מערכות החינוך, וזאת למרות הזמן הפנוי הרב העומד לרשותם. לקבוצה זו מקדיש היום משרד החינוך, מינהל חברה ונוער, משאבים ותוכניות הקשורים למניעה ולניצול אפקטיבי של זמן הפנאי.

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת אופיר פינס מצוי עמנו, ואני מציע שסגן השר ישיב לו על שאלתא מס' 2300.

המינהל לחינוך ערכי

חבר הכנסת א' פינס-פז שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ט"ז בטבת התשנ"ח (14 בינואר 1998):

לפני כחודשיים בחרה ועדת המכרזים של שירות המדינה את יצחק שפירא לתפקיד ראש המינהל לחינוך ערכי במשרד החינוך. מאז ועד היום רוב שעות הלימוד והתקציבים אשר יועדו לפעילות המינהל הוקפאו.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא קיבל המינהל לחינוך ערכי את התקציבים אשר יועדו לו?

2. האם העובדה שלתפקיד ראש המינהל לא נבחר המועמד שפורסם כי הוא המועדף עליך יש קשר להקפאת התקציבים?

3. מתי תסתיים ההקפאה והמינהל יחל בפעילות בשטח?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כבוד היושב-ראש, חבר הכנסת פינס, חברת הכנסת ענת מאור, בחירתו של מנהל המינהל לחינוך ערכי הביאה לביסוס המינהל על-פי הכללים שסוכמו עם נציבות שירות המדינה. ביסוס זה וסיום השלב הראשון של מכרזים לצוות הניהול במינהל החדש מאפשרים חיזוק הפעילות של היחידות שצורפו למינהל, ואכן העבודה המתוכננת בבתי-הספר מתבצעת כמתוכנן.

1. התקציבים שיועדו למינהל לחינוך ערכי עומדים לרשות המינהל.

2. אין הקפאת תקציבים, ולראש המינהל יש זכות חתימה על תקציבי המינהל.

3. המינהל כבר התחיל בפעילות רחבה בשטח ומתחיל בתכנון שנת התשנ"ט.

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת אופיר פינס פז, יש לך שאלה נוספת?

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, ראשית, ברכות על המינוי מחדש, הטכני אומנם.

אני רוצה להוסיף שאלה. התחושה הקיימת בציבור, לפחות אצל מי שעוסק בעניין וקרוב לעניין, היא תחושה, שכאילו נבחר לעמוד בראש המינהל מר יצחק שפירא והוא כביכול לא היה מקובל על ראשי משרד החינוך והתרבות. לכן, היתה תחושה שכל העניין משתנה, לובש צורה אחרת וכדומה.

לכן שאלתי את שאלתי. הגיע אלי, ממקורות מידע שהיו לי בתוך משרד החינוך, מידע שכאילו חיזק את מה ששאלתי עכשיו.

לכן, אני רוצה לשאול אותך שוב באופן ישיר ולקבל תשובה ישירה: האם יצחק שפירא, כראש המינהל לחינוך ערכי, מקובל על ראשי משרד החינוך והנהלתו, על הקואליציה, אף שהוא איננו דתי? האם ניתן לו כל האמון וכל הגיבוי כדי לבצע את תפקידו כפי שהוא מבין אותו, כמי שנבחר לעמוד בראש המערכת הזאת?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

ובכן, יצחק שפירא נבחר כראש המינהל לחינוך ערכי במשרד החינוך. שר החינוך, זבולון המר, זכרו לברכה, קיבל את המינוי כמינוי לכל דבר. אינני יודע מי ייבחר כשר החינוך הבא של מדינת ישראל. גם על שר החינוך דהיום, חבר הכנסת יצחק לוי, שר התחבורה, מקובלת הבחירה. אינני מעלה על דעתי

שיצא מכרז לראשות המינהל, ולכן ראש המינהל ממלא את תפקידו בכל מה שקשור למינהל לחינוך ערכי כראש המינהל.

היו"ר י' לנקרי:

תודה לסגן שר החינוך, התרבות והספורט.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

סליחה, רצוני לומר עוד משפט אחד. מדברייך היה נדמה שכאילו יש עיכוב. העיכוב נבע ממכרזים נוספים בתוך המינהל, שהיו צריכים להיכנס לתוקף. גם דובר על יושב-ראש מועצה ציבורית, מועצת היגוי למינהל, וגם זה היה תהליך של בחירה ושל מכרז. כרגע התהליך הזה של הבחירה ושל המכרזים נדחה, והמינהל אכן מתחיל להכין את שנת הלימודים התשנ"ט. תודה.

תשלום המשכורות בבית-הספר התיכון בערערה

חבר הכנסת ה' מחאמיד שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ט"ז בטבת התשנ"ח (14 בינואר 1998):

המורים בבית-הספר התיכון בערערה לא קיבלו זה שישה חודשים שכר. עיקולים שהגישו לאוצר השלטון המקומי אינם מתבצעים, משום שלטענתם משרד החינוך הפסיק להזרים את הכספים המיועדים למשכורות המורים.

רצוני לשאול:

1. האם משרדך מודע למצב?

2. מה נעשה כדי לפתור את הבעיה?

3. האם ייעשה לחידוש הזרמת המשכורות למורים?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית.

2. משרד החינוך מעביר מדי חודש בחודשו את משכורות המורים לחשבון הבנק של המועצה המקומית בערערה. לצערנו, הכסף מועבר, בהתאם לצו בית-המשפט, לנושים של המועצה המקומית במקום למורים.

3. משרד הפנים, שהנושא הוא בתחום טיפולו, בודק את האפשרויות החוקיות השונות להעביר את כספי משכורות המורים לגורם חוקי המוסמך לקבל כספים ולהעבירם למורים.

תקצוב תיאטרון "חמסין"

חברת הכנסת ס' לנדבר שאלה את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ט"ז בטבת התשנ"ח (14 בינואר 1998):

התיאטרון הקהילתי "חמסין" מקיים פעילות תרבותית אינטנסיבית בשפה הרוסית ובשפה העברית, בעיקר בנגב. התיאטרון מצוי במצוקה תקציבית.

רצוני לשאול:

מדוע לא מוצא משרד החינוך לנכון לתמוך במפעל תרבותי זה, המספק תעסוקה לעשרות אמנים עולים?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בשנים 1996-1997 קיבל תיאטרון "חמסין" סיוע כספי ממשרד החינוך והתרבות, מאגף תרבות ואמנות בשכונות, בסך 35,000 ש"ח.

בשנת 1996 קיבל התיאטרון מקרן עיזבונות, באמצעות משרד הקליטה, 19,000 ש"ח, שאושרו ב-1995.

בשנת 1997 הקציב אגף התרבות לתיאטרון 18,000 ש"ח כלתיאטרון קהילתי, אבל הקצבה זו לא מומשה בגלל בעיות מינהליות.

נושא ההכרה בלהקה כתיאטרון מקצועי תידון באגף התרבות על-פי הנהלים המקובלים.

פרויקט "אומץ" בדרום

חבר הכנסת ד' מגן שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ט"ז בטבת התשנ"ח (14 בינואר 1998):

בחמישה בתי-ספר תיכוניים בדרום – בערים אשדוד, קריית-מלאכי, קריית-גת וירוחם – פועל בהצלחה פרויקט "אומץ", שבמסגרתו מובטחת עמידה במבחני הבגרות גם של תלמידים אשר בעבר, בהעדר השקעה מיוחדת, נשרו ממערכת החינוך בכיתה י'. על-פי דברי מנהלי הפרויקט בקריית-גת, יש סכנה לקיומו של הפרויקט בהעדר תמיכה תקציבית מספקת.

רצוני לשאול:

1. האם הושגו המטרות המקוריות?

2. האם יש כוונה לשנות את היקף הפרויקט?

3. כיצד ניתן להבטיח המשך קיום הפרויקט בבית-הספר "שלאון" בקריית-גת?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המטרות המקוריות הושגו מעל לכל מצופה. מדובר במניעת נשירה באמצעות הגברת ההצלחה הלימודית.

2. הפרויקט עומד להיסגר בגין קיצוץ תקציבי.

3. ניתן להבטיח המשך קיום הפרויקט בכל היישובים על-ידי ביטול הקיצוץ ותוספת משמעותית.

שירותי עזר לילדים מן החינוך המיוחד המשולבים בחינוך הרגיל

חבר הכנסת ר' ריבלין שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ט"ז בטבת התשנ"ח (14 בינואר 1998):

נודע לי כי ילד מן החינוך המיוחד המשובץ בכיתה משלבת אינו ממשיך לקבל את סל שירותי העזר שקיבל בחינוך המיוחד.

רצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר שמשרד החינוך אינו מעניק את שירותי העזר לילד המשתלב? מדוע?

2. אם נכון הדבר, כיצד אמורה תוכנית השילוב בחינוך הרגיל להצליח, ללא מתן כלים לילד לשם ההתמודדות עם המשימות בחינוך רגיל?

3. האם מודע המשרד לעמדת ארגון "בזכות" בנושא?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

משרד החינוך מעודד שילובם של תלמידים עם צרכים מיוחדים במסגרות החינוך הרגיל, ומספק שירותים לתלמידים בעלי צרכים מיוחדים המשולבים בכיתות רגילות. הסיוע ניתן בהוראה מתקנת, בטיפולים פארא-רפואיים ובטיפולים בהבעה וביצירה על-פי כללים שנקבעו במשרד.

המשרד מודע לעמדת ארגון "בזכות" בנושא והיה בקשר עם הארגון.

לשם כך מופעלת תוכנית השילוב, שפורסמה בחוזר מנכ"ל, חוזר מיוחד כ"ג – יוני 1996. בחוזר זה באים לידי ביטוי מדיניות המשרד, עקרונות תוכנית השילוב ודרכי הפעלתה.

שירותי עזר לילדים עם תסמונת דאון המשולבים בכיתות רגילות

חבר הכנסת א' לובוצקי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ט בטבת התשנ"ח (27 בינואר 1998):

ממכתב שהגיע אלי לאחרונה נודע לי, כי ילדים עם תסמונת דאון המשולבים בכיתות רגילות אינם זכאים לשירותי עזר שלהם היו זכאים לו למדו במסגרת חינוך מיוחד.

רצוני לשאול:

1. האם ידוע הדבר למשרדך?

2. מה הן דעתו ומדיניותו של משרדך בנושא?

3. מה ייעשה לספק אותם שירותי העזר החיוניים לילדים אלה על מנת להקל על השתלבותם במסגרת כיתות רגילות?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

חבר הכנסת לובוצקי, משרד החינוך מעודד שילובם של תלמידים עם צרכים מיוחדים במסגרות החינוך הרגיל ומספק שירותים לתלמידים בעלי צרכים מיוחדים המשולבים בכיתות רגילות. הסיוע ניתן בהוראה מתקנת, בטיפולים פארא-רפואיים ובטיפולים בהבעה ויצירה, על-פי כללים שנקבעו במשרד.

המשרד מודע לעמדת ארגון "בזכות" בנושא והיה בקשר עם הארגון.

לשם כך מופעלת תוכנית השילוב שפורסמה בחוזר מנכ"ל, חוזר מיוחד כ"ג, מיוני 1996. בחוזר זה באים לידי ביטוי מדיניות המשרד, עקרונות תוכנית השילוב ודרכי הפעלתה.

היו"ר י' לנקרי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת לובוצקי.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

בכל אופן, אני רוצה להסביר את הבעיה. נדמה לי, לאור מכתבים שהגיעו אלי ולאור פעילותי בעזרה לארגון "ית"ד", שזה ארגון שמטפל בילדים עם תסמונת דאון, שיש כאן בעיה. מצד אחד, יותר קל לטפל בילדים האלה אם מקבצים אותם בבתי-ספר מיוחדים או בכיתות מיוחדות, שכן לוקחים ילדים עם אותה בעיה. זה הרבה יותר קל, ומן הסתם גם יותר זול. מצד שני, אין שום ספק שטובת הילדים היא דווקא בשילובם בחברה בריאה, בחברת ילדים אחרים. מדובר גם בילדים שיכולים להשתלב בחברה כזאת. בהחלט יש בעיות בנושא הזה. אני מבין שחלק מהבעיות האלה הן בעיות תקציביות ומימוניות. אבל אני חושב שזו חובתנו כיהודים. תמיד ידענו שהמחויבות של החברה היא לחלשים ולנזקקים, וצריך לתת לזה פתרון.

אני רוצה לשאול את סגן השר: האם יש תקציב, האם יש יחידה מיוחדת שיכולה לתת פתרונות נקודתיים לילדים כאלה עם הבעיות המיוחדות?

ענת מאור (מרצ):

אני מבקשת להוסיף על הדברים. האם אוכל?

היו"ר י' לנקרי:

חברת הכנסת ענת מאור, בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, אני מנצלת את ההזדמנות שאנחנו נמצאים פה כקבוצה אינטימית של חברי הכנסת. אני רוצה לחזק את דברי עמיתי, חבר הכנסת לובוצקי. קיים קשר נמשך של שנים מספר עם עמותת "ית"ד". השבוע הם העבירו מכתב לכולנו, לחברי ועדת החינוך ולחברי השדולה למען הילד. במכתב נאמר, שכל השילוב של הילדים בכיתות הרגילות צולע למדי, וועדות ההשמה, ששינינו את התקנות לגביהן, חוזרות ומוציאות ילדים ביד מקלה מדי.

אני פונה לכבוד השר ומבקשת ממנו או להשיב עכשיו או לקחת את הנושא לתשומת לב ולבדיקה.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

השאלתא שלי היא בעקבות אותו מכתב.

ענת מאור (מרצ):

השבוע אני נפגשת אתם. זאת אומרת, לצערנו הרב, הנושא לא מיושם לפי רוחו ולפי הצרכים של הילדים. תודה.

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת ריבלין, אתה תופס אותנו בדיוק בטיפול גם בשאלתא שלך, שהיא משותפת לזו של חבר הכנסת אלכס לובוצקי. האם תרצה לומר דבר מה בעניין?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

האם אדוני מדבר על החינוך המיוחד?

היו"ר י' לנקרי:

כן.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

כרגע חזרתי מפגישה עם המשלחת הבריטית. לכן נעדרתי מהאולם.

היו"ר י' לנקרי:

אנחנו גומלים לך, אדוני, חבר הכנסת ריבלין.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מאוד מודה לאדוני היושב-ראש, שאפשר לי בכל זאת להשמיע את דברי.

אדוני סגן השר, לפעמים נפלאות ממני מוצאותיה של ממשלה או של כל אדמיניסטרציה. כאשר ילד בחינוך מיוחד נמצא באותה מסגרת, הוא מקבל את כל הסיוע. מנסים להוציא אותו מהמסגרת, על מנת שהוא יוכל להשתלב בחברה. אם הוא קיבל סיוע בחינוך המיוחד בין אותם אנשים מוגבלים, קל וחומר, בן בנו של קל וחומר, שהוא צריך לקבל סיוע גדול הרבה יותר כאשר הוא יוצא להתרועע ולחיות עם הציבור הרגיל.

הרי כל המאמץ של החינוך המיוחד, מגמתו וכוונתו להביא לידי כך שיוכלו אותם ילדים להשתלב בחברה הישראלית. ואנו, אנה אנו באים עם הטמטום שלנו? זה ממש טמטום. אני יודע שסגן השר, שהוא כל כך רגיש לעניינים כאלה, מבין שזה זועק לשמים. באמת יפה שעה אחת קודם, שאנשים יתעשתו.

היו"ר י' לנקרי:

תודה לחבר הכנסת ראובן ריבלין.

אדוני סגן השר, אולי תיתן תשובה אינטגרטיבית על כל השאלות והשאלות הנוספות?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

תראו, היום יש מדיניות של שילוב הילדים החלשים בחברה רגילה. הכוונה היא דווקא להוציא אותם, עד כמה שאפשר ועד כמה שניתן, מהמוסדות המיוחדים.

חבר הכנסת ריבלין, אתה חבר ועדת החינוך, ואני מציע לקיים על הנושא הזה דיון מיוחד בוועדת החינוך. אני יודע שגם יושב-ראש הישיבה, חבר הכנסת לנקרי, חבר בוועדת החינוך. אני מציע לקיים על הנושא הזה ישיבה מיוחדת.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

זאת לא הפרוצדורה. זו מסגרת של שאלות.

ענת מאור (מרצ):

אני חושבת שצריך לקבל את ההצעה – – –

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

בוודאי. לכן אני מציע להביא לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת את האנשים העוסקים בנושא הזה, האנשים הספציפיים משפ"י ומכל הגורמים שנוגעים בנושא הזה במשרד, כדי להציג את הפעילות של המשרד בנושא הזה. אני מציע שאת התשובה על השאלות הנוספות ניתן בוועדת החינוך והתרבות.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

תודה רבה.

היו"ר י' לנקרי:

תודה לסגן השר.

בחינות בגרות של תלמידי בתי-הספר התעשייתיים

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ט"ז בטבת התשנ"ח (14 בינואר 1998):

הובא לידיעתי, כי עקב קיצוצים בתקציב הופסקה הגשת תלמידי בתי-הספר התעשייתיים, בפיקוח משרד העבודה, לבגרות, ובכך התלמידים מופלים ויוצאים לחיים ללא תעודת בגרות.

רצוני לשאול:

1. האם מידע זה נכון?

2. האם יונחה משרדך כך שתלמידי בתי-הספר התעשייתיים יוגשו לבגרות?

3. כיצד ניתן למנוע הישנות אפליה זו?

חבר הכנסת א' יחזקאל שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ג בטבת התשנ"ח (21 בינואר 1998):

הובא לידיעתי, כי עקב קיצוצים בתקציב הופסקה הגשת תלמידי בתי-הספר התעשייתיים, בפיקוח משרד העבודה, לבגרות, ובכך התלמידים מופלים ויוצאים לחיים ללא תעודת בגרות.

רצוני לשאול:

1. האם מידע זה נכון?

2. האם יונחה משרדך כך שתלמידי בתי-הספר התעשייתיים יוגשו לבגרות?

3. כיצד ניתן למנוע הישנות אפליה זו?

חבר הכנסת מ' שטרית שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ג' בשבט התשנ"ח (1 בפברואר 1998):

נודע לי, כי משרד החינוך מעכב תוצאות של בחינות בגרות לתלמידי בתי-ספר שבשיתוף עם משרד העבודה, הנבחנים במוסד המוכר על-ידי משרד החינוך כנבחני משנה. הסיבה לעיכוב היא חוב של משרד העבודה. יש תלמידים שלא קיבלו תוצאות, אף שעברו שישה חודשים מאז המבחן האחרון.

רצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרדך על כך?

2. מדוע התלמידים צריכים לסבול ממחלוקת בין המשרדים?

3. האם יועברו התוצאות וייעשה כדי שהדבר לא ישנה?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

חברת הכנסת מאור, לכל השאלות – במשך שלוש שנים לקח אגף הבחינות במשרדנו על עצמו את ביצוע בחינות הבגרות לתלמידי בתי-הספר התעשייתיים. הדבר נעשה מתוך אמונה שצריך לאפשר זאת, מתוך אמונה שאנשי האגף להכשרה מקצועית במשרד העבודה יסייעו בידינו להעמיד את הפעולה במסגרת מסודרת.

לפני כשנתיים מונתה ועדת היגוי וצוותים שונים שאמורים היו להכין את ההסדר הרשמי. לצערנו, פעולה זו לא הושלמה בגלל אי-נחישות של אנשי משרד העבודה.

מכתבי הבקשה של משרדנו התמקדו בשלושה נושאים מרכזיים: 1. חוזה – הסדר בין שני המשרדים לביצוע הפעולה; 2. הגדרת נוהלי עבודה וסמכויות לגורמים שונים במערכות, לרבות כללי תפעול; 3. מימון עלות הבחינות על-ידי משרד העבודה לתלמידים שבפיקוחו, באותו אופן שמשרד החינוך עושה זאת.

צר לנו שלא נוכל לקיים את הבחינות ללא תשתית פורמלית ותקציבית, אף שמאוד רצינו לבצע את המשימה ואף הוכן עלון מידע בנדון.

קידומם של תלמידי בתי-הספר התעשייתיים הוא ערך עליון, ונראה לנו כי אסור להזניח זאת. ורצוי שאנשי משרד העבודה לא יזניחו את הטיפול ובכך את התלמידים הלומדים במסגרותיהם. עד כאן.

היו"ר י' לנקרי:

שאלה נוספת לחברת הכנסת ענת מאור.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר החינוך, אין לי מלים להביע – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

וחברי הכנסת.

ענת מאור (מרצ):

וחברי הכנסת, חבר הכנסת רובי ריבלין. אין לי מלים להביע את גודל התדהמה שלי מהתשובה ואת גודל האבסורד שיכול להיות.

אני רוצה ליידע את חברי הכנסת הנוכחים כאן, שהם חברי ועדת החינוך והתרבות, במה מדובר. לאחר מאבק של שנים, סוף-סוף הגענו להישג כל כך פשוט וכל כך ללא תקדים, שנערים הלומדים בבית-ספר מקצועי יוכלו להיבחן בבחינות בגרות. האבחנה המינהלית הביורוקרטית בין בית-ספר תעשייתי ששייך למשרד העבודה והרווחה לבין בית-ספר אחר ששייך למשרד החינוך – תיעלם. שנתיים הם כבר ניגשים לבחינות.

אדוני סגן שר החינוך, התרבות והספורט, מה שאתה מדווח לנו עכשיו עליו הוא, ראשית, שכל הצעקות של מנהלי בתי-ספר מקצועיים, הכצקתה? –כן. היום הודיעו לנערות ולנערים שכבר ידעו שהם במסלול של בחינות, שבגלל מאבקי אמת, אפילו לא יוקרה, בגלל מאבקי תקציב במשרד העבודה והרווחה ובמשרד החינוך, התרבות והספורט, הם לא יוכלו להיבחן.

אני רוצה לפנות אליך, אני בטוחה שבשם כל חברי הכנסת, אלה זכויות יסוד של הילד. כל נער ונערה בישראל שמגיעים לבחינת בגרות, חובת המדינה לתת להם את זה.

אין לכנסת, אין לחניך, אין להוריו כל עניין לדעת, אפילו, האם התקציב הוא על חשבון משרד החינוך או על חשבון משרד העבודה והרווחה.

אני פונה אליך לא לפגוע בזכות היסוד של התלמיד והתלמידה מבתי-הספר המקצועיים בארץ ולאפשר להם להיבחן כמו כל ילדי ישראל, לאלתר. את המחלוקת בין המשרדים תיישבו בכל דרך אחרת. לכן זה מעבר לשאלה, זאת ממש תביעה, ואני מקווה שאדוני סגן שר החינוך, התרבות והספורט, זאת תהיה התשובה שלך כאן בכנסת וזאת תהיה בשורת אמת לכל התלמידים והתלמידות בבתי-הספר התעשייתיים, לכל המנהלים ולכל המורים. תודה רבה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

ובכן, אני שמח שהצגת את האבסורד במלוא ערוותו. זה אבסורד נורא ואיום שמשרד העבודה והרווחה מקיים משרד חינוך נפרד. שמעתי על זה עם כניסתי לתפקיד ונדהמתי בדיוק כמו שנדהמת כאן ליד המיקרופון. אני רוצה לומר לך, שזה אחד העיוותים הגדולים ביותר של המדינה הזאת. העיוות הזה נולד לפני שנים; הוא עיוות אנכרוניסטי. דיברתי עם שר העבודה אלי ישי, כינסתי אצלי את מנכ"ל משרד העבודה והרווחה, את אנשי החינוך במשרד העבודה והרווחה, כדי לנסות לשנות את האבסורד הנורא הזה שהצגת.

אני עושה הכול כדי לנסות לשנות את הריב הזה שעליו הצבעת. זה עוול שזועק לשמים, ואני פועל בנושא הזה. אני פועל בנושא הזה, כי גם בעיני הוא נראה עיוות אנכרוניסטי מיותר. זה עוול לילדים, למשפחות, לציבור כולו.

ענת מאור (מרצ):

אדוני סגן שר החינוך, התרבות והספורט, לא יכול להיות שעד שעושים את המהפכה כולה – נערי המחזורים הללו, כיתות י"א וי"ב, לא ייבחנו במאיי-יוני השנה – – –

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

את צודקת.

ענת מאור (מרצ):

לא. משרד החינוך, התרבות והספורט אחראי לכל תלמיד ותלמידה במערכת, ואתם לא יכולים להשבית את זכות התלמידים לעמוד בבחינות השנה. בתור מנהלת בית-ספר אני יודעת, שאם בינואר לא יוסדר הנושא, לאלתר – הנערים האלה יפסידו את הבחינות. אין להם שנת תיקון. כל נער הוא רק פעם אחת בי"א, רק פעם אחת בי"ב, וההסבר הזה לא יכול להתקבל.

היו"ר י' לנקרי:

חברת הכנסת מאור, בשל חשיבות הנושא, שאילתתך היתה כמעט להצעה דחופה לסדר-היום. אני מציע שסגן השר, אם יש לו עוד מה להשיב – ישיב, ונעבור לנושא הבא.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני אשתדל לעשות הכול. אמרתי כי גם בעיני העיוות הזה זעק לשמים. אנסה לעשות הכול כדי שהתלמידים לא יצאו מופסדים בבחינות הקיץ בשנת הלימודים הזאת, ואני שם את זה בצד לטיפול מיידי.

ענת מאור (מרצ):

תודה, אדוני. אני אודה לך אם תעדכן אותי בתוך שבוע. אני מודה לך – – –

היו"ר י' לנקרי:

בזאת אנחנו מסתפקים בסוגיה שלפנינו.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

יש לי שאילתות מס' 2299 של חבר הכנסת עוזי ברעם ו-2318 של חבר הכנסת שאול עמור.

היו"ר י' לנקרי:

נגיע, אבל אני עובד לפי הסדר שיש בידי, אדוני סגן השר.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

בלאו הכי כולם יורדים. שוחט, שלמה בן-עמי, שלמה בן-עמי, זנדברג – – –

היו"ר י' לנקרי:

יש השמות האלה; נגיע אליהם.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

בסדר.

היו"ר י' לנקרי:

— — — אנחנו נפעל — — —

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני פועל לפי הקריאה שלך.

היו"ר י' לנקרי:

נפעל לפי הקריאה שלך.

בחינה פסיכומטרית בשפה אמהרית

חבר הכנסת ש' עמור שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ט"ז בטבת התשנ"ח (14 בינואר 1998):

הובא לידיעתי, כי הבחינה הפסיכומטרית, שהיא תנאי קבלה לאוניברסיטה, הנערכת בכמה שפות, לרבות השפה הרוסית, אינה נערכת באמהרית. תלמידים דוברי השפה האמהרית נתקלים בקשיים רבים בבחינה, ועקב כך ציונם נמוך וקבלתם לאוניברסיטה נעשית יותר קשה.

רצוני לשאול:

1. האם הובא הנושא לידיעת משרדך?

2. מה אמור לעשות תלמיד שמעוניין להתקבל ללימודי משפטים ואינו מצליח להגיע לסף הקבלה המינימלי?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

על-פי סעיף 15 לחוק המועצה להשכלה גבוהה, נהנות האוניברסיטאות מחופש פעולה אקדמי ומינהלי. במסגרת זו – תנאי הקבלה, הקריטריונים לקבלה, כל הבחינות הפסיכומטריות, נתונים לשיקול דעת רשויות המוסדות להשכלה גבוהה.

להלן תשובת המרכז הארצי לבחינות ולהערכה מיסודן של האוניברסיטאות:

"המרכז הארצי לבחינות ולהערכה משקיע מאמצים רבים בתרגום הבחינה הפסיכומטרית והתאמתה לשפות זרות, וזאת מתוך מודעות לייחודה של אוכלוסיית הנבחנים בארץ ובצורך הרב לסייע בקליטת עולים, ומתוך תפיסה מקצועית שעל-פיה בחינה בשפת אמו של הנבחן משמשת אומדן מדויק יותר ליכולתו האמיתית מאשר בחינה בשפה העברית. בשנים האחרונות, הבחינה מתורגמת ומותאמת לשפות אלו: ערבית, ספרדית, צרפתית, רוסית ואנגלית.

"יש לציין, כי ההשקעה בתרגום הבחינות ובהתאמתן היא ייחודית למרכז ואינה נהוגה במרכזי בחינות דומים אחרים בעולם, כמו למשל, בשירותי המבחנים האמריקניים. עם זאת, כמובן, לא ניתן לתרגם את הבחינה לכל שפה, ונדרש מספר מינימלי של נבחנים על מנת להבטיח שציוני הבחינות בנוסחי השפה השונים יהיו בני השוואה.

"אשר לסיבות להחלטה האם לתרגם בחינה משפה אחת לשנייה: תרגום הבחינה מחייב גם התאמת סולמות הציונים של הבחינה בשתי השפות. זאת משום שתהליך התרגום עשוי לשנות את אופי השאלות ובכך להפוך אותן לקלות או לקשות יותר בשפה מסוימת. הדבר אסור בייחוד בפרקי הבחינה הבודקים כישורים מילוליים. לעתים קושי השאלה תלוי במידה רבה בשכיחות המלים בשפה, ובגוונים שונים של משמעות, העשויים להשתנות משפה לשפה. מסיבה זו, השאלות בתחום ההבנה המילולית בבחינה הפסיכומטרית אינן תמיד זהות בכל השפות. מאחר שכך, עלינו לנקוט בשיטות סטטיסטיות על מנת להשוות את סולמות הציונים בשפות השונות. מטבען, מחייבות שיטות כאלה מספר מינימלי של נבחנים על מנת שתהליך השוואת הציונים יהיה יציב ומהימן. זו הסיבה העיקרית לכך שנדרשת מאסט נבחנים בשפה מסוימת על מנת שנוכל להעמיד לרשותם נוסח בחינה בשפתם.

"מסיבה זו עלינו לבדוק את הנתונים במשנה זהירות לפני שמחליטים לתרגם בחינה לשפה נוספת. מכאן גם ברור, שאפילו היו בידינו משאבים בלתי מוגבלים, עדיין דרוש מספר נבחנים מינימלי על מנת לסמוך את ידינו על הציונים הניתנים לנבחנים בבחינה מתורגמת. ממעקבים שוטפים שנערכים במרכז הארצי לבחינות ולהערכה אנו למדים, כי בשנים האחרונות, מספר המועמדים דוברי השפה האמהרית שנבחנים בבחינה הפסיכומטרית אינו עולה על 20 מדי שנה.

"מדי פעם מגיעות בקשות לתרגום בחינה לשפה זו או אחרת. מאחר שברוב המקרים אין הצדקה לתרגום בחינה לשפה נוספת, אנו מציעים את אפשרות ההיבחנות ב'נוסח משולב/אנגלית'. נוסח בחינה כזה ניתן בשתי שפות – אנגלית וערבית, דף מול דף. נוסף על כך, בתחתית הדף מופיע לקסיקון קצר – תרגומן של מלים מסוימות המופיעות בטקסט, לכמה שפות נוספות. בחירת המלים המתורגמות לשפות נוספות נעשית על-פי שכיחותן בשפה ועל-פי המידה שבה ידיעתן חיונית להבנת הכתוב. בנוסח בחינה כזה נבחנים מדי שנה מאות נבחנים ששפת אמם אינה אחת מן השפות שבהן מוצעת הבחינה הפסיכומטרית. כמובן שהיבחנות בנוסח המשולב/אנגלית מחייבת שליטה מינימלית באנגלית ו/או בעברית, אך זו דרישה מתקבלת על הדעת, שכן הלימודים באוניברסיטה מחייבים ידיעת שפות אלה ברמה מינימלית.

"אגב, משרדי הרישום והקבלה באוניברסיטאות מודעים לכך שעניינם של חלק מן הנבחנים בנוסח המשולב/אנגלית דורש עיון, שיקול ובדיקה אינדיבידואליים, והם אכן פועלים בהתאם לכך.

"מדי שנה אנו בודקים את התפלגות שפות האם של הנבחנים בנוסח זה, ועל סמך התפלגות זאת מחליטים אילו שפות להוסיף או להשמיט מן הלקסיקון. כיום השפות המופיעות בלקסיקון הן: אמהרית, איטלקית, ספרדית, צרפתית, רומנית הונגרית וגרמנית. מכאן שגם נבחנים שהם יוצאי אתיופיה יכולים להסתייע בכלי עזר זה.

"עם זאת יש לזכור, כי לא כל יוצאי אתיופיה הם דוברי השפה האמהרית, עקב ריבוי השפות הנהוגות במדינה זו. כמו כן, בקרב דוברי האמהרית, לא הכול הם בעלי יכולת קריאה ברמה אקדמית בשפה זו. לכן, גם אם רצוי היה לתרגם ולהתאים את הבחינה הפסיכומטרית לאמהרית מכוח שיקולים אחרים, ספק אם תרגום זה יהיה פותר את בעייתם של מרבית יוצאי אתיופיה שניגשים לבחינה, אשר רובם מקבלים את חינוכם התיכוני בישראל. משיחות שקיימנו בנושא זה עם נציגי האגודה לקידום החינוך למדנו, כי גם בבחינות הבגרות הנערכות במסגרת המכינות הקדם-אקדמיות, לא מוצעות בחינות מתורגמות לאמהרית, למעט בחינת ידע בשפה האמהרית עצמה.

"מועמד שנאלץ להיבחן בשפה שאינה שפת אמו אשר נדחה מחוג לימודים מבוקש, ובכלל זה הפקולטה למשפטים, לאור תוצאות הבחינה, רשאי לפנות אל מוסד הלימודים שאליו נרשם ולבקש שמועמדותו תידון שנית לאור נתוני קבלה אחרים, מלבד הבחינה הפסיכומטרית. ככל הידוע לנו, נעשים מאמצים מיוחדים באוניברסיטאות לסייע ולתמוך ביוצאי אתיופיה הלומדים באוניברסיטה.

"אשר ללימודים בפקולטה למשפטים, כידוע, בעיית הקבלה לפקולטה זו אינה ייחודית למגזר זה או אחר. למרות הגידול המשמעותי בהיצע מקומות הלימוד בפקולטות למשפטים, עדיין רבים הנדחים מהן, וזאת לא בגלל בחינות הבגרות או הבחינה הפסיכומטרית אלא בגלל הביקוש הרב למקצוע זה."

תוצאות בחינות הבגרות של תלמידים ממזרח-ירושלים

חבר הכנסת ש' עמור שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ט"ז בטבת התשנ"ח (14 בינואר 1998):

הובא לידיעתי כי סטודנטים ערבים מירושלים הלומדים במכללת "אורט" במזרח העיר מחכים זה חמישה חודשים לתוצאות בחינות הבגרות שלהם.

רצוני לשאול:

1. האם הובא העניין לידיעת משרדך, ומה יעשה לגביו?

2. מה אמור לעשות תלמיד המסיים את לימודיו ומעוניין להירשם לאוניברסיטה?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ציוני בחינות הבגרות מופקים לכל הנבחנים בוגרי השנתון באותה הרצת מחשב ונשלחים בתחילת חודש ספטמבר. אין כוונה ואין רצון לעכב לשום נבחן את ציוני בחינות הבגרות; ההיפך הוא הנכון: על מנת לעכב למישהו את ציוני הבחינות נדרשת עבודה נוספת של אגף הבחינות.

לפי תוכן השאילתא – ייתכן שמדובר בבחינות בגרות של הרשות הפלסטינית, שכן תלמידי כיתות י"ב במזרח העיר ירושלים נבחנים באמצעות הרשות ולא באמצעותנו.

אגף הבחינות הפיק את כל תוצאות הבחינות, ולנו אין כל מידע על תלונות כלשהן במגזר הערבי או כל מגזר אחר.

כינוס תלמידים לטקס הסרת קללה

חבר הכנסת ע' ברעם שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ג בטבת התשנ"ח (21 בינואר 1998):

תיכון מקיף ד' באשדוד, שעשרה מתלמידיו מצאו את מותם בשנתיים האחרונות, יזם טקס עם המקובל הרב חיים פינטו בהשתתפות כ-600 מתלמידיו, בני 13-15.

רצוני לשאול:

1. איך יכול להיות שמוסד ממלכתי מחנך את תלמידיו, תוך ניצול הפחדים שלהם מפני אסונות נוספים, להאמין באמונות טפלות ובקללות הרובצות עליהם?

2. אף שלא היתה חובת השתתפות, מעצם ארגון הטקס על-ידי בית-הספר משתמע, שעל התלמידים להגיע. האין זה ניסיון לכפות על התלמידים את הדת?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

טקסים פולחניים, מכל סוג שהוא, גם אם הם מאורגנים בעידודם וביזמתם של ועדי הורים מחוץ לשעות הפעילות במסגרת בית-הספר, אינם מקובלים על מערכת החינוך.

המפקחת על המוסד העירה למנהל בית-הספר על השתתפותו בטקס הנ"ל. כמו כן הבטיח המנהל בפני מנהל המינהל החינוכי בעיריית אשדוד, כי פעילויות דוגמת טקסים אלו לא יישנו.

הטקס המדובר לא אורגן על-ידי בית-הספר, כי אם על-ידי ועד ההורים, ולא התקיים במבנה בית-הספר. מנהל בית-הספר במכתבו למחוז הדרום הודיע, כי "שום גורם מטעם משרד החינוך ומינהל החינוך בעיריית אשדוד לא היה מעורב בנושא או בביצועו".

בהוראות שניתנו לתלמידים נאמר, שהביקור במבנה בית-הכנסת אינו חובה אלא רשות, ולא היה באופיו שום ניסיון לכפייה דתית.

יחס משרד החינוך למוסדות החינוך של ש"ס

חבר הכנסת א' שוחט שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ג בטבת התשנ"ח (21 בינואר 1998):

בעיתון "מעריב" מ-7 בינואר 1998 פורסם, כי "משרד החינוך יוצא למלחמה במוסדות החינוך של ש"ס", וכי בכיר במשרד אמר, כי "התלמידים במוסדות ש"ס אינם שולטים בכתיבה ובקריאה".

רצוני לשאול:

1. האם יש אמת בפרסום?

2. מדוע נלחם משרד החינוך בגידול במספר התלמידים במוסדות ש"ס?

3. מה יעשה משרדך בנדון?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

משרד החינוך לא יוצא למלחמה במוסדות החינוך של ש"ס. לא ידוע לנו על מה התבסס הכתב בעיתון "מעריב".

המשרד פועל על-פי הקריטריונים המקובלים לגבי כל מערכות החינוך.

מדיניות הקצאת התקציבים המיוחדים לרשויות המקומיות

חבר הכנסת ש' בן-עמי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום א' בשבט התשנ"ח (28 בינואר 1998):

מהכתבה המצורפת – מ"הארץ" – עולה, כי למשרד החינוך אין מדיניות ברורה, מתוכננת ומפוקחת באשר להקצאת התקציבים המיוחדים לרשויות המקומיות.

רצוני לשאול:

האם יש מדיניות, ואם כן – מה היא?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה. נמסרה לפרוטוקול)

כל הרשויות המקומיות מתוקצבות על-פי קריטריונים ברורים ושוויוניים ומתואמים עם מרכז השלטון המקומי.

הסכומים מועברים לצורכי פיתוח בהתאם לתוכניות אגף המיפוי המתואמות עם הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. באגירה פנימית בקצב גידול האוכלוסין בתקציב הרגיל, הסכומים מועברים לצורכי מערכת החינוך על-פי חוק חינוך חובה וחלוקת הנטל בין הממשלה לשלטון המקומי ובהתאם לקריטריונים האמורים לעיל.

דיווח מנהלי בתי-ספר על אלימות בבתי-הספר

חבר הכנסת ש' בן-עמי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום א' בשבט התשנ"ח (28 בינואר 1998):

מצורפת בזאת כתבה מעיתון "הארץ" המטפלת בנושא האלימות בבתי-הספר. בין השאר מצוין, כי בשל חשש מהיווצרות סטיגמות על בית-הספר, יש מנהלים הנמנעים מדיווח למשרד החינוך על מקרים של אלימות תלמידים בבית-ספרם.

רצוני לשאול:

1. מה רמת המודעות של המשרד לתופעה?

2. האם קיימות הכשרות מורים ו/או מנהלים לטיפול בалиמות?

3. כיצד יטפל המשרד בכך?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המשרד מודע לתופעה זו, שאינה תופעה חדשה. עם זאת, בשנים האחרונות חל שינוי משמעותי ביותר, ומנהלי בתי-הספר מבינים שאין תועלת בהסתרת אירועי אלימות, וזאת משלושה טעמים: א. פעילות נמרצת שלנו בהבהרת חשיבות הדיווח והטיפול; ב. בתקופתנו קשה מאוד להסתיר אירועים כאלה, כאשר העיתונות המקומית מצליחה לחדור ואז הדיווח מגיע דרך העיתון; ג. הסתבר, שפעילות אלימה עלולה לקרות בכל השכבות ובכל האוכלוסיות. אירוע אלים, כאשר הוא מטופל נכון אינו מטיל סטיגמה על בית-הספר. גם משטרת ישראל מעידה, כי בתי-הספר כיום פתוחים יותר לדיווח ולשיתוף פעולה.

2. מדרשות להכשרת עובדי הוראה מקיימות בחלקן תוכניות בנושאים אלה. בימים אלה פועל צוות של המשרד כחלק מוועדה למניעת אלימות, לבניית תוכנית מקפת בנושא זה ולהפצתה למכללות השונות.

3. מנהלי בתי-הספר, בהוראת המשרד, נדרשים לדווח על כל מקרה אלימות חריג בחומרתו. בישיבות המנהלים אנו מדגישים, שאין בכך פגיעה, פגם או סטיגמה שלילית לבית-הספר, אלא להיפך.

הרחת דבק מגע על-ידי תלמידים

חבר הכנסת א' זנדברג שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום א' בשבט התשנ"ח (28 בינואר 1998):

לאחרונה רבו הפרסומים בדבר הרחת דבק מגע על-ידי תלמידים המשתמשים בחומר כמעין תחליף. םו

רצוני לשאול:

1. האם התופעה ידועה למשרדך?

2. כיצד יפעל משרדך בקרב בני נוער לצמצום התופעה?

3. כמה תלמידים, על-פי הערכת משרדך, משתמשים בדבק מגע כתחליף סם?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

תופעת הרחת דבק מגע על-ידי תלמידים היא תופעה שולית הידועה למשרדנו.

אין בידינו נתונים בנושא. ככל שידוע לנו, מדובר בתופעה שולית בלבד, המטופלת בדרך מניעתית חינוכית.

במסגרת תוכנית המניעה בנושא: "חומרים פסיכואקטיביים שונים", מונחים היועצים והמחנכים, בעיקר בכיתות ה'-ו', להתייחס גם לחומרים כגון טיפקס ודבק מגע. קיימת תוכנית התפתחותית לכיתות א'-י"ב בנושא: "מניעת שימוש לרעה בסמים ובאלכוהול ומניעת עישון"; ירושלים, שפ"י, התשנ"ו-1996.

שעות לחינוך מיוחד בבית-הספר קריית חינוך ותרבות – "דרור"

חבר הכנסת א' אושעיה שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום א' בשבט התשנ"ח (28 בינואר 1998):

בית-הספר קריית חינוך ותרבות במועצה אזורית לב-השרון גדל השנה מ-760 תלמידים ל-1,080. עד היום לא קיבל בית-הספר את שעות החינוך המיוחד המגיעות לו לפי התקן ושעות "שילוב" לתלמידים בעלי ליקויי למידה. לבית-הספר חסרות 233 שעות חינוך מיוחד. בשל כך מוטל בספק המשך העסקתם של עשרה מורים לחינוך מיוחד.

רצוני לשאול:

1. האם משרדך מודע לנ"ל?

2. מדוע לא מאושרות לבית-הספר שעות החינוך המיוחד הנ"ל?

3. האם יועברו שעות התקן הללו לבית-הספר?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית.

2. אין תוספת שעות לגידול טבעי בחינוך המיוחד בבתי-ספר רגילים בהתשנ"ח.

3. חלק משעות התקן לחינוך הועברו לבית-הספר "דרור" ונפתחה כיתה מקדמת אחת. פתיחת הכיתה התאפשרה למרות הגזירה הנ"ל, שכן המינהל לחינוך התיישבותי קיצץ שעות מבתי-ספר אחרים ויצר תקן של הכיתה המקדמת הנ"ל.

מעבר לכך לא ניתן לאשר שעות לבית-הספר "דרור" בהתשנ"ח.

האקדמיה ללשון העברית

חבר הכנסת ר' אדרי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום א' בשבט התשנ"ח (28 בינואר 1998):

לאחרונה למדתי שקוצצו באופן משמעותי תקציבה והיקף פעילויותיה של האקדמיה ללשון העברית.

רצוני לשאול:

1. מה הוא גודלו היחסי של הקיצוץ, בהשוואה לתקציבים קודמים?

2. האם שונו תחומי הסמכות של האקדמיה, ואם כן – מה הם השינויים?

3. באיזה אופן מעורבת האקדמיה בהנחלת השפה העברית בבתי-הספר?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. תקציב תמיכת משרד החינוך באקדמיה ללשון העברית בשנת 1997 היה 4,589,000 שקל עבור כלל פעילויותיה. תמיכת המשרד בתקציב האקדמיה לשנת 1998 נקבעה בסכום של 4,801,000 שקלים. סכום זה התהווה מבסיס 1997 ומקדם תקציב של 4.6%. מקדם התקציב נקבע על-ידי אנשי האוצר, ולמינהל התרבות אין שליטה על כך. בהשוואה – בשנת 1997 המקדם היה 13.5%. מינהל התרבות מודע לצורך בהשגת משאבים נוספים למימוש מכלול הפעילויות החשובות של האקדמיה וישתדל לסייע כפי יכולתו.

2. לא חלו שינויים בתחומי הסמכות של האקדמיה; חלה הרחבה בפעילויותיה.

3. בעניין הנחלת השפה העברית בבתי-הספר – לא קיימת מעורבות ישירה של האקדמיה בבתי-הספר אלא באמצעות פרסומי האקדמיה, אשר נרכשים לפי בחירת בתי-הספר השונים כמנויים שנתיים. מתוקף היות האקדמיה גוף מחוקק בענייני דקדוק, כתיב, מינוח ותעתיק, אפשר להניח כי הכללים הללו מיושמים הלכה למעשה בתוכנית הלימודים ועל-ידי סגל ההוראה בבתי-הספר במערכת החינוך בישראל.

מצב החינוך הערבי ביפו

חבר הכנסת ש' בן-עמי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום א' בשבט התשנ"ח (28 בינואר 1998):

מצורפת בזאת כתבה מעיתון "העיר", החושפת כשלים במערכת החינוך הערבית ביפו וטענה כי השר נמנע מטיפול אמיתי בנושא.

רצוני לשאול:

כיצד מטפל בכך המשרד?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מחוז תל-אביב מפעיל את מערך ההדרכה במגזר הערבי ביפו; יש תגבור בשעות הוראה ובמעקב אחרי הלימודים.

בהתאם להחלטות ועדת-כהן, נבנתה תוכנית רב-שנתית לחינוך הערבי ביפו, כאשר יישומה המוחלט מותנה באישור התקציבי של המשרד, כפי שאכן נמסר למנהל המחוז.

בתוכנית זו, שנבנתה על דעת האוכלוסייה המקומית, הרשות המקומית ומחוז תל-אביב, יש מענה לטווח ארוך לשיפור ולטיוב תוכנית הלימודים.

תשדיר טלוויזיה בעניין הפרסומות בערוץ השני

חבר הכנסת ר' אדרי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום א' בשבט התשנ"ח (28 בינואר 1998):

לאחרונה משדרת הרשות השנייה תשדיר טלוויזיה העוסק בתוכן הפרסומות המשודרות בערוץ השני. מהתשדיר ניתן להסיק, שהרשות בודקת את טיב המוצרים המפורסמים ומוודאת התאמה בין הנאמר בפרסומות לבין המציאות.

רצוני לשאול:

1. האם הרשות אכן בוחנת את טיב המוצרים המפורסמים, כפי שנרמז בתשדיר?

2. אם לא – האם לא ישונה התשדיר?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

להלן התשובה שקיבלתי מנהלת הרשות השנייה:

"על-פי חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו, התש"ן-1990, תפקידיה של הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו הם: 'קיום שידורים ופיקוח עליהם, וזאת בתחומי הלימוד, החינוך הבידור והמידע בנושאי מדיניות, חברה, כלכלה, משק, תרבות, מדע, אמנות וספורט' – סעיף 5 לחוק.

"סעיף 88 לחוק קובע, בין היתר: 'המועצה תקבע כללים בכל הקשור לשידורים של תשדירי פרסומת. בין היתר, בנושאים אלה: (1) מתכונת של תשדירי פרסומת ודרך הצגתם; (2) נושאי פרסום האסורים לשידור כתשדירי פרסומת, דרך כלל, בנסיבות מסוימות, או בשל היותם פוגעים בטעם הטוב או ברגשות הציבור'.

'''(7) סייגים בדבר פרסום מוצרים ושירותים, בין לפי נושאים ובין דרך כלל, מחיריהם ואופן ההשוואה ביניהם, תוך מגמה להבטיח שידור מידע מהימן ותחרות הוגנת'.

"בהתאם לכך קבעה מועצת הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו, בין היתר, את כללי הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו (אתיקה בפרסומת בטלוויזיה וברדיו), התשנ"ד–1994.

"הכללים קובעים, בין היתר, כי: 25'. (א) לא ישדר בעל זיכיון תשדיר פרסומת הכולל שימוש בנתונים אלא אם כן הדבר נעשה באופן המובן לצופה ממוצע ובדרך שאין בה הטעיה; (ב) לא ישדר בעל זיכיון תשדיר פרסומת שנטען או נרמז בו, בדרך כלשהי, כי במוצר או בשירות המתפרסם יש תכונה או איכות אשר אינם ניתנים לביסוס'.

'''32. לא ישדר בעל זיכיון תשדיר פרסומת שיש בו – (1) שם מטעה או תוכן מטעה או כל דבר אחר שיש בו כדי להטעות צופה סביר כאילו אין מדובר בתשדיר פרסומת'.

'''35. (א) מבלי לגרוע מהאמור בסעיף 57, רשאי מנהל הרשות לדרוש מבעל הזיכיון ראיות להנחת דעתו, כי המפרסם מסוגל להעניק את תנאי האחריות או הערבות המובטחים על-ידו בתשדיר הפרסומת, וכי אלו אכן מוענקים על-ידו.

"(ב) לא ישדר בעל זיכיון תשדיר פרסומת שנעשה בו שימוש בביטויים כגון: "אחריות", "באחריות", "מובטח", "בערבות", וכיוצא באלה, בדרך שיש בה כדי להטעות.

"(ג) תנאי האחריות יופיעו בתשדירי הפרסומת באופן ברור או יובאו על-ידי המפרסם לידיעת רוכש המוצר או השירות בדרך של העמדת התנאים לעיונו בנקודת מכירת המוצר או השירות או בדרך יעילה אחרת.

'''36. (א) בנוגע לעדויות והמלצות בתשדירי פרסומת רשאי מנהל הרשות, מבלי לגרוע מהאמור בסעיף 57, לדרוש מבעל זיכיון כי יציג בפניו, להנחת דעתו, מסמכים חתומים על-ידי המעיד או הממליץ התומכים בכל טענה שהושמעה או נרמזה בעדות או בהמלצה, כאמור'.

"מתוקף תפקידה הציבורי הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו רואה חשיבות בהסברת תפקידה הציבוריים, ובהעלאת המודעות הציבורית לנושאים השונים הנמצאים בטיפול ובאחריותה.

"כל תשדיר פרסומת העולה לשידור אצל בעלי הזיכיון, בטלוויזיה וברדיו, חייב לעמוד בכללים של הרשות השנייה.

"עד לפני כשנה וחצי הועברו תשדירי הפרסומת בטלוויזיה לאישור מוקדם של הרשות לפני שידורם לפי אמות המידה הקבועות בכללים. כיום, זכייני ערוץ-2 בודקים את הפרסומת לפני השידור. הפרסומות המשודרות חייבות לעמוד בכללי הרשות השנייה, הן בטלוויזיה והן ברדיו.

"במידה שיש הפרה של הכללים, הרשות נוקטת סנקציות העומדת לרשותה לפי כל דין."

שיעורי העשרה ביהדות בבתי-ספר חילוניים

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שר החינוך, התרבות והספורט ביום א' בשבט התשנ"ח (28 בינואר 1998):

נודע לי, שלמרות המפורסם בחוברת "הולכים על ערכים", התשנ"ז, בסעיף ב/1 – הוכנסו בבתי-הספר החילוניים שיעורי ההעשרה ביהדות לתוכנית הלימודים, ללא עדכון ההורים שניתן לבחור גם בשיעורים ערכיים בנושאים: "חינוך לדמוקרטיה", "לימוד משותף יהודים וערבים" ו"מדינה יהודית-דמוקרטית".

רצוני לשאול:

1. האם המידע נכון?

2. כיצד מונחים בתי-הספר להציג את שיעורי העשרה להורים?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. בתי-הספר, המנהלים וצוות המורים הם הסמכות היחידה והגורם האחראי לבחירת התוכן והתכנים שהם מבקשים להעמיד על סדר-יומו של בית-הספר.

המינהל לחינוך ערכי רואה חשיבות רבה בתהליך קבלת ההחלטות וגיבוש ה"אני מאמין" הבית-ספרי, ואכן, לשמחתנו הרבה, רבים מבתי-הספר בחרו בנושאים המעמיקים את החינוך לדמוקרטיה כנושא מרכזי, והעניין חייב להיות מתואם על-ידי הנהלת בית-הספר והורי התלמידים.

היו"ר י' לנקרי:

שאלה נוספת לחברת הכנסת ענת מאור.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, ראשית ברור שהמנהלים קובעים את התוכנית, אבל, כידוע, גם לפי חוק החינוך יש זכות להורים לקבוע 20% מתוכנית הלימודים, וגם בחוברת ההנחיות שיצאה לגבי חינוך ערכי נאמר במפורש, בעמוד 26 בחוברת, שיש לעשות זאת בידיעה הורי התלמידים ובשיתוף.

מהאינפורמציה שנתת בתשובתך עולה, כי יש בתי-ספר רבים שמשלבים גם שיעורי יהדות וגם שיעורי דמוקרטיה.

שאלתי, על-פי מכתבי פנייה שהגיעו אלי, ואני מחזיקה חלק מהם, מה קורה במצב שבו בבתי-ספר לא נותנים כלל אפשרות בחירה לתלמידים ולהוריהם לדעת על כך ולסייע בבחירה, בנוגע לחינוך לדמוקרטיה, ליחסי יהודים-ערבים, אלא המקצוע היחיד שהעמידו בבית-הספר הוא סידור ותפילה.

אני רוצה להדגיש, אין לי דבר נגד סידור ותפילה לאלה שבחרים בזה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

מכתבי הפניות אליך הם מהורים או מתלמידים?

ענת מאור (מרצ):

המכתב הוא מהורים. אני מוכנה גם להעביר את המקרים הקונקרטיים לבדיקה. תודה רבה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני מוכן לקבל את המקרים הקונקרטיים ולבדוק אותם. אבל חבל לי שכנראה יש קצר בין הורים לבין בית-הספר. בכל מקרה, המשרד לא מחייב. יש תוכניות לימודים על-פי דוח ועדת-שנהר, שעוסק בלימודי מורשת היהדות.

ענת מאור (מרצ):

אבל, אם בית-ספר נותן רק קורס העשרה אחד ולא נותן בחירה, מה עושים אז?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני רוצה לבדוק ספציפית את הפניות שהגיעו אליך, ונראה איזו תשובה אפשר לתת.

המכינות הקדם-אקדמיות במכללות האזוריות

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את שר החינוך, התרבות והספורט ביום א' בשבט התשנ"ח (28 בינואר 1998):

המכינות הקדם-אקדמיות הפועלות במסגרת המכללות האזוריות עומדות בפני סגירה. 3,500 חיליים משוחררים הלומדים במסגרת המכינות ימצאו את עצמם מחוץ למסגרת הלימודית.

רצוני לשאול:

1. האם נכון שתלמיד מכינה, שלא שירת בצבא ונזקק לסיוע, מקבל מימון מלא ממשד החינוך ללימודיו?

2. אן כן – מדוע משרד החינוך לא מסייע לתלמידי מכינה יוצאי צבא במימון לימודיהם?

3. האם יושווה המימון שמעניק המשרד לכל התלמידים האמורים?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד החינוך והמועצה להשכלה גבוהה הכירו בצורך לסייע לתלמידים נזקקים במכינות גם אם לא שירתו בצבא. תלמידים אלה – בניגוד ליוצאי צבא והשירות הלאומי – אינם נהנים ממלגות קיום. הסיוע ניתן אפוא רק לכיסוי הוצאות הלימוד במכינה.

2. יוצאי צבא והשירות הלאומי נזקקים נהנים מסיוע בשכר לימוד וגם ממלגת קיום אישית, אך אלה משולמים על-ידי הקרן לקליטת חיילים משוחררים מתוקף החוק ולאחר שהועבר לקרן גם תקציב משרד החינוך ששימש קודם לכן למטרה זו. עם קבלת החוק והקמת הקרן לקליטת חיילים משוחררים, עברה האחריות למימון לידיה.

3. הנהלת הקרן נדרשה לשלם למכללות בגין חיילים משוחררים לפחות אותו תעריף שאישר משרד החינוך, אך היא דחתה את הבקשה וממשיכה לשלם תעריף מופחת.

עמדת המשרד – כפי שזו מוצגת על-ידי נציג השר בהנהלת הקרן – היא, שעל הקרן לממן את הוצאות הלימוד במכללות בהתאם לעלות הריאלית שנקבעת על-ידי המשרד. מאחר שהתקציב לכך נמצא, כאמור, בקרן, אין אנו רואים הצדקה שהמשרד יתקצב נושא זה.

פרויקט הכשרת קצינים פורשים למנהלי בתי-ספר

חבר הכנסת א' אור שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום א' בשבט התשנ"ח (28 בינואר 1998):

נודע לי, כי משרד החינוך החליט לבטל את פרויקט הכשרת קצינים פורשים מדרגת רס"ן ומעלה בעלי תואר ראשון לפחות ומעלה, בשיתוף עם מכללת בית-ברל ו"צוות". שילוב של קציני צבא פורשים במערכת החינוך הביא כוח ניהולי למערכת, ויש להמשיכו.

רצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. מדוע משרדך לא מעודד את המשך הפרויקט?

3. מדוע מתבטל הפרויקט?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה שלילית.

2. מתקיים דיון בקשר לביצוע הפרויקט.

3. ראה תשובתי על שאלה מס' 1.

יום לימודים ארוך בבית-הספר "נירים" בחיפה

חבר הכנסת י' כץ שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום א' בשבט התשנ"ח (28 בינואר 1998):

נמסר לי, שבית-הספר "נירים" בנווה-דוד עונה על הקריטריונים שנקבעו להחלת יום לימודים ארוך, אך משום-מה לא הוחל עליו יום לימודים ארוך.

רצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר?

2. אם כן – מדוע?

3. מתי יופעל יום לימודים ארוך בבית-ספר זה?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. ועדה במשרד החינוך החליטה על בתי-ספר הזכאים להתחיל ביום חינוך ארוך בשנת התשנ"ח – בהתאם לקריטריונים. בית-הספר "נירים" לא עמד בקריטריונים בשלב זה.

3. בראשית פברואר תשב הוועדה מחדש ותאפשר לבתי-ספר נוספים להצטרף ליום חינוך ארוך על חשבון בתי-ספר שלא יכלו להתחיל בתוכנית. בית-הספר "נירים" הוא בעל סיכויים טובים להצטרף ליום חינוך ארוך בשלב הקרוב.

המכינות הקדם-אקדמיות במכללות האזוריות

חבר הכנסת ע' פרץ שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ג' בשבט התשנ"ח (1 בפברואר 1998):

פרויקט המכינות למשחררי צה"ל הופסק בשל אי-הגדלת התמיכה לחיילים משוחררים הלומדים בערי הפיתוח.

רצוני לשאול:

1. ידוע לי כי עבור תלמיד במכינה באוניברסיטה משלם משרדך 1,450 ש"ח, ורק 950 עבור תלמיד במכללה אזורית. האם הפרטים נכונים?

2. מדוע לא יושמו המלצות ועדת ד"ר צדוק לצמצום האפליה בין הפריפריה למרכז?

3. כיצד יסייע משרדך לחיילים משוחררים מאזורי הפריפריה?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. תעריף המינימום של אחזקת תלמיד במכינה שנקבע על-ידי משרדנו על יסוד ועדת-צדוק הינו 1,100 ש"ח – מסלול חד-שלבי – ו-1,270 ש"ח – מסלול מוגבר דו-שלבי. ות"ת קבעה תעריף גבוה יותר למכינות אוניברסיטאיות: 1,450 ש"ח לתלמיד. הנהלת הקרן לקליטת חיילים משוחררים לא קיבלה את קביעת המשרד וקבעה תעריף אחיד של 950 ש"ח.

2. שר החינוך אימץ את המלצות ועדת-צדוק, ועל-פיהן נקבע כאמור התעריף הנ"ל. הנהלת הקרן מסרבת להכיר בהמלצות הוועדה.

3. אנו בדעה, שהנהלת הקרן, המחזיקה בתקציב המיועד לכך, מחויבת לתעריף המינימום לפחות, ולא נקבל כל אפליה בין המכינות השונות.

היו"ר י' לנקרי:

אני מודה לך, אדוני סגן שר החינוך התרבות והספורט.

בזה, חברי הכנסת, ננעלת ישיבתנו היום. הישיבה הקרובה תתקיים מחר, יום שלישי, ז' בשבט, 3 בפברואר, בשעה 16:00. ערב טוב ותודה לכם.

הישיבה ננעלה בשעה 20:24.